

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

ÚSTAV BOHEMISTICKÝCH STUDIÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Izmaylova Svitlana

**ASYMETRIE VÝRAZOVÝCH PROSTŘEDKŮ MEZI
ČEŠTINOU A RUŠTINOU
PROBLEMATIKA ODBORNÉHO PŘEKLADU**

CZECH AND RUSSIAN PHRASEOLOGY ASYMMETRY
Problems of scientific translation

Vedoucí práce: **DOC. DR. HANA GLADKOVA, CSc.**

Praha 2007

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny využité prameny a literaturu.“

V Praze 2007

.....

podpis diplomanta

Děkuji paní Doc.Dr. Haně Gladkové, CSc. za vedení této diplomové práce a cenné rady, které mi pro její vypracování poskytla.

RESUMÉ

Tématem diplomové práce je asymetrie výrazových prostředků mezi ruštinou a češtinou (problematika odborného překladu). Na základě českých a ruských textů s humanitním zaměřením se porovnávají a popisují asymetrické způsoby překládání slovesných elementů, které nevyjadřují děj pomocí určitých slovesných tvarů (infinitiv, nominální vazba, transgresiv, participium). Asymetrie překládání slovesných elementů je popsána na morfologicko-syntaktické rovině jazyka. Způsoby překládání na lexikální úrovni jazyka jsou klasifikované jako překladatelské rozšíření, překladatelská redukce a substituce u termínů. Součástí diplomové práce jsou přílohy s příklady překládání slovesných elementů (v češtině a ruštině), které se vyskytly při zpracování textů.

ABSTRACT

The topic of the work is the asymmetry of means of expression in the Czech and Russian languages (the problem of scientific translation). Descriptions and comparisons of the asymmetric methods of translation of the verb elements are made, based on human-focused texts. These elements don't reflect the plot using specific verb forms like infinitive, nominal construction, verbal adverb (transgressive), participium. Non-finitive verb forms are described in the morphological/syntactic language plane. The methods of translation on the lexical level of the language are considered as translation extension, translation reduction and substitution of terms. A portion of the work consists of the attached translations of the non-finitive verb forms (in Czech and Russian languages) which occurred during the processions of the texts.

OBSAH

1. ÚVOD	3
2. Asymetrie výrazových prostředků na morfológicko-syntaktické úrovni jazyka.	5
2.1. Infinitiv	6
2.2. Způsoby překládání infinitivů z češtiny do ruštiny	20
2.3. Nominální vazby	22
2.4. Přechodník (transgresiv)	29
2.5. Příčestí (přídavné jméno slovesné)	40

3. Asymetrie výrazových prostředků na lexikální úrovni.	50
4. O autorech ruských textů a o Ruské akci v Československu.	54
5. Závěry	59
Bibliografie.	61
Příloha č.1:	63
Příloha č.2:	68
Příloha č.3:	78
Příloha č.4:	91

SEZNAM ZKRATEK POUŽITÝCH V DIPLOMOVÉ PRÁCI

ADJ	- adjektivum (přídavné jméno)
ADV	- adverbium (příslovce)
Ak	- akuzativ (4.pád)
atd.	- a tak dále
č.	- číslo
D	- dativ (3.pád)
dok./nedok.	- dokonavý/ nedokonavý vid
F	- femininum (ženský rod)
G	- genitiv (2.pád)
INF, INF(se)	- infinitiv/ zvrtný infinitiv (neurčitý slovesný tvar)
I	- instrumentál (7.pád)

L	- lokál (6.pád)
M	- maskulinum (mužský rod)
N	- neutrum (střední rod)
Pl.	- plurál (množné číslo)
Přech.	- transgresiv (přechodník)
Příč.	- participium (příčestí)
P.sl.	- pomocné slovo
Sg.	- singulár (číslo jednotné)
S	- substantivum (podstatné jméno)
tj.	- to jest
V.V.	- vedlejší věta
VF	- verbum finitum (určitý slovesný tvar)
VS	- verbální substantivum (podstatné jméno slovesné)

1. ÚVOD

V dnešní době se skoro nevěnuje pozornost vztahům mezi dvěma slovanskými jazyky: češtinou a ruštinou. Vnucování a nasazování ruštiny za doby existence Sovětského svazu zapůsobilo tak, že zájem o tento jazyk hodně poklesl a je nízký i dodnes. Tento nefunkční vztah se dá vysvětlit ještě i tím, že stále nabírá na růstu používání angličtiny v celém světě. Tyto důvody objasňují použití starších článků a knih českých filologů při psaní diplomové práce.

Aby bylo možné mluvit o asymetrii překládání, je nutné se obrátit k používání porovnávací metody mezi dvěma jazyky, v našem případě porovnání mezi ruštinou a češtinou. K porovnání jsou vybrány ruské a české texty humanitního zaměření (odborný styl) od starší generace českých jazykovědců, Aloise Jedličky, Vladimíra Barneta, Karla Hausenblase, Františka Daneše, Karla Horálka.

Ruské texty pochází od autorů, osud kterých byl spojen buď s Československou republikou v období 20-30-č let, nebo s nucenou emigrací (do různých evropských států) po vítězství bolševiků v Rusku. To jsou autoři Roman Jakobson, Viktor Šklovskij, Boris Tomaševskij.

Jako teoretický základ se používal materiál nejenom z českých a ruských gramatik, porovnávací gramatiky, ale i tematické články od Ctirada Bosáka (1953) Několik poznámek k syntaxi ruského a českého odborného stylu, od Oldřicha Mana (1977) Metoda překladového porovnání a lingvistické problémy, od Karla Horálka (1953) O překládání infinitivních konstrukcí, od V. Oktábce (1953) O překládání ruských přechodníkových vazeb.

Cílem práce je určení a popis při překládání z ruštiny (výchozí jazyk) do češtiny (cílový jazyk) asymetrických výrazových prostředků, kterými se překládají slovesné elementy, jež nevyjadřují děj pomocí určitého slovesného tvaru. Těmito slovesnými elementy jsou infinitivy, nominální vazby (základem kterých nejčastěji je verbální substantivum), transgresivy, participia.

Výsledky zpracovaného materiálu (viz Přílohy č.1 až č.4) umožní popsat a klasifikovat (pokud to bude možné) používané způsoby překládání. Symetrický způsob překládání bude naznačovat gramaticko-stylistickou podobnost dvou slovanských jazyků. Asymetrie výrazových prostředků poukáže nejenom na gramatické rozdíly mezi dvěma jazykovými systémy, ale i na stylistickou neúnosnost pro češtinu některých ruských jazykových prostředků.

Jedním ze základních teoretických materiálů byl článek od Ctirada Bosáka (1953) Několik poznámek k syntaxi ruského a českého odborného stylu. V tomto článku český filolog na základě příkladů rozebírá způsoby překládání nominálních vazeb, infinitivů, přechodníků a příčestí z ruštiny do češtiny. Z článku vyplývá, že se všechny uvedené slovesné elementy mohou překládat stejnou strukturou. A taky se ještě můžou nejčastěji překládat: infinitiv a nominální vazba určitým slovesným tvarem; přechodník určitým slovesným tvarem, nebo přechodníkem, v některých případech i substantivem. Příčestí se do češtiny nejčastěji překládá

vztažnou větou. Zpracovaný materiál by při analýze textů měl potvrdit tato tvrzení nebo i poukázat na jiné možnosti překládání uvedených slovesných elementů.

Všechny způsoby překládání budou určeny jako symetrické, nebo asymetrické jevy.

Zpracování a popis tohoto materiálu by měl být zajímavý nejen pro překladatelé, ale i pro každého, kdo studuje češtinu, nebo ruštinu jako cizí jazyk. Porovnání dvou jazyků na úrovni morfologicko-syntaktické, stylistické, lexikální umožňuje podívat se na jazyky systémově a udělat obecné závěry, které při studiu jazyka budou užitečné.

Při popisu lexikálních způsobů překládání bude nutné použít klasifikaci transformací: překladatelské rozšíření, překladatelská redukce atd. Na překládání terminologie by se mělo dívat spíše jako na proces substituce (záměny) než proces překládání. Tato klasifikace transformací pochází od Dušana Žváčka (1998) a je popsána v Úvodu do teorie překladu.

V kapitole O autorech ruských textů a o Ruské akci v Československu se krátce popisuje o osudech jazykovědců a literárních vědců, kteří na nějaký čas, nebo i na celý život museli odejít z domova, ale i přes to všechno zachovali lásku k svému mateřskému jazyku a taky neztratili zájem o vědecké bádání, uchovali úctu k ostatním jazykům.

2. ASYMETRIE VÝRAZOVÝCH PROSTŘEDKŮ NA MORFOLOGICKO-SYNTAKTICKÉ ÚROVNI JAZYKA

Když se mluví o symetrii, tak si uvědomujeme, že jde o přesnou podobnost. Tato představa je platná i pro jazyk. Máme-li na mysli symetrii výrazových prostředků při překládání z jednoho jazyka do druhého, například z ruštiny (výchozí jazyk) do češtiny (cílový jazyk), tak si předem představujeme přesnou podobnost mezi těmito prostředky v obou jazycích. Například, pokud infinitiv v jazyce výchozím je ve funkci subjektu, tak při symetrii překládání infinitiv bude přeložen do češtiny infinitivem ve funkci subjektu. Takovou symetrii lze hledat mezi jazyky, jejichž struktura je blízká geneticky i typologicky. Předpokladem je do určité

míry stejný či srovnatelný inventář vyjadřovacích prostředků v daném segmentu jazykové struktury a stejné či srovnatelné způsoby jeho užívání (oba jazyky mají infinitiv, užití infinitivu se do určité míry analogické).

Je naprosto jasné, že při asymetrii výrazových prostředků jde o porušení přesné podobnosti. Například, infinitiv se ve funkci podmětu do jazyka cílového, pokud jde o asymetrii na morfologicko-syntaktické úrovni jazyka, může překládat jiným slovním druhem, který bude plnit jakoukoliv syntaktickou funkci. Takovou asymetrii můžeme analyzovat pouze na pozadí strukturně možné (nebo reálně existující) formální i funkční symetrie (oba jazyky mají infinitiv, který za jistých okolností funguje symetricky, je možné analyzovat případy funkční asymetrie v jeho užívání). V případě překladu z jednoho jazyka do druhého předpokládáme shodu ve významu, na jejímž pozadí analyzujeme rozdíl ve formě.

V této kapitole se pokusíme zjistit, zdali se dají infinitivy, nominální vazby (se základem verbální substantivum), transgresivy a participii překládat symetrickým způsobem. Dále budeme zjišťovat, jakými výrazovými prostředky se nahrazuje infinitiv, nominální vazba, transgresiv, participium při asymetrickém způsobu překládání do češtiny.

Všechny závěry budou vyplývat z analýzy příkladů, které se vyskytly při zpracování odborných textů s humanitním zaměřením: Dialogy od Romana Jakobsona, Teorie literatury od Borise Tomaševského, Teorie prózy od Viktora Šklovského.

2.1. INFINITIV

Svým původem infinitiv je slovesné substantivum, jeho ustrnulý pád. Na tento původ poukazují chybějící gramatické kategorie času, osoby a čísla.

Slovesný charakter se u infinitivu projevuje tím, že vyjadřuje dějový význam. I když infinitiv je neurčitým slovesným tvarem, zapojuje se mezi tvary slovesné tím, že má gramatickou kategorii vidu (dokonavý-nedokonavý) a rodu slovesného (aktivum-pasivum).

Tabulka č.1: Porovnání ruského a českého infinitivu z hlediska morfologického

Gramatické kategorie	RUŠTINA	ČEŠTINA
Osoba	NE	NE
Číslo	NE	NE
Čas	NE	NE
Způsob	NE	NE
Vid	читать- прочитать	číst-přečíst
Rod slovesný	решать-решаться	volat-бýt volán

Na základě porovnání můžeme říct, že z hlediska morfologického ruské a české infinitivy jsou podobné. Aby bylo možné mluvit o způsobech překládání ruských infinitivů do češtiny, je nutné porovnat používání infinitivu v obou jazycích. V české větě infinitiv může plnit jakoukoliv syntaktickou funkci. Vysvětluje se to tím, že má redukované gramatické významy slovesné. Ve větách jednočlenných bývá základním větným členem (subjektem, predikátem). Ve větách dvojčlenných častěji bývá rozvíjejícím větným členem (předmětem, neshodným přívlastkem, příslovečným určením). V ruštině infinitiv také může plnit skoro všechny syntaktické funkce. Uvedeme příklady českých a ruských vět, ve kterých infinitiv je ve funkci podmětu. Viz tabulka č.2

Tabulka č.2.: Příklady infinitivu ve funkci podmětu.

ČEŠTINA	RUŠTINA
1) VYCHOVÁVAT lidi je umění.	1) ТРУДИТЬСЯ – доблесть.
	2) СОМНЕВАТЬСЯ значит искать.
2)MLUVITI stříbro, MLČETI zlato.	3) КАТАТЬСЯ весело.

Z příkladů je vidět, že druhů vět, kde infinitiv je podmětem, v ruštině se vyskytuje více než v češtině. Jak vidíme z příkladů, české věty, ve kterých podmět je vyjádřen infinitivem, mají jmenný tvar přísudku. Ruské věty s podmětem v infinitivu mohou mít predikát vyjádřený substantivem, infinitivem, adverbium. Ale je to potvrzením tomu, že se neurčitý slovesný tvar používá

v ruštině častěji než v češtině, a to v nejrůznějších funkcích (srov. též Horálek 1953, s.247)

Podíváme se na příklady, ve kterých přísudek, nebo jeho součást je vyjádřena neurčitým slovesným tvarem.

Infinitiv v jednočlenných větách

V češtině infinitiv beze spony v jednočlenných větách bývá s významem rozkazovacím a t.d.; a také s významem nutnosti, nebo možnosti. (*Mlčet! Co dělat? Je slyšet hudbu.*) Zřídka bývá infinitiv ve funkci predikátu jako holý člen: *Já tam být, tak se to nestane.*

V ruštině také existují jednočlenné infinitivní věty, ve kterých infinitiv plní funkci přísudku: *Быть грозе великой! Тучам солнца не скрывать.*

Infinitiv jako součást přísudku

Infinitiv je součástí slovesného přísudku, spojuje se s modálním, nebo fázovým slovesem a je to charakteristické jak pro češtinu, tak i pro ruštinu.

Viz tabulka č.3.

Tabulka č.3.: Příklady infinitivu ve funkci přísudku.

ČEŠTINA	RUŠTINA
1) Začal psát	1) Начал учить
2) Nemohl odpovědět	2) Решил начать учить

Příklady infinitivu ve funkci predikátu ukazují, že rozdíly použití mezi češtinou a ruštinou v tomto případě jsou minimální.

Infinitiv v předmětu

Předmět v češtině může být vyjádřen infinitivem u sloves s významem znalosti, úsilí, snahy: *učil se PSÁT, slíbil SE VRÁTIT*. Ale subjekt slovesného přísudku v tomto případě je totožný s předpokládaným činitelem předmětového infinitivu.

Infinitiv je také předmětem po slovesech, která jinému ukládají nějakou činnost, nebo jemu v ní brání: *rozkázal mu PŘÍJIT, bránil mu OTEVŘÍT*. V tomto případě činitel infinitivního děje nemůže být totožný s podmětem věty.

Infinitiv může být předmětem i po přídavném jménu: *zvyklý snídat*.

V ruštině se infinitiv ve funkci předmětu nazývá «объектным», tj. objektovým (предметным), protože vyjadřuje děj jiné osoby, která se neuvádí určitým slovesem, ale infinitivem (nevyjadřuje děj subjektu, ale objektu). Viz tabulka č.4.

Tabulka č.4: Příklady infinitivu ve funkci předmětu.

ČEŠTINA	RUŠTINA
1) Odmítl LETĚT.	1) Антоненко приказал людям ПОКИНУТЬ баржу.
2) Zakázal mu JÍT nahoru.	2) Не позволю в своем присутствии плохо ОТЗЫВАТЬСЯ о жизни.

V ruštině na rozdíl od češtiny infinitiv nemůže být předmětem po přídavných jménech. Jak uvádí *Kratkaja russkaja gramatika* (Švedova 1989, s.310), infinitiv může přimykát ke krátkému tvaru adjektiv (*готов помочь, склонен согласиться*). V těchto případech infinitiv neplní funkci předmětu, ale je součástí přísudku. Použití infinitivu ve funkci předmětu v češtině a ruštině je spíše odlišné (asymetrické) než podobné (symetrické). O symetrii použití neurčitého slovesného tvaru ve funkci objektu jak pro češtinu, tak i pro ruštinu je možné mluvit jen v případě, že činitel infinitivního děje není totožný s podmětem věty.

Infinitiv ve funkci přívlastku neshodného

Tabulka č.5: Příklady infinitivu ve funkci přívlastku

ČEŠTINA	RUŠTINA
1) Naplňovala jej touha VRÁTIT SE	1) Желание ВЫСКАЗАТЬСЯ почти всегда бывает сильнее, чем желание чему-нибудь НАУЧИТЬСЯ.

V tomto případě se dá mluvit o úplné symetrii použití infinitivu ve funkci přívlastku neshodného v obou jazycích.

Infinitiv ve funkci příslovečného určení

V češtině infinitiv ve funkci příslovečného určení nejčastěji bývá příslovečným určením účelu (cíle), obvykle po slovesech pohybu, řidčeji s významem zřetelovým.

V ruštině, stejně tak jako i v češtině, infinitiv ve funkci příslovečného určení nejčastěji bývá příslovečným určením cíle (účelu) a obvykle rozvíjí sloveso pohybu. Viz tabulka č.6.

Tabulka č.6.: Příklady infinitivu ve funkci příslovečného určení

ČEŠTINA	RUŠTINA
1) Jdu SE KOUPAT	1) Они пришли нас ПРОВЕДАТЬ.
2) Spěchal OTEVŘÍT	2) Поехал УЧИТЬСЯ в город.

V tomto případě jde o podobné použití infinitivu ve větě jak v češtině, tak i v ruštině.

Z uvedených příkladu je vidět, že se infinitiv může používat v různých syntaktických funkcích v obou slovanských jazycích. Je obecně známo, že ruská věta častěji používá infinitivy než věta česká. A to znamená, že se ruské infinitivy do češtiny můžou překládat jinými slovními druhy.

Ve svém článku Ctirad Bosák (1953, s.232) na příkladech ukazuje, že se ruské infinitivy v překladech do češtiny buď ponechávají, nebo se nahrazují určitým slovesem.

Na základě porovnání ruských a českých odborných textů s humanitním zaměřením uděláme analýzu způsobu překládání ruských infinitivu do češtiny v analyzovaném materiálu.

Podmět

V ruských větách se infinitiv ve funkci podmětu používá častěji než v češtině. Jedním z důvodů může být větší množství různých typů ruských vět s infinitivem ve funkci subjektu. Ale při porovnání textů se ve výchozím jazyce vyskytly jenom čtyři příklady s infinitivním podmětem a skoro stejnou strukturou predikátu (být+adv). Kratkaja russkaja grammatika podobný druh věty schematicky určuje jako „infinitiv – adverbium na –O, nebo jméno v nepřímém pádě“ (srov. též Švedova 1989, s.441), kde infinitiv je podmětem a adverbium, nebo jméno plní funkci predikátu. Obecným významem vět tohoto typu je vztah mezi abstraktním dějem a jeho kvalitativní kvalifikací. V ruské grammatice se uvádí, že tento druh věty může doplňovat svou strukturu pomocnými slovesy: bývat, stávat se, stát se (v našem případě je to sponové sloveso být). Pokud se věta rozroste o pomocné sloveso, pak by bylo možné adverbium nahradit odpovídajícím přídavným jménem ve tvaru instrumentálu. Věta by mohla vypadat takto: *Было бы ошибочным полагать*, (tento příklad se také vyskytl při analýze textu). Příklady ukazují, že při predikátu, který je vyjádřen těmito strukturami:

1) **Было бы ошибочным+ (ПОЛАГАТЬ) - BÝT+BY+ADJ
v Instrumentálu;**

2) **Любопытно было + (УСТАНОВИТЬ) - ADV+BÝT**

3) **Было вполне логично + (ОБОСНОВАТЬ) - BÝT+ADV**

4) **...важно было + (ОПРЕДЕЛИТЬ) - ADV+BÝT**

stojí podmět v infinitivu, který byl pokaždé přeložen do cílového jazyka verbálním substantivem. Obecně se o tomto příkladě dá říct, že ruská věta, ve které predikát má strukturu být+adv/adj a podmět je vyjádřen infinitivem, se do češtiny překládá strukturou, kde podmět je vyjádřen verbálním substantivem (podle příkladů) a predikát má strukturu být+adj. Je to příklad asymetrického způsobu překládání podmětu. Schéma vět:

BÝT+ADJ/ADV+INF → BÝT+ADJ + VS

Jako potvrzení tomu je příklad č.1.

Příklad č.1.:

<u>Любопытно было</u> УСТАНОВИТЬ, что существенное различие...	<u>Zajímavé bylo</u> ZJIŠTĚNÍ, že podstatný rozdíl ...
---	---

(Якобсон, Р., стр.37)

(Jakobson, R., s.39)

Ale je možné uvést, že by každá věta tohoto typu v cílovém jazyce mohla být příkladem symetrického způsobu překládání podmětu. A to znamená, že by podmět v infinitivu z ruštiny do češtiny mohl být přeložen infinitivem. Pokusíme se o záměnu podstatného jména slovesného infinitivem v české větě: Zajímavé bylo ZJISTIT, že podstatný rozdíl ...

Na základě tohoto příkladu je možné říct, že v české větě s predikátem být+ADJ podmět může být vyjádřen jak verbálním slovesem, tak i infinitivem. Pro názornost uvedeme schéma ruské a české věty jako možné varianty překladu:

BÝT+ADJ/ADV+INF → BÝT+ADJ + INF/VS.

Na závěr je možné říct, že při překládání vět tohoto typu je jenom na překladateli, jak se rozhodne přeložit infinitivní podmět z ruštiny do češtiny buď infinitivem, nebo verbální substantivem.

Predikát

Výchozí materiál nabízí dvě věty, ve kterých infinitiv je součástí přísudku a pomocné sloveso je nahrazeno krátkým tvarem přídavného jména. V jednom případě krátký tvar adjektivu vyjadřuje schopnost nebo připravenost subjektu konat děj, který se uvádí infinitivem.

Příklad č.2.:

... читатель <u>готов</u> ПОДУМАТЬ, <u>málem</u> SI POMYSLÍ, ...
-------------------------------------	------------------------------------

(Якобсон, Р., стр.3)

(Jakobson, R., s.9)

Do jazyka cílového infinitiv se překládá určitým slovesným tvarem a krátký tvar přídavného jména se překládá jako adverbium, které není součástí predikátu

Podobným je příklad, kde přísudek je vyjádřen infinitivem, spojeným s krátkým přídavným jménem, které má význam hodnocení stavu.

Příklad č.3.:

Чудно ВСПОМНИТЬ,....	Je to <u>zvláštní</u> , VZPOMÍNÁM SI, ...
(Якобсон, Р., стр.3)	(Jakobson, R., s.10)

Infinitiv se překládá do češtiny určitým slovesným tvarem a krátký tvar přídavného jména se stává jmennou součástí predikátu, ale v jiné větě.

Na základě těchto příkladů je možné říct, že se infinitivní součást predikátu tohoto typu do češtiny překládá určitým slovesem. Krátký tvar přídavného jména se mění v cílovém jazyce v adverbium nebo přídavné jméno, které pokud je zároveň jmennou součástí predikátu, tak predikátu v jiné větě. V tomto případě se může jednat jenom o asymetrický způsob překládání. Symetrie překladu tady být nemůže, protože v češtině není typ přísudku se strukturou:

ADJ (krátký tvar) + INF.

Analýza textu nabízí další tři z hlediska překládání zajímavé příklady predikátů. Dvojčlenná věta s predikátem, který se skládá z modálního, nebo fázového slovesa a zvratného infinitivu, se překládá do češtiny predikátem, který je vyjádřen pomocným slovesem s modálním významem a opisným tvarem trpného rodu. Strukturně by se tento překlad dalo zobrazit takto:

P.sl.+INF(se) → P.sl.+BÝT+Příč.trpné

Podíváme se na příklad č.4.

Příklad č.4.:

Вещи,...начинаютвосприниматься	Věci ... začínají být vnímány poznáním ...
--------------------------------	--

узнаванием...	
(Шкловский, В., стр.15)	(Šklovskij, V., s.16)

V tomto případě je možné mluvit jenom o částečné symetrii způsobu překládání. Z hlediska významového jde o symetrii, protože součástí predikátu jak ve výchozím, tak i v cílovém jazyce vyjadřuje kategorii trpného rodu, jenže z formálního hlediska to vyjádření probíhá různými způsoby. V jazyce výchozím se trpný rod vyjadřuje zvrtným tvarem infinitivu a v jazyce cílovém máme tvar opisného trpného rodu. Tady by se dalo říct, že z formálního hlediska jde o asymetrii výrazových prostředků. Čeština dává více možností vyjádřit trpný rod u sloves buď zvrtnou formou, nebo opisným tvarem.

Předmět

Při analýze textu se vyskytly příklady dvojčlenných vět, kde objektový infinitiv není součástí přísudku, ale je předmětem. V ruštině je složité rozlišovat objekt vyjádřený infinitivem od infinitivu, který je součástí predikátu. Předpokládáme, že infinitiv plní syntaktickou funkci předmětu, protože osoba, která koná děj určitého slovesa, není totožná s osobou, konající děj infinitivu. Tento infinitiv, který je ve funkci předmětu, se nazývá objektový. Překlad vět s objektovým infinitivem do cílového jazyka může mít dvě varianty: infinitiv se překládá předmětnou větou, nebo verbálním substantivem (vycházíme ze zpracovaných příkladů). Při překladu infinitivu předmětnou větou struktura základu věty vypadá takto:

VF + INF → VF +, aby VV (předmětná),

Příklad č.5:

... ЭТОТ АНАЛИЗ ПОБУЖДАЕТ <u>ВКЛЮЧИТЬ</u> пространство в круг внутренних языковых факторов.	... analýza ... nás <u>PODNĚCUJE</u> k tomu, <u>АВЫХОМ</u> do okruhu vnitřních jazyko- vých faktorů <u>ZAŘADILI</u> také prostor.
(Якобсон, Р., стр.62)	(Jakobson, R., s.61)

Druhá varianta překladu má strukturu:

VF+INF → VF+VS(k+D; D; o+L)

Infinitiv se překládá do češtiny tvarem verbálního substantiva v dativu s předložkou „k“, nebo tvarem dativu, a nebo tvarem lokálu s předložkou „o“. Překlad infinitivu verbálním substantivem se vyskytl šestkrát a překlad verbálním substantivem ve tvaru k+D se objevuje čtyřikrát. O tvaru verbálního substantivu rozhoduje sloveso, které je řídicím členem v tomto slovním spojení a určuje pád závislého členu.

Příklad č.6.:

Это явление ПОБУДИЛО <u>ПРИНЯТЬ</u> термин, ...	Tento jev NAPOMOHL <u>ПРИЙЕТИ</u> термину, ...
--	---

(Якобсон, Р., стр.65)

(Jakobson, R., s.63)

Z výše uvedených příkladů vyplývá, že se infinitiv, který plní funkci předmětu, překládá vedlejší větou předmětnou, nebo verbálním substantivem ve funkci předmětu. V obou případech se jedná o asymetrický způsob překladu. Dalo by se říct, že při překladu předmětu vyjádřeného infinitivem do češtiny překladatel má možnost vybírat si z dříve uvedených prostředků. Česká syntax umožňuje, aby předmět byl vyjádřen substantivem (nebo verbálním substantivem), předmětnou větou a také neurčitým slovesným tvarem.

Česká mluvnice (B. Havránek – A. Jedlička) jako příklad použití infinitivu v různých syntaktických funkcích uvádí slovní spojení, ve kterém infinitiv přimyká k adjektivu: *zvyklý snídat* (srov. též Havránek 1960, s. 358). *Kratkaja russkaja grammatika* (N.Ju. Švedova a V.V. Lopatin) podobné slovní spojení neuvádí. Při textologické analýze se vyskytly příklady slovních spojení, ve kterých infinitiv jako předmět rozvíjí přídavné jméno slovesné (příčestí). Je zajímavé, že se do cílového jazyka každý příklad verbálního adjektiva s infinitivem překládá různými způsoby, a proto není možné udělat obecný závěr o způsobu překládání těchto slovních spojení. Vyskytl se jeden symetrický způsob

překladu (*позволяющие УЛОВИТЬ – umožňující POSTŘEHNOU*), neurčitý slovesný tvar i v překladu zůstává ve funkci objektu. Další příklad je ukázkou toho, jak se infinitiv ve funkci předmětu překládá vedlejší větou předmětnou (*просившим ПОВЕДАТЬ, как он относится к моему назревшему выводу ... – prosil, ABY mi SDĚLIL, jaký má názor na můj závěr...*). Vedlejší věta předmětná zůstává ve funkci objektu. V posledním příkladě jde o náhradu infinitivu substantivem (*..., заставляющих ПРЕДПОЛАГАТЬ существование глубоких психо-неврологических соответствий. – ..., které nás vedou K PŘEDPOKLADU existence hlubokých psychoneurologických korespondencí.*) zde nutný širší kontext,, jinak jenpříklad neanalyzovatelný). Substantivum v přeloženém textu je ve funkci objektu. Ve dvou posledních příkladech se jedná o asymetrii překládání. Infinitiv se ve funkci předmětu, i když ve výchozím jazyce rozvíjí přičestí, a ne slovesný určitý tvar, stejně překládá těmi prostředky, které jsou určený pro překlad předmětu, a to substantivem a předmětnou větou.

Přívlastek

Infinitiv ve funkci přívlastku se určuje jako přívlastek neshodný. Neurčitý slovesný tvar se přimyká k podstatnému jménu, které obvykle vyjadřuje abstraktní význam, a rozvíjí ho. Tento druh přívlastku se může používat v obou jazycích, potvrzením tomu jsou příklady jak symetrického, tak i asymetrického způsobu překládání. Při symetrii překladu se infinitiv do cílového jazyka překládá stejným tvarem, t.j. infinitivem stejného vidu. Schematické zobrazení struktury jak výchozího, tak i cílového jazyka je stejné:

S → INF.

Příklad č.7.:

<p>...я ощущал <u>необходимость выйти</u> за пределы традиционной учебы.</p>	<p>... cítil (jsem) <u>potřebu překročit</u> hranice tradičního studia.</p>
<p>(Якобсон, Р., стр.9)</p>	<p>(Jakobson,R., s.12)</p>

Příklady s asymetrickým způsobem překládání, které se objevují při zpracování textů, ukazují, že se neshodný přívlastek vyjádřený infinitivem může překládat do češtiny verbálním substantivem. Strukturu těchto překladu je možné zobrazit takto:

$$\begin{aligned} \mathbf{S - INF} &\rightarrow \mathbf{S - VS(G)}; \\ \mathbf{S - INF} &\rightarrow \mathbf{S - VS(k+D)}. \end{aligned}$$

V cílovém jazyce přeložené verbální substantivum zůstává ve funkci neshodného přívlastku. Jiný způsob překládání se tohoto druhu přívlastku při porovnání textu nevyskytuje. Příklad na asymetrii překladu.

Příklad č.8.:

...обращая внимание собеседника именно на наш <u>способ выразаться.</u>	...обращаеме позорност послушачову прാവѣ на наш <u>зпѣсоб выжадфоваи.</u>
(Томашевский, Б., стр.29)	(Томашевский, Б., с.16)

O výběru překladového prostředku pro neshodný přívlastek většinou rozhoduje překladatel, protože cílový jazyk umožňuje v tomto případě používat jak neurčitý slovesný tvar, tak i podstatné jméno slovesné.

Příslovečné určení

Dříve uvedené příklady poukázaly, že se infinitiv v obou jazycích nejčastěji vyskytuje jako příslovečné určení účelu (*jdu se koupat*). Podobné příklady se při analýze textu neobjevily. Ale zpracované texty nabízejí k analýze překládání účelové věty s infinitivem, které také plní funkci příslovečného určení. Způsoby překladu ruských účelových vět s infinitivem, které se vyskytují v běžně používaných textech, jsou velmi dobře popsány. K.Horálek (1953, s.252) ve svém článku O překládání infinitivních konstrukcí uvádí, že se účelové infinitivy do češtiny překládají zpravidla vedlejšími větami účelovými, ale jsou i výjimky. Lze účelový infinitiv se spojkou (*чтобы*) přeložit prostým infinitivem, např.:

Příklad č.9.:

Он шел на двор, <u>чтобы убедиться</u> ...	Šel SE na dvůr <u>přesvědčit</u> ...
--	--------------------------------------

(Horálek, K., s.252)

Někdy se vyskytne při překládání účelových infinitivů potřeba doplnit modální sloveso, např.:

Příklad č.10.:

... <u>чтобы не видеть</u> , как ужинают, поскорее ложусь в постель chodím dříve do postele, <u>abych se nemusel dívat</u> , jak večerejí
---	---

(Horálek, K., s.252)

Ruská účelová věta, která rozvíjí větu hlavní, má strukturu «*чтобы + инфинитив*», pokud věta hlavní a věta účelová mají společný subjekt. Kdyby se tato podmínka neplnila, to by se infinitiv nahrazoval kondicionálem, např.:

Я закрыл двери, чтобы Володя мне не мешал.

Я закрыл двери, чтобы не мешать Володе.

Prozkoumané texty nabídl sledující příklady účelových vět s infinitivem:

- 1) ... для того, чтобы + инфинитив ... (vyskytlo se 5 příkladů)
- 2) ... в том, чтобы + инфинитив ... (vyskytl se 1 příklad)
- 3) .., чтобы + инфинитив ... (vyskytly se 2 příklady)

V těchto příkladech spojka «*чтобы*» je rozšířená o další spojovací slova, se kterými tvoří jednotný celek. Všechny tyto příklady s účelovým infinitivem se do češtiny překládají jako vedlejší věta účelová. Jde o symetrický způsob překladu.

Příklad č.11.:

Мы осознаем речевые различия между нами и нашими собеседниками <u>для того, чтобы понимать последних</u> , ...	Uvědomujeme si rozdíly v řeči mezi sebou a našimi partnery v rozhovoru proto, <u>abychom partnerům lépe rozuměli</u> ...
--	--

(Якобсон, Р., стр.61)

(Jakobson, R., s.60)

Zůstal jenom jeden příklad, který nepatří mezi dříve uvedené případy z hlediska způsobu překládání do češtiny.

Příklad č.12.:

<u>Чтобы усилить этот эффект сопоставления</u> , подбирают иногда ...	<u>Pro zesílení</u> efektu srovnání jsou někdy volena ...
---	---

(Томашевский, Б., стр.60)

(Tomaševskij, B., s.45)

Účelový infinitiv se do cílového jazyka překládá podstatným jménem slovesným. Tento způsob překladu není častý, ale neporušuje žádná gramaticko-stylistická pravidla, substantiv zůstává ve funkci příslovečného určení. Pokud kontext umožňuje přeložit infinitiv verbálním slovesem, tak je to na překladateli, jestli se rozhodne pro tento výrazový prostředek.

Nabízí se ještě jeden příklad užití infinitivu ve funkci příslovečného určení: infinitiv jako součást podmínkové věty. Tento druh vety vedlejší vyjadřuje podmínku, při níž může nastat děj věty řídicí. Infinitiv podmínkový se spojkou «если» není v ruštině tak častý jako infinitiv účelový. Většina příkladů, která se vyskytla při analýze textů, má tuto strukturu vety:

если + инфинитив .., главное предлож. (hlavní věta).

Podmínková věta s infinitivem se z výchozího jazyka do cílového překládá větou podmínkovou s částicí „- LI“, která se přimyká k predikátu vyjádřenému určitým slovesným tvarem v indikativu.

Příklad č.13.:

<u>Если рассмотреть</u> все эти связи, то предложение представится как ряд цепей,...	<u>Zkouáme-li</u> tyto vztahy, jeví se nám věta jako řada vzájemně spojených řetězců, ...
--	---

(Томашевский, Б., стр.67)

(Tomaševskij, B. s.51)

I když jde o podmínkovou větu v obou jazycích, o úplné symetrii překladu se mluvit nedá. Z hlediska formálního symetrie tady není, protože struktury

podmínkových vět v obou jazycích jsou různé a jsou použité různé gramatické prostředky: spojka «если» a částice „-LI“.

Závěry

Podíváme se na výsledky popsaných příkladů.

INF (infinitiv) se překládá VS (verbálním substantivem) ve funkci podmětu;

INF se překládá VF (určitým slovesným tvarem), INF(se) – opisným trpným rodem ve funkci predikátu;

INF se překládá INF (infinitivem), VV (vedlejší větou předmětnou), VS (verbálním substantivem) ve funkci předmětu;

INF se překládá INF (infinitivem), nebo VS (verbálním substantivem) ve funkci přívlastku;

INF se překládá VV (přísluvečnou účelovou větou), VV (přísluvečnou podmínkovou větou).

Infinitiv, i když nemáme na všechno příklady, se může překládat do cílového jazyka infinitivem. Je schopen plnit všechny syntaktické funkce ve větě. Tento případ může být ukázkou symetrického způsobu překladu.

Infinitiv se překládá určitým slovesným tvarem ve funkci predikátu, a také jako vedlejší věta předmětná, účelová, podmínková ve funkci předmětu a přísluvečného určení.

Infinitiv se překládá verbálním substantivem ve funkci podmětu, předmětu, přívlastku.

Zvratný infinitiv se jako součást predikátu překládá opisným tvarem trpného rodu. Poslední čtyři příklady jsou příkladem asymetrie výrazových prostředků při překládání infinitivu z ruštiny do češtiny.

2.2. ZPŮSOBY PŘEKLÁDÁNÍ INFINITIVŮ Z ČEŠTINY DO RUŠTINY

Podíváme se na způsoby překládání infinitivu v různých syntaktických funkcích z češtiny (výchozí jazyk) do ruštiny (cílový jazyk).

Subjekt

Infinitiv se ve funkci podmětu může překládat do ruštiny substantivem dějovým. Strukturní typ věty se v obou jazycích liší jenom způsobem vyjádření subjektu. Strukturní základy vět v obou jazycích je možné ukázat takto:

$$\text{INF} + \underline{\text{spona} + \text{S(v I)}} \rightarrow \text{S} + \underline{\text{spona S(v I)}}.$$

V češtině je to věta s infinitivním podmětem a jmenným predikátem. Predikát má slovesnou sponu, která nejčastěji může být vyjádřena slovesy: být, bývat, stát se, stávat se; dokonce i slovy: zdát se, jevit se, zůstat, jmenovat, narodit se. Jmenná část může být vyjádřena jmény (podstatným, přídavným). V případech, které se vyskytly, jmenná část je vyjádřena substantivem v instrumentálu, nebo přídavným jménem. A tento typ věty se do cílového jazyka překládá skoro stejnou strukturou: jmenným přísudkem, kde sponou je sloveso „javlajetsa“ a jmenná část je vyjádřena substantivem v instrumentálu. Jmenné predikáty mají stejnou strukturu jak v jazyce výchozím, tak i v jazyce cílovém. Rozdíl mezi větami je ve vyjádření subjektu: infinitivní podmět se překládá do cílového jazyka substantivem.

Tento příklad je asymetrickým způsobem překládání infinitivního podmětu.

Objevuje se ještě jeden příklad, ve kterém půjde o symetrii překládání slovesa neurčitého ve funkci subjektu. Typ základu věty je stejný, infinitivní podmět a jmenný predikát. Jmenná část predikátu je vyjádřena adjektivem. Tato věta se překládá do cílového jazyka stejnou strukturou s jmenným predikátem (jmenná část je vyjádřena příslovcem) a infinitiv je podmětem.

Při analýze překladu z ruštiny do češtiny se objevovaly příklady se stejnou strukturou základu věty, jenže se infinitivní podmět překládal substantivem. V tom případě šlo o asymetrický způsob překládání.

Z popsaných příkladů vyplývá, že tento typ věty:

INF/S + spona+jméno

kde podmět může být vyjádřen infinitivem, nebo substantivem a jmenný predikát je vyjádřen jménem se sponou, je charakteristický jak pro češtinu, tak i pro ruštinu. Seznam příkladů viz Příloha č. 1.

Predikát

Vyskytuje se tři příklady, ve kterých se jedna ze souřadných vět ve výchozím jazyce, kde infinitiv je součástí složeného slovesného predikátu, nahrazuje přechodníkovou vazbou v cílovém jazyce. Pro ruštinu je tento překlad stylisticky únosný, přechodníkové vazby v ruštině se používají běžně a svojí stručností nadlehčují větu. Příklady viz Příloha č. 1. V češtině se transgresivy skoro nepoužívají.

Předmět

Jak ukazují příklady, kterých se vyskytlo jen tři, infinitivní předmět se do jazyka cílového překládá dějovým substantivem v předložkovém, nebo bezpředložkovém pádě. Viz Příloha č.1. Je pro ruštinu vyhovující, že předmět je vyjádřen substantivem. Tento způsob překládání infinitivu ve funkci předmětu je typickým i pro češtinu.

Přívlastek

Přívlastek neshodný se vyjádřený infinitivem překládá do ruštiny verbálním substantivem. V cílovém jazyce plní syntaktickou funkci přívlastku neshodného, nebo (podle názoru některých ruských filologů) je předmětem. Viz příklady Příloha č.1.

2.3. NOMINÁLNÍ VAZBY

Nominální vazby patří mezi ta slovní spojení, které obsahují slovesný element, ale nejsou vyjádřena určitým slovesem. Tímto slovesným elementem je verbální substantivum (podstatné jméno slovesné). V ruštině se verbální substantivum (otglagol'noe suščestvitel'noe) tvoří od sloves s pomocí různých sufixů (-nie, -anie, -enie, -ka: *рисование, рыхление, вычитание, маркировка*); vyjadřuje děj, proces, stav (*пение, бетонирование, молчание*); má gramatické kategorie podstatného jména: pád, rod, číslo, ale nevyjadřuje gramatické kategorie sloves: čas, osobu, vid, slovesný rod.

V ruštině se podstatná jména slovesná používají nejčastěji jako prostředek spisovného jazyka, v odborných textech plní funkci termínů. Schopnost verbálních substantiv vytvářet slovní spojení, t.j. napojovat na sebe jiná substantiva nebo atributivní slova, umožňuje vznik nominálních vazeb. Výhodou používání nominálních vazeb v ruštině je stručnost, např.: *С наступлением весны развернулись полевые работы. Когда наступила весна, развернулись полевые работы.*

D.E.Rozental' ve své knize *Pravopisanie i literaturnaja pravka* (1989, s.306) upozorňuje, že se v ruštině při používání nominálních vazeb můžou vyskytnout problémy, například, nesrozumitelnost textu: *Докладчик говорил о выполнении плана.* Dále neoznačují, ale všechny ruské příklady by měly být v azbuce. (Není jasné, jestli ten plán je už vykonán, nebo ne.) Tato ne jednoznačnost vznikla tím, že slovesné podstatné jméno nevyjadřuje gramatické kategorie sloves: čas, vid, osobu, slovesný rod.

Nyní porovnáme ruská a česká verbální substantiva, která jsou základem nominálního spojení. Česká mluvnice od B.Hávranka – A.Jedličky (1960, s.263) uvádí, že se podstatná jména slovesná tvoří od příčestí trpného příponou – í: *nesen – nesení, mazán – mazání, kryt – krytí.* Ale širší výklad tvoření verbálních substantiv poskytuje Mluvnice češtiny 2. (srov. též Petr 1986, s.140). Tam se píše, že verbální substantiva souvisí geneticky s příčestím trpným (n-ovým a t-

ovým: *kupování, krytí*), ale ze synchronního hlediska se chápou jako odvozeniny od sloves formanty – *n(í)*, – *t(í)* Znamená to, že se česká a ruská verbální substantiva vyjadřují děj nebo proces. Česká podstatná jména mají navíc jednu gramatickou kategorii slovesnou, a to umějí vyjádřit vid slovesný: *mést/vymést – metení/vymetení*. Ruská verbální substantiva tuto vlastnost nemají. Česká verbální substantiva také mají schopnost tvořit nominální vazby. Použití nominálních vazeb je charakteristické pro češtinu spisovnou, v odborném textu se může vyskytovat nominální vazba jako několikaslovný termín.

Česká a ruská verbální substantiva jsou podobná, nominální vazby, které vznikají na základě podstatných jmen slovesných, jsou podobné ve způsobu používání. A to naznačuje, že by se ruské nominální vazby do češtiny mohly překládat symetricky, t.j. stejnou lexikálně-gramatickou strukturou.

K. Horálek ve svém článku K charakteristice ruštiny popisuje shody a rozdíly mezi dvěma slovanskými jazyky a zdůrazňuje, že čeština v porovnání s ruštinou ve větě vždy dává přednost určitým tvarům slovesným. Ruština má sklon k neslovesnému (jmennému) vyjadřování. (srov. též Horálek 1953, s.166) Proto se nominální vazby z ruštiny do češtiny nejčastěji překládají slovesem určitým, řidčeji se ponechává jmenná vazba. K tomuto závěru došel na základě zpracovaných příkladů Ctirad Bosák. (tamtéž s. 231) Pokusíme se potvrdit tuto myšlenku na příkladech, které se vyskytly při analýze ruského a českého textu s humanitním zaměřením.

Porovnávaly se originál a překlad textu Tomaševského, B.: Teorie literatury. Výchozí jazyk (ruština) stránky - 22-82; cílový jazyk (čeština) stránky - 7-62.

A také text Šklovského: Teorie prózy.

Výchozí jazyk (ruština) stránky - 9-61; cílový jazyk (čeština) stránky - 9-61.

Při porovnávání textů se vyskytly příklady symetrického způsobu překladu nominálních vazeb, t.j. jmenné spojení se překládá do jazyka cílového stejnou strukturou. Podíváme se na několik příkladů.

Příklad č.14:

Задачей поэтики ... является ИЗУЧЕНИЕ СПОСОБОВ ПОСТРОЕНИЯ.	Úkolem poetiky ... je ZKOUMÁNÍ ZPŮSOBU STAVBY literárních děl.
--	---

(Томашевский, Б., стр.22)

(Tomaševskij, V. s.7)

Základem tohoto trojčlenného nominálního spojení slov je verbální substantivum (VS), které se rozvíjí dalšími substantivy (S; VS) v genitivu(G). Schematicky by se tento příklad dalo zobrazit takto:

VS → S(G) → VS(G).

V ruštině se tomu říká „nanizyvanie padežej“, které vzniká použitím verbálních substantiv. Do češtiny se toto nominální spojení překládá stejnou konstrukcí, kterou by se dalo schematicky zobrazit takto:

VS → S(G) → S(G).

Proběhla menší změna, rozvíjecí verbální substantivum do jazyka cílového bylo přeloženo substantivem. Ale stejně se tady jedná o symetrický způsob překladu, protože základním slovem jmenného spojení zůstalo verbální substantivum.

Příklad č.15.:

... образ как практическое средство мышления, средство объединять в группы вещи, и образ поэтический – СРЕДСТВО УСИЛЕНИЯ ВПЕЧАТЛЕНИЯ.	... obraz jako praktický prostředek myšlení, prostředek spojit věci ve skupiny, a obraz poetický, to je PROSTŘEDEK K ZESÍLENÍ DOJMU.
--	---

(Шкловский, Б., стр.11)

(Šklovskij, V. s.12)

Jako příklad se opět uvádí trojčlenná nominální vazba, schematická struktura slovního spojení by mohla být následující:

$$\underline{S} \rightarrow \mathbf{VS(G)} \rightarrow \mathbf{VS(G)}.$$

Základním slovem spojení je substantivum, které se rozvíjí dvěma verbálními podstatnými jmény v genitivu. Příklad ukazuje, že základním slovem jmenné vazby nemusí být jenom verbální substantivum, ale může být i substantivum obecně. Nominální spojení při překladu do cílového jazyka má tuto strukturu:

$$\underline{S} \rightarrow \mathbf{VS(k+D)} \rightarrow \mathbf{S(G)}.$$

Základem je substantivum, které se rozvíjí verbálním substantivem v dativu a substantivem v genitivu. Jedná se o symetrický způsob překladu, protože základ slovního spojení zůstal stejný.

Není snadné určovat nominální vazby v textu, protože nejsou popsány struktury nominálních vazeb, není přesně určeno, co může být jmenným spojením.

Při analýze textů se vyskytly příklady, ve kterých se nominální vazba (t.j. její základ substantivum verbální) do cílového jazyka překládají určitým slovesem. Jde o asymetrii překladových prostředků.

Příklad č.16.:

...лишь В СЛУЧАЯХ СНИЖЕНИЯ ЗНАЧЕНИЯ...	... jen když SNIŽUJE VÝZNAM ...
(Томашевский, Б., стр.65)	(Tomaševskij, B. , s.49)

Toto slovní spojení by se schematicky dalo zobrazit takto:

$$\underline{S} \rightarrow \mathbf{VS(G)} \rightarrow \mathbf{VS(G)}.$$

Základní substantivum se rozvíjí dvěma verbálními substantivy v genitivu. Tato nominální vazba se do cílového jazyka překládá asymetrickým způsobem, t.j. jinou lexikálně-gramatickou strukturou, vedlejší větou. Základní slovo jmenného spojení je nahrazeno slovesem určitým. Tento překladový prostředek je pro češtinu přirozenější než použití nominálních spojení. Určitý tvar slovesa se jako

způsob překladu objevuje častěji než jiné překladové prostředky. Ale tady vzniká ještě jeden jev, který je nutno vysvětlit. Pro češtinu ve slovním spojení výchozího jazyka slovo В СЛУЧАЯХ je sémanticky málo zatížené, proto se ho český překlad zbavuje a vyhýbá se výrazové nadbytečnosti, t.j. redundance. Tak se stává slovo СНИЖЕНИЕ základním slovem ve spojení СНИЖЕНИЯ ЗНАЧЕНИЯ. A potom v překladu se nahrazuje slovesem v určitém tvaru.

Příklady, které se vyskytly při analýze textů, nebyly kvantitativně zpracovány, neumožňovalo to udělat chybějící popis struktur nominálních spojení a přesné určení pojmu nominální vazba.

Při porovnání se textu výchozího a cílového jazyka objevuje překlad nominální vazby (podstatného jména slovesného) infinitivem. Jedná se o asymetrii překládání.

Příklad č. 17.:

Если даже автор и имеет целью СООБЩЕНИЯ ЧИТАТЕЛЮ НАУЧНОЙ ИСТИНЫ ...	I když je autorovým cílem SDĚLIT ČTENÁŘI VĚDECKOU PRAVDU ...
---	---

(Томашевский, Б., стр.24)

(Tomaševskij, V. , s.9)

Schematickou strukturu nominální vazby je možné zobrazit takto:

$$\underline{VS(G)} \rightarrow S(D) \rightarrow S(G).$$

V překladu se verbální substantivum nahrazuje infinitivem. Překladatel se tímto způsobem vyhýbá substantivům, jejichž hromadění je pro stylistiku češtiny nevyhovující. Schematickou strukturu překladu je možné zobrazit takto:

$$S(D) \leftarrow \underline{INF} \rightarrow S(Ak).$$

Z morfologicko-syntaktického a též i stylistického hlediska je tato záměna (VS→INF) pro češtinu přijatelná. Verbální substantiva jsou podobná infinitivu nejen tím že vyjadřují děj, ale i způsobem používání ve větě. Proto je možné při překládání do cílového jazyka podstatné jméno slovesné nahrazovat neurčitým slovesným tvarem. I když infinitiv nemá gramatické kategorie substantiva (rod: maskulinum, femininum, neutrum; číslo: singulár, plurál; pád), stejně jsou si oba tvary blízké tím, že nevyjadřují ani osobu, ani čas. Jak infinitiv, tak i verbální substantivum mají slovesnou vazbu, t.j. můžou na sebe vázat substantiva v určitém tvaru (VS – 2.pád; INF – 4.pád). Stejná kritéria povolují infinitivu plnohodnotně zastupovat verbální substantivum v překladu, samozřejmě pokud to umožňuje kontext a pokud se pro tento výrazový prostředek rozhodne překladatel. Infinitiv není při překládání podstatných jmen slovesných do češtiny frekventovaným prostředkem, potvrzuje to i menší množství příkladů. Jak je známo, čeština dává přednost tvarům určitým před tvary neurčitými.

Závěry

1. Nominální vazby se používají jak v ruštině, tak i v češtině. Je to prostředek typický pro jazyk spisovný, který se často vyskytuje v textech odborných, může také vystupovat i ve funkci terminologické. Základem nominální vazby je verbální substantivum.
2. Filologické slovníky a příručky neuvádějí přesný výklad, jak lze definovat nominální vazbu. Struktury těchto jmenných spojení nejsou v běžných příručkách popsány. Z tohoto důvodu není snadné najít a určit nominální vazbu v textu.
3. Z těchto důvodů nebyl materiál zpracován kvantitativně a také se neuvádí v úplnosti v příloze.
4. Ruské texty jsou nominalnější než texty české. Čeština dává přednost určitým slovesným tvarům. Ctirad Bosák ve svém článku na příkladech ukazuje, že se

ruské nominální vazby do češtiny překládají nejčastěji určitým slovesem, jde o asymetrii výrazových prostředků. Druhou možností je, že se ruské nominální vazby překládají do češtiny stejnou jmennou strukturou, v tomto případě se dá mluvit o symetrii výrazových prostředků.

5. Při analýze textu jazyka výchozího a cílového se ukázalo, že se vyskytují i jiné způsoby překládání nominálních vazeb, například, infinitivem. Tento způsob překladu není tak frekventovaný jako překládání slovesem určitým, ale umožňuje se vyhnout hromadění substantiv. Tady se také jedná o asymetrii překladu.
6. Lze říci, že o výběru výrazových prostředků při překládání ruských nominálních vazeb do češtiny, pokud jde o překlad nominální vazbou, nebo infinitivem, rozhoduje překladatel na základě vlastních zkušeností, ale měl by také vycházet z toho, co mu umožňuje konkrétní text.

2.4. PŘECHODNÍK (TRANSGRESIV)

Tvary přechodníků existují ve všech slovanských jazycích. Ale je zajímavé, že v latině, řečtině, ve staroslověně transgresivy nebyly. Jejich vznik souvisí s vývojem mluvnické stavby jazyka, s potřebou psaného jazyka přesněji a kondenzovaněji vyjadřovat složitost dějů.

„Transgresivem, nebo přechodníkem je neurčitý slovesný tvar, který vyjadřuje průvodní děj k jinému ději. Např.: „*nesouc víno upadla na schodech*“. (srov. též Lotko 1998, s. 106)

Přechodník vyjadřuje vedlejší doplňující děj při hlavním, základním ději, který je vyjádřen predikátem. Např.: *заметив, улыбнулся; рисуя, напевал*. Je to atributivní slovesný tvar, spojující rysy verba a adverbia. (srov. též Švedova 1989, s. 307).

Jak česká, tak i ruská příručka ukazuje na podobné rysy přechodníků v těchto dvou jazycích. Aby bylo možné mluvit o stejných a rozdílných rysech přechodníků, musíme porovnat české a ruské transgresivy podle způsobu tvoření, z hlediska morfologických kategorií, podle syntaktické funkce ve větě, z hlediska stylistického použití. Výsledky porovnání by nejen ukázaly na společné a rozdílné rysy mezi přechodníky v češtině a v ruštině, ale pomohly by vysvětlit způsoby překládání přechodníků mezi ruštinou a češtinou. Způsoby tvoření přechodníků, viz. tabulka č. 7 a č. 8.

Český přechodník přítomný se tvoří od stejného kmenu (od kmenu přítomného) jako i ruský přechodník sloves nedokonavého vidu.

Český přechodník minulý se tvoří od stejného kmenu (od kmenu minulého) jako i ruský přechodník sloves dokonavého vidu.

System tvoření přechodníků v češtině je složitější kvůli množství slovotvorných sufixů. U českých přechodníků se podle sufixu dají určit gramatické kategorie rodu (maskulinum, femininum, neutrum) a gramatické kategorie čísla (singulár, plurál). Ruské přechodníky tuto vlastnost nemají.

Tabulka č. 7.: Formy přechodníků podle způsobu tvoření (pro češtinu)

PŘECHODNÍK PŘÍTOMNÝ	PŘECHODNÍK MINULY
1.Tvoří se od kmenu přítomného, u sloves v 3.os.pl. na - OU	1.Tvoří se zpravidla jen od sloves dok. vidu, kmenu minulého, kmen je zakončen na souhlásku:
je zakončen v M. Sg. – A v F. a N. Sg. – OUC v Pl. – OUCE	M.Sg. – bez koncovky: F. a N.Sg. – ŠI Pl. – ŠE
Nes-ou: nesa, nesouc, nesouce; Ber-ou: bera, berouc, berouce;	vynes-l: vynes, vynesši, vynesše
2.Tvoří se od kmenu přítomného,	2.Tvoří se od stejného kmenu. kmen ie

u sloves v 3.os.pl. na – Í, -EJÍ, - AJÍ	zakončen na samohlásku:
je zakončen v M.Sg. – E	v M. Sg. – V
v F. a N. Sg. – ÍC	v F. a N. Sg. – VŠI
v Pl. – ÍCE	v Pl. – VŠE
Kryj-í: kryje, kryjíc, kryjíce; Pros-í: prose, prosíc, procíce;	Napsa-l: napsav, napsavši, napsavše; Minu-l: minuv, minuvši, minuvše;

Tabulka č. 8.: Formy přechodníků podle způsobu tvoření (pro ruštinu)

PŘECHODNÍK SLOVES NEDOKONAVÉHO VIDU	PŘECHODNÍK SLOVES DOKONAVÉHO VIDU
Tvoří se od kmenu přítomného času: -A-, -JA-.	Tvoří se od kmenu min. času: -V-, -VŠI-, -ŠI-
Чита-ют: ЧИТА-Я Рису-ют: РИСУ-Я Плач-ут: ПЛАЧ-А	Встрети-ть: ВСТРЕТИ-В Сбежа-ть: СБЕЖА-В Вынес-ти: ВЫНЕС-ШИ

Třídění českých přechodníků podle významu

V češtině se obvykle rozlišují přechodníky nejen podle tvaru (formy přechodníku podle způsobu tvoření), ale i podle významu. Podle významu se rozeznává trojí přechodník: přechodník přítomný sloves vidu nedokonavého (vyjadřuje současnost s dějem řídicího slovesa kteréhokoliv času, např. *Vzdálil se, těžce POHYBUJE nohama a ŤUKAJE holí jako slepec.*); přechodník přítomný sloves vidu dokonavého, nebo přechodník budoucí (vyjadřuje předčasnost budoucího děje před dějem slovesa řídicího, řídicí sloveso je v čase budoucím, ale může být v imperativu, nebo v kondicionále, např. *Ministru sociální péče se ukládá, aby tento zákon provedl, DOHODNA SE se zúčastněnými ministry.*); tento přechodník je nutno považovat za velmi knižní a archaický; přechodník minulý většinou sloves vidu dokonavého (vyjadřuje předčasnost minulého děje před dějem řídicího slovesa, např. *POLOŽIV mu ruku na rameno, vedl ho do třídy.*). Ruské gramatiky nerozlišují zvlášť přechodníky podle formy a podle významu.

Morfologické kategorie přechodníků

1. Český přechodník, stejně jako i ruský, vyjadřuje vid (dokonavý a nedokonavý) a rod slovesný (činný a trpný). Tyto gramatické kategorie ukazují na spojitost přechodníku se slovesem.

2. Ruské i české přechodníky nemají gramaticky vyjádřenou kategorii absolutního času, ale mohou vyjadřovat relativní čas, tj. současnost, předčasnost, následnost vůči jinému ději.

3. Ruský přechodník je neohebný stejně jako adverbium. Český přechodník na rozdíl od ruského má gramatickou kategorii čísla (singulár a plurál) i kategorii rodu (maskulinum, femininum, neutrum). To znamená, že české přechodníky se shodují v čísle i rodě s podmětem, k němuž náleží. Ruské přechodníky nevyjadřují morfologicky svůj vztah k podmětu a mají pouze jeden tvar.

4. Ruský přechodník se za určitých podmínek ve větě (pokud nemá rozvíjecí větné členy, ztrácí se význam vidu a času) chová jako adverbium. (*молча, нехотя, преневаючи*). Český přechodník tuto vlastnost mít nemůže.

Syntaktická funkce přechodníků

Přechodník v češtině může mít rozvíjecí větné členy, tomuto spojení se říká přechodníková vazba nebo konstrukce. Přechodníková konstrukce vyjadřuje relativně samostatnou myšlenku, ale není samostatnou větou, protože přechodník není určitý tvar slovesný (nevyjadřuje osobu). Přechodníková konstrukce je členem rozvíjejícím, zpravidla doplňkem.

Přechodník v ruštině buď samostatně, nebo spolu s rozvíjecími větnými členy plní syntaktickou funkci příslovečného určení.

O použití přechodníků v češtině a ruštině

Jakákoliv česká mluvnice uvádí, že přechodník je omezen na jazyk psaný. Přechodník pro současnost (přechodník přítomný) je nejčastěji používaným druhem přechodníku. Přechodník pro minulost (přechodník minulý) se používá méně. Přechodník pro budoucnost je velmi vzácný. Novočeská skladba od Vladimíra Šmilauera (1947, s.343) uvádí, že pro tento přechodník téměř není místo v epické próze, ale je omezen na řeč úřední a právní, kde se stanoví postup pro budoucnost. V gramatice B.Havránka – A.Jedličky (1960, s.257) se píše, že se přechodník používá jen v řeči psané, a to v projevech uměleckých i odborných. V běžné řeči mluvené se přechodníky nevyskytují.

V dnešní době se český přechodník skoro neobjevuje ani v textech psaných.

„Ruské přechodníky se používají v řadě případů i tam, kde čeština dá přednost spojením souřadným nebo podřadným, i tam, kde v češtině odpovídají spíše různé vazby doplňkové či příslovečné“ (srov. též Oktábec 1953, s.271). V ruštině je to prostředek velmi užívaný, slohově neutrální. Přechodníky se vyskytují ve všech vrstvách jazyka, méně v mluvené ruštině, více v psané formě.

Závěry:

Tabulka č. 9.:

KATEGORIE POROVNÁNÍ	ČESKÉ PŘECHODNÍKY	RUSKÉ PŘECHODNÍKY
1. Způsob tvoření přechodníků	Způsob tvoření je složitější než u ruských přechodníků	Způsob tvoření je snazší než u českých přechodníků
2. Třídění přechodníků podle významu	1.Přechodník pro současnost 2.Přechodník pro minulost 3.Přechodník pro budoucnost	Netřídí se

3. Morfologické kategorie přechodníků	1.Vid, rod slovesný 2.Rod, číslo (jako u substantiv)	1.Vid, rod slovesný 2.Neohebný
4. Syntaktické funkce přechodníků	Doplněk	Přísluvečné určení
5. Použití přechodníků v textech	Dnes se skoro nepoužívá	Neutrální prostředek, používá se často

Na základě porovnání českého i ruského přechodníku můžeme říct, že mají odlišných rysů (způsob tvoření, některé morfologické kategorie, syntaktické funkce a použití v textu) více než společných. Toto tvrzení vysvětluje, proč se ruský přechodník do češtiny překládá jinými ekvivalentními jazykovými prostředky, ale ne přechodníkem. V starších textech můžeme občas narazit na překlad ruského přechodníku českým, ale z dnešního pohledu na jazyk tyto překlady vypadají nepřírozně, zastarale. V. Oktábec (1953, s.278) ještě v padesátých letech minulého století upozorňoval české překladatele: „že třeba s přechodníkovými vazbami zacházet opatrně, že je nutno dbát rozdílů, jimiž se české a ruské přechodníky navzájem liší a vyvarovat se mechanického přenášení přechodníkových vazeb z ruštiny do češtiny“

C. Bosák (1953, s.236) v svém článku uvádí, že se ruský přechodník do češtiny překládá nejčastěji slovesem určitým (souvětí podřadné, nebo souřadné); v některých případech se ponechává přechodník; může se použít i předložkové spojení substantiva. Na závěr svého článku píše, že se není nutno příliš bát přechodníků v češtině, ale zatím není možné přesně určit, kdy se v překladu do češtiny přechodníku používá.

Aby bylo možné vyvrátit, nebo potvrdit myšlenku C.Bosáka (1953, s.233), že se ruský přechodník do češtiny nejčastěji překládá popsányi jinými způsoby, je nutné udělat analýzu textu výchozího (ruského) a cílového (českého). Porovnání textů ukázalo následující výsledky.

Jakobson, R.: Dialogy

stránky textu ruského - 1-69, stránky textu českého - 7-67.

V ruském textu se vyskytlo 40 přechodníků, které byly přeloženy do češtiny různými ekvivalentními jazykovými prostředky: VF (nejčastěji násobeným predikátem), VV (nejčastěji se objevuje věta vedlejší věta časová), substantivem (nejčastěji podstatným jménem verbálním). Jednou se přechodník vynechal a jednou byl přeložen adjektivem.

Tomaševskij, B.: Teorie literatury

stránky textu ruského - 22-82, stránky textu českého - 7-64.

V ruském textu se vyskytlo 39 přechodníků, které byly přeloženy do češtiny různými ekvivalentními jazykovými prostředky: VF (nejčastěji se překládá násobeným predikátem), VV (nejčastěji se používaly věty vedlejší podmínková a časová), substantivem (způsob překládání, který se používal stejně často jako VV a VF) a přechodník také zde byl třikrát vynechán.

Další tabulka ukazuje číselnou informaci ekvivalentních prostředků použitých při překládání ruských přechodníků do češtiny. 1 – výsledky textu R.Jakobsona, 2 – výsledky z textu B.Tomaševského.

Tabulka č.10

VF (sloveso určité)	VV (vedlejší veta)	Substantivum	Žádné jazykové prostředky	Adjektivum
1. 14	17	7	1	1
2. 11	12	11	3 (2)	-

Přechodník ve větě plní úlohu částečně podobnou slovesu určitému, podává sdělení o dynamické vlastnosti podmětu. Ale tímto sdělením pouze vysvětluje nebo doplňuje děj hlavní, který je vyjádřený určitým slovesem. Přechodník patří do oblasti predikátu jako druhotný predikát, a jeho ekvivalentem při překládání může být větný člen nebo vedlejší věta, které rozvíjí přísudek. Při překládání textu R.Jakobsona Dialogy se používaly jako ekvivalenty překladu:

vedlejší věty příslovečné:

časové	11
způsobové	3

podmínková	1
a dále vedlejší věty:	
předmětová	1
přívlastková	1

Přechodník v jazyce výchozím nejčastěji plní funkci příslovečného určení, a protože čeština často nahrazuje transgresiv slovesem určitým, tak se může objevovat překlad přechodníku větou vedlejší příslovečnou. V tomto případě je možné vyhovět sémantickému významu transgresivu. Přechodníková vazba docela často nabývá významu časového určení a blíží se svým významem vedlejší větě časové. Jak je vidět z kvantitativní analýzy výchozího a cílového textu, že příslovečná věta časová se vyskytuje nejčastěji (11).

Příklad č.18.:

..., что даже Богатырев, ПЕЧАТАЯ в 1922 году в Берлине подготовленную еще в Москве 1919 года нами обоими «Программу изучения народного театра», вычеркнул из корректуры пункт о коллективном творчестве že dokonce Bogatyrev, KDYŽ UVEŘEJŇOVAL v roce 1922 v Berlíně článek Program studia lidového divadla, který jsme spolu napsali v Moskvě už v roce 1919, vyškrtl v korektuře bod o kolektivní tvorbě ...
---	--

(Якобсон, Р., стр.14)

(Jakobson, R., s.19)

Podíváme se na jiný způsob překládání transgresivu. Často se používá jako ekvivalent k ruskému přechodníku sloveso určité (VF) ve funkci přísudku násobeného, protože čeština, pokud je to možné, dává přednost určitému slovesnému tvaru.

Příklad č.19.:

...Трубецкой <u>пришел</u> значительно позже, ПРИМЕНЯЯ к ним уже разработанную методологию «формалистов».	...Trubeckoj <u>dospěl</u> mnohem později A POUŽÍVAL přitom již rozpracované metodologie „formalistů“
---	---

(Якобсон, Р., стр.2)

(Jakobson, R., s.9)

Je to logické a dá se to vysvětlit tím, že jak přechodník, stejně tak i predikát násobený ve větě musejí mít společného konatele děje s konatelem děje predikátu hlavního. Tato společná vlastnost umožňuje nahrazovat přechodník určitým tvarem slovesa ve funkci predikátu násobeného.

Příklad, kdy se přechodník nahrazuje slovesem určitým ve funkci predikátu souřadné věty, se příliš často neobjevuje. Pro vznik souřadné věty by se měl najít nový subjekt, ale této podmínce kontext nemůže vyhovět pokaždé.

Příklad č.20.:

<p>Между тем физико-акустический <u>анализ</u> звуков речи уже в междувоенную эпоху <u>давал</u> в основе удовлетворительные ответы на вопросы о составе гласных, значительно <u>ОТСТАВАЯ</u> в исследовании согласных.</p>	<p>A zatímco fyzikálně-akustická <u>analýza</u> hlásek již v době mezi válkami <u>dávala</u> v podstatě uspokojivé odpovědi na otázky systému souhlásek, <u>studium</u> souhlásek <u>ZAOSTÁVALO</u>.</p>
---	--

(Якобсон, Р., стр.25)

(Jakobson, R., s.28)

Objevuje se ještě jeden zajímavý způsob překládání přechodníku do cílového jazyka. Transgresiv se překládá verbálním adjektivem (přídavným jménem slovesným). Tento způsob překladu se objevil v daném textu jenom jednou.

Příklad č.21.:

<p>...беспредметная живопись и прозванное «заумным» словесное искусство, АННУЛИРУЯ изображаемый или обозначаемый предмет, ставили наиболее остро вопрос о природе и значимости элементов, ...</p>	<p>... jako bylo abstraktní umění a tak zvané „zaumné“ umění slovesné, ANULUJÍCÍ zobrazovaný nebo označovaný předmět, vyostřily otázku povahy a významnosti prvků, ...</p>
---	--

(Якобсон, Р., стр.7)

(Jakobson, R., s.14)

Překlad přechodníku verbálním adjektivem není úplně správný z morfologicko-syntaktického hlediska. Jak transgresiv, tak i jeho ekvivalent v překladu mají

rozvíjet predikát a nikoliv subjekt věty. Verbální adjektivum se jako náhrada přechodníku v cílovém jazyce vícekrát neobjevuje. Všechny čtyři uvedené způsoby překladu transgresivu

z jazyka výchozího do jazyka cílového jsou příkladem asymetrie překládání. Symetrie výrazových prostředků se tady nevyskytuje. Tento fakt potvrzuje myšlenku, že se transgresiv v češtině používá velmi málo.

Analýza překládání přechodníku z ruštiny do češtiny na základě textu Teorie literatury od B.Tomaševského ukazuje, že bylo použito následujících překladových ekvivalentů:

VF (sloves určitých,)	11
VV (vět vedlejších: podmínkových časových	6 3
příčinná	1
přívlastková věta	1
předmětová	1
substantivum	11
vynechání přechodníku	3

Z příslovečných vět vedlejších se nejčastěji objevuje věta podmínková.

Příklad č.22.:

Так, НАЗЫВАЯ глаза звездами, мы в слове «звезды» ощущаем признак блеска, яркости ...	NAZÝVÁME-LI oči hvězdami, pocitujeme ve slově hvězdy příznak lesku, jasu ...
--	--

(Томашевский, Б., стр.52)

(Tomaševskij, B., s.36)

Z šesti příkladů se pětkrát opakuje stejný druh věty podmínkové, a to připojené spojkou podmínkovou „-LI“ k určitému tvaru slovesnému v indikativu. Použití stejného tvaru podmínkové věty je volbou překladatele, protože se při vyjádření

skutečné podmínky dá použít i jiných tvarů věty podmínkové, například se spojkou „jestliže“, nebo „když“. Tady jde o asymetrii překládání.

Opět je rozhodnutím překladatele používat při překládání přechodníku verbální substantivum stejně tak často jako určitý slovesný tvar. Tento způsob překladu není pro češtinu pravidelný. Obvykle čeština dává přednost určitým slovesným tvarům. Z lexikálně-gramatického hlediska se přechodník může překládat verbálním substantivem, nebo dějovým substantivem. Ale z hlediska stylistického se tato náhrada může uskutečnit, pokud to bude umožňovat kontext.

Příklad č.23.:

ИНТОНИРУЯ разным способом одну и ту же фразу, мы получаем особые оттенки значения.	Různým INTONOVÁNÍM téže fráze získáváme zvláštní významové odstíny.
--	---

(Томашевский, Б., стр.68)

(Tomaševskij, B., s.52)

Stává se, že se přechodník, nebo přechodníková vazba z přeložené věty vynechává. Může to být jenom v tom případě, když význam přechodníku je sémanticky nadbytečný. Tento způsob překladu se vyskytl jenom dvakrát. Opět ve všech uvedených příkladech jde o asymetrii překládání.

Závěry

1. Přechodník se v ruštině v porovnání s češtinou používá běžně, zvlášť v textech psaných. Je to prostředek slohově neutrální, proto se vyskytuje ve všech vrstvách jazyka. Současná čeština přechodníky téměř nepoužívá. Rozdíl mezi češtinou a ruštinou ve frekvenci přechodníkových vazeb lze vysvětlit tím, že čeština dává přednost volnějším spojením (věty souřadné a podřadné) tam, kde ruština užívá přechodníkové vazby.

2. Při překládání ruských přechodníků do češtiny se nepoužívají přechodníky. Na základě porovnaných textu je možné říct, že se symetrický způsob překladu (překlad z výchozího jazyku do cílového přechodníkem) neobjevil.
3. Při překladu transgresivu se vyskytly asymetrické výrazové prostředky: vedlejší věta, určitý tvar slovesný, substantivum.
4. Při překládání přechodníku do češtiny se dává přednost určitým slovesným tvarům, to znamená, že se překládají souřadnou větou, nebo větou vedlejší, nebo násobeným predikátem.
5. Na základě analýzy porovnání textu se dá říct, že se při překladu transgresivu vedlejší větou příslovečnou nejčastěji používají věty časové a podmínkové.
6. Pokud je to možné, je lepší se vyhýbat způsobu překládání transgresivu verbálním adjektivem.
7. Přechodník se může překládat verbálním substantivem, nebo substantivem vyjadřujícím děj. O častém použití tohoto výrazového prostředku rozhoduje překladatel, ale jen pokud to umožňuje kontext.
8. Vynechávání přechodníků, nebo přechodníkových vazeb se jako způsob překládání často neuplatňuje.

2.5. PŘÍČESTÍ (PŘÍDAVNÉ JMÉNO SLOVESNÉ)

Aby bylo možné udělat závěr, jak se nejčastěji z ruštiny do češtiny překládají participiální konstrukce (rozvitá příčestí), je třeba zjistit, jaké jsou rozdíly a shody mezi českým a ruským příčestím, jestli se může ruské participium překládat stejným tvarem do češtiny, a jestli jsou tyto tvary ekvivalentní. Proto je nutné porovnat tyto atributivní slovesné tvary podle způsobu tvoření, z hlediska

morfologických kategorií, syntaktické funkce a stylistického použití v obou jazycích.

Participium (příčestí, a také přechodník) je nominální infinitní formou verba, často adjektivní nebo substantivní povahy, sloužící ke zkrácení, resp. nahrazení věty v souvětí. (srov. též Lotko 1998, s.77).

Kratkaja russkaja grammatika uvádí, že příčestí je atributivní slovesný tvar, který vyjadřuje vlastnosti jak slovesa, tak přídavného jména.(srov. též Švedova 1989, s. 301).

Z těchto definicí vyplývá, že v obou jazycích příčestí je nominálním slovesným tvarem, který má rysy verba a adjektiva. Musíme zjistit další shody a rozdíly.

Česká příčestí rozlišujeme na minulá a trpná. Minulá příčestí se tvoří od všech sloves příponou *-L*, *-La*, *-Lo*, připojenou ke kmenu minulému, např.: *pracova-l*, *pracova-la*, *pracova-lo*. Ale pro ruštinu tento tvar vyjadřuje formu minulého času, a proto není adekvátní podle tvaru a významu ruskému příčestí minulého času. V češtině příčestí minulé je součástí určitých tvarů času minulého (*pracoval jsem*, atd.) a způsobu podmiňovacího (*pracoval bych*, atd.).

Příčestí trpné (na *-N*, nebo na *-T* : *chválen*, *umyt*) je součástí opisných tvarů trpného rodu (*je chválen*, *bud' chválen*, *byl bych chválen*; *být chválen* atd.). V Mluvnici češtiny 2 (srov. též Petr 1986, s.131) se píše, že příčestí jsou většinou součástmi komplexních slovesných tvarů a slovesných konstrukcí, méně často se uplatňují samostatně. Příčestí činné (participium aktivní) a příčestí trpné(participium pasivní) přísluší k verbálním adjektivům.

Čeští filologové, kteří se zabývali otázkami překládání ruského příčestí do češtiny, nepoužívali ve svých pracích termín příčestí, ale slovní spojení přídavné jméno slovesné (verbální adjektivum). Pro češtinu a ruštinu se slovem příčestí nevyjadřují totožné pojmy.

Za VA (verbální adjektivum) se považují tyto slovnědruhové formy:

- zpřídavnělý přechodník přítomný: dělající
- zpřídavnělé příčestí činné: spadlý
- zpřídavnělé příčestí trpné: udělán/udělaný, kryt/krytý

- zpřídavnělý přechodník minulý: udělavší; ten je však v dnešní spisovné češtině méně častý než předchozí typy (tamtéž s.142).

Podíváme se na gramatické kategorie verbálních adjektiv v češtině. Tento slovní druh nevyjadřuje čas absolutní. Příznak relativního času vyjadřují jen přídavná slovesná jména činná, např.: *vykonávající, probíhající; vykonavší, proběhlý*. Verbální adjektiva trpného typu, např.: *konaný, vykonaný, vykonávaný*, nemají formální prostředky k rozlišování času, spíše se opírají o vid slovesa.

Kategorii slovesného rodu si zachovávají jak zpřídavnělé přechodníky, tak i oba tvary příčestí.

V češtině verbální adjektiva mají gramatickou kategorii čísla (sg./pl.), a rodu (M./F./N.), které jsou určeny shodou se substantivem. Všechny typy přídavného jména slovesného se skloňují podle vzoru „mladý“, nebo „jarní“.

Z přechodníku přítomného se tvoří přídavná jména slovesná, ale jen od sloves nedokonavého vidu; zachovávají slovesnou vazbu (*jednající o plánu*).

Z příčestí minulého se tvoří přídavná jména slovesná zřídka (*přišlý, vyrostlý*), spíše jde už o přídavná jména, která nemají význam děje (*znalý, uznalý, trvalý, spadlý, urostlý*).

Z příčestí trpného se tvoří přídavná jména slovesná; pokud toto verbální adjektivum má význam děje, tak si zachovává vid, např.: (*připravený – připravovaný, sníženy – snižovaný*).

Verbální adjektiva utvořena od pasivního příčestí (*udělaný*) a od minulého příčestí (*spadlý*) jsou většinou stylově neutrální. Přídavná jména jako *dělající, probíhající* mívají příznak mírně knižní. A přídavná jména, která jsou utvořena od přechodníku minulého, patří ke stylu knižnímu.

Srovnání českých verbálních adjektiv s ruskými příčestími Znázorníme tabulkou.

Tabulka č.11: Způsoby tvoření ruských příčestí:

AKTIVNÍ ROD SLOVESNÝ		PASIVNÍ ROD SLOVESNÝ	
Od kmene přítomného	Od kmene minulého	Od kmene přítomného	Od kmene minulého
-ущ-/-ющ-	-вш-	-ом-/-ем-	-нн-/-енн-
-ащ-/-ящ-	-ш-	-им-	-т-
лежащий,	писавший,	ведомый	загнанный,

стоящий;	даривший;	изучаемый;	увиденный;
поющий, несущий;	несший, росший;	слышимый, гонимый;	сжатый, надутый;

Podle tabulky se dá shrnout, že ruské přídavné jméno stejně jako české verbální adjektivum vyjadřují rod slovesný (aktivní, pasivní); čas přítomný a minulý (rozlišení sufixy); přídavné jméno zachovává vid slovesa, od kterého je odvozeno. Přídavné jméno se právě tak jako přídavné jméno slovesné shoduje se substantivem v rodě, čísle a pádě. Ve větě ruské přídavné jméno (stejně jako i české verbální adjektivum) nejčastěji plní funkci atributu.

Česká přídavná jména slovesná mají s ruským přídavným jménem shodné gramatické kategorie, plní stejnou syntaktickou funkci atributu. Jsou dostatečně podobná, a to znamená, že by se ruské přídavné jméno mohlo překládat českým přídavným jménem slovesným, pokud to bude stylisticky přijatelné.

Frekvence použití přídavného jména je v ruštině větší než frekvence použití verbálních adjektiv v češtině. O. Man píše, že se obraty (konstrukce nebo vazby) s přídavným jménem slovesným překládají z ruštiny do češtiny dvojím způsobem: buď přídavným jménem slovesným, nebo vztaznou větou. Tuto myšlenku uvádí na základě porovnávací gramatiky (srov. též Man 1977, s.101).

Ale na dalších příkladech ukazuje, že existují i jiné způsoby překladu; například, když se přídavné jméno slovesné v jazyce cílovém vynechává, nebo se nahrazuje předložkovým pádem substantiva.

Příklad č.24:

... особенность характерна для всех работ, ВЫХОДЯЩИХ из этого отдела.	... zvláštnost je mimochodem charakteristická pro všechny práce tohoto oddělení.
---	--

(Man 1977, s.101)

Ruské přídavné jméno je vynecháno z překladu, ale sémantický význam věty se nezměnil. Vynechávání přídavného jména se vysvětluje jeho nadbytečností.

Příklad č.25:

... с тем, чтобы получить данные, ПОЗВО-	...aby získalo podklady UMOŽŇUJÍCÍ
--	------------------------------------

ЛЯЮЩИЕ улучшить собственную продукцию.	zlepšit vlastní výrobu.
--	-------------------------

(Man 1977, s.101)

Ruské příčestí se do češtiny překládá přídavným jménem slovesným. Je to příklad symetrického způsobu překládání.

Příklad č. 26:

с тем, чтобы получить данные, ПОЗВОЛЯЮЩИЕ улучшить собственную продукцию. ,aby získalo podklady PRO ZLEPŠENÍ vlastní výroby.
---	---

(tamtéž, s. 101)

Překlad příčestí předložkovým pádem substantiva. Jde o asymetrii překladu.

Čeští filologové Ctirad Bosák, Oldřich Man, Dušan Žváček ukázali, že se ruské příčestí do češtiny může překládat větou vedlejší (vztažnou), přídavným jménem slovesným, předložkovým pádem substantiva a také se může vynechávat.

Oldřich Man a Dušan Žváček vysvětlují vynechání ruského příčestí z překladu nadbytečností, větší výrazovou nasyceností textu. Ruská příčestí můžeme rozdělit do dvou skupin:

- 1) sémanticky plnohodnotná, která se do češtiny překládají verbálním adjektivem, nebo vedlejší větou;
- 2) sémanticky nadbytečná, která se do češtiny nepřekládají, nebo se překládají méně často. (srov. též Žváček 1995, s.32)

Konstrukce s přídavnými jmény slovesnými jsou typické pro styl odborný jak v ruštině, tak i v češtině. Ale ruština má mnohem větší sklon k nadbytečnosti výrazu. J.V. Bečka pro tento jev používal termín nasycenost výrazu (redundance). Čeština naproti tomu vyjadřuje podobné vztahy jednodušeji, používá výrazy méně nasycené.

Podíváme se na příklady, které se vyskytly při porovnání výchozího (ruského) a cílového (českého) textu Dialogy od R.Jakobsona, stránky v ruštině jsou 1-51; stránky v češtině jsou 7-51. V ruském textu se vyskytly 64 příčestí, které se překládají do cílového jazyka

vedlejší větou vztažnou

35

přídavným jménem slovesným	26
přídavné jméno slovesné se vynechává	2
slovesem určitým	1

Kvantitativní zpracování příkladů ukazuje, že frekventovaným způsobem překládání příčestí z výchozího jazyka do češtiny je vztažná věta. Potvrzuje to skutečnost, že nadpoloviční většina zpracovaných příkladů byla přeložena větou vztažnou. Naopak, velmi málo byl použito při překladu ruského příčestí vynechávání nadbytečných výrazových prostředků, vyskytly se jenom dva příklady. A to přesto, že je obecně známo, že ruština hodně používá výrazy, které z hlediska češtiny jsou redundantní, stylisticky skoro nepřijatelné. Překlad příčestí se z ruštiny do češtiny verbálním adjektivem objevuje skoro tak často jako vedlejší věta vztažná. Pro odborný text s humanitním zaměřením je však časté použití přídavných jmen slovesných naprosto na místě. Podíváme se na některé způsoby překladu. Příčestí se překládá vztažnou větou.

Příklad č.27:

... в годы реакции, СМЕНИВШЕЙ революционное движение 1905 года.	...v letech reakce, KTERÁ VYSTŘÍDALA revoluční dobu roku 1905.
(Якобсон, Р., стр. 4)	(Jakobson, R., s.10)
... в двух тезисах, ПОЧИТАВШИХСЯ им за основные, ve dvou tezích, JEŽ POVAŽOVAL za základní, ...
(Якобсон, Р., стр.32)	(Jakobson, R., s.35)

Překlad příčestí do cílového jazyka větou vztažnou ze stylistického hlediska pro češtinu je nejvíce vyhovujícím prostředkem. Věta umožňuje nahradit verbální adjektivum určitým slovesným tvarem, kterému čeština vždy dává přednost a který je základem české věty. Příčestí a vztažná věta jsou podobné tím, že rozvíjí substantivum. Vztažná věta, kterou se překládá ruské příčestí do češtiny, se uvozuje vztažným zájmenem (*který, jenž, kdo, jaký* atd.). Ve zpracovaných příkladech se objevují věty se vztažnými zájmeny

který 31

jenž	3
jaký	1

Vztažné zájmeno „jenž“ je výrazovým prostředkem knižním, ale jak je vidět, překladatel ho nepoužívá často. Nejčastěji se vyskytuje vztažné zájmeno *který*, což je charakteristické i pro běžný jazyk.

Dalším výrazovým prostředkem, který se používal při překladu přídavných jmen do češtiny je přídavné jméno slovesné. Překlad ruského přídavného jména verbálním adjektivem

Příklad č.28:

... предания, ПРОДОЛЖАВШИЕ жить на городских дворах, slovesnost PŘEŽÍVAJÍCÍCH na městských dvorech, ...
(Якобсон, Р., стр.4)	(Jakobson, R., s.11)
Статьи ..., ПОСВЯЩЕННЫЕ разбору одного пушкинского стихотворения ...	Studie ..., VĚNOVANÉ rozboru jedné Puškinovy básně ...
(Якобсон, Р., стр.5)	(Jakobson, R., s.12)
... элементов, НЕСУЩИХ семантическую функцию в пространственных фигурах с одной стороны и в языке с другой.	... prvků, NESOUCÍCH sémantickou funkci v prostorových útvarech na jedné straně a v jazyce na straně druhé.
(Якобсон, Р., стр.7)	(Jakobson, R., s.14)

Při překládání přídavných jmen verbálním adjektivem je možné mluvit o symetrii výrazových prostředků, protože tyto slovesné tvary jsou adekvátními elementy překladu. Co se týká konkrétních způsobů překladu, máme sledující výsledky porovnání:

- 1) Ruské aktivní přídavná jména přítomného času (se sufixy *-ющ/-ущ-, -ащ-/ящ-*) se překládaly jenom verbálními substantivy, které se tvoří od přechodníku přítomného času (typu dělající). Vyskytlo se 15 příkladů.
- 2) Pasivní přídavná jména minulého času (se sufixy *-нн-/енн-/анн-*) se překládaly jenom verbálními adjektivy, které se utvořily od přídavných jmen trpného (typu udělaný). Máme 6 příkladů.

3) zbývajících 5 příkladů přičestí aktivního slovesného rodu minulého času (se sufixy *-вш/-ш-*) se překládaly verbálními adjektivy různých typů. V tomto případě Není možné vysledovat nějakou pravidelnost.

Ještě jeden způsob překládání přičestí do češtiny, při kterém se přičestí vynechává.

Příklad č. 29.:

Руководящим принципом, ЛЕЖАЩИМ в основе этих заданий, ...	Určujícím principem těchto úkolů je, ...
(Якобсон, Р., стр.29)	(Jakobson, R., s.32)
... в статье, ПОСВЯЩЕННОЙ футуризму, v článku o futurismu ...
(Якобсон, Р., стр.44)	(Jakobson, R., s.45)

Na uvedených příkladech je jasně vidět, že užití přičestí v ruské větě je z hlediska lexikálního nadbytečné. Český překlad se nadbytečných slov zbavuje, význam výrazu zůstává ekvivalentním. Ruština v porovnání s češtinou docela často používá nadbytečné (nasycené) výrazy, kterých by se měla čeština z hlediska stylistického vyvarovat.

Při porovnání se textu Teorie literatury od B.Tomaševského výchozí (ruský) text stránky - 22-74 a cílový (český) text stránky 7-57 vyskytlo 106 přičestí.

Do češtiny přičestí byly přeloženy jako:

vedlejší věta vztavná	67 příkladů
přídavné jméno slovesné	30
vynecháno	4
sloveso určité	3
substantivum	2.

Asi by bylo vhodné udělat menší poznámku ke způsobu vzniku porovnávaných textů. Dialogy od Romana Jakobsona ze začátku vznikly jako nahrávka dialogu (mluvená forma jazyka), která dostala písemnou podobu sekundárně. Kniha Borise Tomaševského vznikla od počátku jako forma psaného jazyka. Tento fakt by mohl vysvětlovat výrazně odlišné množství příčestí (65 a 106), které se vyskytlo při porovnání přibližně stejně velkého textu. Jazyk knižní a psaný používá verbálních adjektiv více než jazyk mluvený. Podíváme se konkrétněji na výsledky analýzy textu:

věta vztažná se zájmenem <i> který </i>	53 příkladů
vztažné zájmeno <i> jenž </i>	14 příkladů..

To je značně větší množství v porovnání s překladem textu Dialogy od R. Jakobsona. To by mohlo naznačovat, že nejenom výchozí text Tomaševského, ale i jeho překlad používá více knižních prostředků. O překládání příčestí do češtiny verbálním adjektivem, nebo o jejich vynechávání se říci něco specifického v tomto případě nedá. Je to obdobné příkladům z textu Dialogy. Ale objevují se zde dva překlady příčestí substantivem. O tomto způsobu překládání byla již zmínka dříve a také víme, že se tento způsob překladu nevyskytuje často. Překladatel se může rozhodnout pro použití tohoto prostředku jenom tehdy, pokud mu to umožňuje kontext. Při překládání příčestí podstatným jménem jde o asymetrii výrazových prostředků.

Příklad č.29: Překlad příčestí předložkovým pádem podstatného jména

поэтику, ПРЕТЕНДУЮЩУЮ на устойчивость,	... poetiku S NADĚJÍ na stálost ...
(Томашевский, Б., стр.27)	(Томашевский, Б., s.13)
Присоединим к приведенным примерам еще несколько, ИЛЛЮСТРИРУЮЩИХ различные метонимические выражения;...	K uvedeným příkladům jen připojím několik dalších ILUSTRACÍ různých metonymických výrazů; ...

Závěry

- 1) Dva stejně velké odborné texty s humanitním zaměřením obsahují razantně odlišné množství verbálních adjektiv (příčestí). Tento fakt jen potvrzuje to, že verbální adjektivum je výrazovým prostředkem spisovného jazyka, a to i přesto, že k takovému rozdílu mohl přispět způsob vzniku obou textů.
- 2) Otázka překládání příčestí do češtiny je dobře zpracované. Pracovali nad tímto problémem čeští filologové Ctirad Bosák, Oldřich Man, Dušan Žváček.
- 3) Podle českých jazykovědců existuje několik způsobů překládání příčestí do češtiny:
 - a) verbálním adjektivem (jde o symetrii výrazových prostředků);
 - b) větou vztažnou (asymetrie překladu);
 - c) způsob vynechávání příčestí v případě sémantické nadbytečnosti;
 - d) předložkovým pádem substantiva (asymetrie překladu).
- 4) Při analýze textů výchozího (ruština) a cílového (čeština) jazyka se ukázalo, že nejčastěji používaným překladovým prostředkem pro příčestí je vztažná věta se zájmenem *který*.
- 5) Příčestí se může do češtiny překládat přídavným jménem slovesným. Ale o frekventovanosti tohoto prostředku většinou rozhodují překladatelé.
- 6) Pro ruštinu je typické používání sémanticky nadbytečných výrazových prostředků, například příčestí. Ale překládání příčestí do češtiny způsobem vynechávání se často nevyskytuje.
- 7) Překlad příčestí předložkovým pádem substantiva je velmi vzácným.

8) Lze mluvit o symetrii výrazových prostředků při překladu přičestí verbálním substantivem. Ve všech ostatních případech, kdy se přičestí překládá větou vztažnou, verbálním adjektivem, nebo substantivem, jde o asymetrii překladu.

CELKOVÉ ZÁVĚRY

Při analýze se odborného textu s humanitním zaměřením vyskytly příklady, na základě kterých můžeme říct:

- 1) infinitiv, nominální vazba (základ verbální substantivum), přídavné jméno slovesné se do češtiny mohou překládat stejnou formou. Jde o symetrii překladu;
- 2) transgresiv se nepřekládá symetrickým způsobem, při analýze textu se vůbec nevyskytly příklady tohoto typu;
- 3) při asymetrii překládání infinitivu se do češtiny používají tyto výrazové prostředky: určitý slovesný tvar; vedlejší věta předmětná, účelová, podmínková; verbální substantivum, opisný tvar trpného rodu;
- 4) nominální vazba se při asymetrickém způsobu překládání realizuje určitým slovesným tvarem, nebo infinitivem;
- 5) transgresiv se při asymetrii překládá určitým slovesným tvarem (násobený predikát, věta souřadná věta podřadná), substantivem verbálním;
- 6) přídavné jméno slovesné se překládá vedlejší větou vztažnou, nebo substantivem při asymetrii překladu; přičestí se vynechává při sémantické nadbytečnosti;
- 7) asymetrie či symetrie překladu se týká morfologicko-syntaktické úrovně.

3. ASYMETRIE VÝRAZOVÝCH PROSTŘEDKŮ NA LEXIKÁLNÍ ÚROVNI

Konfrontační lingvistika umožňuje obecně mluvit nejen o různých způsobech (metodách) překladu, ale je schopná být konkrétnější a uvést, jaké metody překládání se aplikují na odborný text. Ivan Poldauf (1977, s.74-78) obecně

mluví o způsobech překladu jako transpozice, modulace, adaptace, převzetí a kontrapozice. Když se jedná o nějaký konkrétní styl, tak jde o upřesnění používaných metod. Při transpozici jde o převod jiným typem jednotky, stejný obsah jednotky by bylo možné do cílového jazyka přeložit jiným postupem, jinými prostředky. Při modulaci jde o převod se zvýrazněním jiné složky. Taky jde o modulaci, pokud jednotka výchozího jazyka má v cílovém jazyku potenciální prostředek víceznačný. Při adaptaci jde o přizpůsobení skutečností cílového jazyka.

„ Vlastní odborné texty jsou minimálně závislé na jazyku doby,..., je tedy přirozené, že se v nich například adaptace v překladu prakticky neuplatní“. (tamtéž, s.78) Je možné, že toto tvrzení pro odborný text s humanitním zaměřením bude méně platné, ale říká se to obecně o odborném stylu.

Metody překladu se jako modulace a transpozice spíše používají na úrovni gramatickém (morfologie a syntax) při aplikaci na odborný text.

Nejvíce se uplatňují způsoby překladu jako kontrapozice a převzetí, protože „ ...v odborném projevu stoupá hodnota složek, stoupá i výskyt označení jedinečného, termínů, terminologických spojení ...“ (tamtéž, s.79).

Způsoby (metody) překládání jsou jádrem překladatelské problematiky. Dušan Žváček (1998, s.16) se dívá na metody překladu z hlediska překladové jednotky. Pokud jde o slovo, tak existuje ekvivalentní, nebo bezekvivalentní způsoby překladu. U slovních spojení způsoby překládání jsou složitější, pokud není možný překlad ekvivalentní, tak se používají různé transformační metody, o kterých budeme mluvit později. Při překládání vět může jít o úplnou ekvivalenci, tj. jde nejen o ekvivalenci lexikální, ale i strukturní, nebo ekvivalenci funkční. Pod pojmem funkční ekvivalence se rozumí, že stejný lexikální význam bude vyjádřen jinými formálními prostředky.

Aby se při překládání dosáhlo funkční ekvivalentnosti textu, používají se metody překladu jako transformace, modulace, substituce, kompenzace i další. Transformace se obvykle používá na úrovni gramaticko-stylistické, ale jsou transformace lexikální, tj. modulace. Při lexikální transformaci se většinou

používají tyto tři způsoby překladu: rozšíření, redukce, záměna (srov. též Žváček 1998, s. 19). Když se mluví o kontextuálních záměnách, tak k tomu jsou další metody překladu, ale při analýze textu se vyskytly příklady, na základě kterých je možné mluvit o metodě překladu jako redukce a substituce (u termínů).

Při redukci se v překladu vynechávají sémanticky nadbytečná slova. Když se podíváme na příklady vět (Příloha 4), při překladu kterých se použilo způsobu redukce, tak uvidíme, že vynechaná slova byla po významové stránce málo zatížená a že sémanticky oslabený element je motivovaný pouze konstrukčně.

Problém slov, které se používají jako sémanticky oslabené (*нужем, по отношению, по вопросам, факт, от лица*), je v tom, že vyjadřují jakoby obecný pojem ve vztahu k konkrétnímu jevu, který ve větě stojí za ním (*нужем установления, в вопросе фольклорных текстов, от лица лошади ...*). Při překladu do češtiny tato explicitnost není únosná.

Stává se, že sémanticky oslabené slovo je součástí nominální vazby. V tomto příkladě překladatel bude mít dva důvody ke zbavení slova: nadbytečnost a zkrácení nominální struktury, která je nevyhovující pro češtinu.

Příklad č. 1.:

...повышение <u>отношению</u> к выражению...	внимания <u>по</u>	...zvýšení pozornosti k výrazu...
---	-----------------------	-----------------------------------

(Б. Томашевский, стр. 28)

(Томашевский, В. s. 30)

Při analýze textu se několikrát vyskytl příklad verbálního substantiva se slovem «*нужем*», které je sémanticky oslabené ve větě. A toto spojení se do češtiny pravidelně překládalo verbálním substantivem v instrumentálu. Viz přílohu 4.

Použití sémanticky nadbytečných slov ve větě je charakteristické pro ruštinu, ale se stává, že se v češtině vyskytne příklad se sémanticky oslabeným slovem ve větě. Viz přílohu 4.

Jako případ se lexikální transformace vyskytl příklad překladatelského rozšíření.

Příklad č. 2

арбузик вместо круглого <u>абжура</u>	dýně místo kulatého <u>stínítka</u> NA LAMPU
---------------------------------------	--

(В. Шкловский, стр. 12)

(Шкловский, V. s. 12)

Podle ruského výkladového slovníku: „*абажур - колпак для лампы*“ (srov. též Ožegov 1988, s.17).

Podle českého výkladového slovníku: „*stínítka - 1) zařízení na stínění: s. stolní lampy, objektivu; 2) stínítka obrazovky její čelní plocha*“ (srov. též Slovník 2001, s.414). Český význam potřebuje upřesnění, protože význam není jednoznačný. Proto v překladu cílového jazyka je nutné uvést rozšíření slovem „na lampu“. Další podobné příklady se nevyskytly.

O substituci se dá mluvit při překládání termínů. O termínech by bylo správné říct, že se nepřekládají, ale zaměňují se, tj. substituují.

Popíšeme několik typů odborných termínů, které mají struktury odlišné od ruštiny.

1) Genitivní vazby: ruské dvouslovné terminologické pojmenování se skládá z dvou substantiv, kde rozvíjecí slovo je v genitivu. Tento termín se do češtiny překládá dvouslovným spojením s přívlastkem shodným, který je vyjádřený adjektivem vztahovým nebo přívlastňovacím.

Příklad č. 3

..., начинающего создавать в области <u>теории литературы</u> какое-нибудь построение.	..., začínali budovat v oboru literární teorie nějakou konstrukci.
(Шкловский, В., стр.9)	(Šklovskij, V. s. 9)
... <u>теория Джемса</u> о телесной основе аффекта.	<u>Jamesovu teorii</u> o tělesném základu afektu, ...
(В. Шкловский, стр. 12)	(Šklovskij, V. s. 13)

Další příklady viz přílohu č. 4

2) Terminologická spojení s přívlastkem shodným, vyjádřeným relačním adjektivem, se překládají do cílového jazyka různými způsoby: genitivní vazbou, odvozeným slovem, složeným slovem, neshodným přívlastkem. Analýza textu poskytuje většinou příklady s přívlastkem neshodným v překladu do cílového jazyka. Viz přílohu č. 4

3) Víceslovná terminologická sdružená pojmenování přívlastkového typu, které se do češtiny překládají odvozeninami.

Příklad č. 4

..., то есть нечто, недоступное чувственному восприятию.	... to je něco smysly nepostřehnutelného
---	--

(В. Шкловский, стр. 33)

(Šklovskij, V. s. 34)

Další příklady jsou v příloze č. 4

Závěry

1) Analýza textu poskytuje příklady lexikálních transformací: a) metodou rozšíření (jeden příklad); b) metodou redukce (více příkladů).

2) Termíny se z jazyka výchozího do jazyka cílového nepřekládají, ale substituují. Vyskytly se příklady různých struktur termínů:

- a) genitivní vazby se zaměňují spojením se shodným přívlastkem;
- b) spojení s přívlastkem shodným se zaměňují terminologickým spojením s přívlastkem neshodným (podle příkladů, které se vyskytly);
- c) víceslovná terminologická sdružená pojmenování se substituují odvozeninami.

4. O AUTORECH RUSKÝCH TEXTŮ A O RUSKÉ AKCI V ČESKOSLOVENSKU

Je na místě, aby bylo řečeno několik slov o autorech a knihách, na základě textů kterých se dělala analýza asymetrie výrazových prostředků.

Porovnávaly se části ruských a českých textů z knihy Viktora Šklovského: *Teorie prózy*, Borise Tomaševského: *Teorie literatury* a Romana Jakobsona: *Dialogy*.

Tyto tři osobnosti spojuje, kromě přátelských vztahů, spolupráce na vzniku a vývoji formální ruské školy. Na teorii formalismu později navazoval pražský strukturalismus.

Kniha *Teorie prózy* od V. Šklovského poprvé vychází v roce 1925, je to základní dílo ruské formální školy v literatuře. Formalisté věnují svoji pozornost literárnímu dílu: jak je dílo uděláno, a nikoliv o čem vypovídá. Formální škola nesouhlasila s myšlením symbolistů. Text knihy přeložil do češtiny Bohumil Mathesius, ale jako celek kniha se vydává až v roce 1933. Opakovaně vychází v roce 1948, a potom v roce 2003. Viktor Šklovskij (1893-1984) byl literárním vědcem, spisovatelem, filmovým kritikem. Tento autor byl jedním ze zakladatelů ruské formální školy a literárního peterburského spolku OPOJAZ. V roce 1930 se vzdal svých názorů jako formalista. Po několika letech emigrace se začal usilovat o návrat do Ruska. Po návratu zůstal v Rusku natrvalo a poslední desítky let byl uznáván za úspěšného vědce ve svém oboru, vycházeli mu knihy, dostával počest.

Boris Tomaševskij (1890-1957) jeden z neaktivnějších členů formální školy, byl členem OPOJAZ. Názorově se shodoval s R. Jakobsonem. Žil a pracoval v Peterburgu. Zabýval se literární historie, textologií, teorií verše, Puškinovou tvorbou. Jeho kniha *Teorie literatury* vyšla v roce 1927, v knize se rozebírají základy poetiky a stylistiky, literární žánry z hlediska vnitřní struktury díla. Nějakou dobu bylo mu zakázáno pracovat ve svém oboru. Později se opět dostal k literární vědě. Tragicky zemřel v roce 1957.

Na překladu *Teorii literatury* od Tomaševského pracoval Karel Štindl, který je velvyslancem České republiky v Ukrajině. (K. Štindl vystudoval obor polonistika a rusistika na UK v Praze.)

Kniha *Dialogy* od R. Jakobsona vznikla v roce 1980 v ruštině a v roce 1993 vyšel český překlad. V knize v hlavních rysech byla zachycena vědecká biografie Romana Jakobsona.

Tento filolog byl jedním z nejznámějších představitelů formální školy a spoluzakladatelem PLK (Pražského lingvistického kroužku). Filolog se světoznámým jménem dlouhou dobu žil a pracoval v Praze. R. Jakobson považoval českou zemi za svůj domov. Do Prahy

přijel v roce 1920 ve věku 23 let a od začátku se snažil zapojit do české společnosti: studoval jazyk, navazoval kontakty s českými kolegy, přednášel na univerzitě. K jeho českým přátelům patřili Jaroslav Seifert a Vítězslav Nezval, Vladislav Vančura a Ivan Olbracht, Josef Hora, Karel Teige. Z českých básníků 19. století si oblíbil R.Jakobson K.H.Máchu a K.J.Erbena a z českých prozaiků ho zaujali J.Hašek a V.Vančura. Psal do Lidových novin, Slova a slovesnosti, přednášel na univerzitě v Brně, ale nejvíce se věnoval práci Pražského lingvistického kroužku (fonologie, stylistika, zvláště teorie spisovného jazyka a teorie jazykové kultury, vztah jazyka a folklóru). Ve svých knihách o českém verši položil R. Jakobson základy pro srovnávací versologii a novou teorii překladu, kterou později rozpracoval J.Levý. S příchodem Němců musel R.Jakobson zmizet. Znovu se vrátit do Prahy R.Jakobson mohl až v roce 1968. Učenec přijel na IV. Mezinárodní sjezd slavistů. Naposledy byl R.Jakobson v Praze na konferenci o svatém Cyrilu-Konstatinu Filosofovi (1969) a vydal zde své poslední práce, věnované české kultuře (studie o staroslověnské poezii a o písni Hospodine, pomiluj ny).

Jestli V. Šklovskij a B. Tomaševskij se vrátili do bolševického Ruska, nebo nikdy odtud neodjeli, tak R. Jakobson postupoval úplně opačným směrem. Připomínaje osud světoznámého filologa je možné navázat na osudy jiných ruských vědců, kteří se zachovali podobě Jakobsonovi a emigrovali z Ruska po vítězství bolševiků.

Ke známým jménům ruské emigrace patřil Mark Lvovič Slonim. V ruské Praze byl jedním z nejvýznamnějších literárních kritiků a vždy se hlásil jako antimarxista a antikomunista. V Praze žil osm let (1920-1928). Byl literárním redaktorem časopisu *Vůle Ruska*. V roce 1928 M. Slonim odchází do Paříže a s Československým se loučí knihou *Po zlaté stezce* (1928).

Filosof a univerzitní profesor Nikolaj Losskij přednášel na Ruské lidové univerzitě, vydával v Praze své knihy, během války se odstěhoval do Bratislavy, pak emigroval do USA, aby si zachránil život před sovětskou NKVD.

Aktivně se zapojil do života české společnosti ruský slavista Francev Vladimír Andrejevič, který vyučoval slovanskou filologii na UK a od roku 1927 přijal i české občanství.

Tragický osud měl Jakobsonův učitel a kamarád Nikolaj Nikolajevič Durnovo(1876-1937). Známy jazykovědec se zabýval historií jazyka a dialektologií, od roku 1924 do 1928 žil a pracoval na území Československé republiky. Však sovětské úřady nepovolily rodině jazykovědce odjet do Prahy. Nepodařilo se Nikolaji Nikolajeviči získat místo profesora na univerzitě. A z těchto důvodů odjel N. N. Durnovo do SSSR, kde byl zatčen a v roce 1937 popraven.

Neunikl ruskému NKVD ani Alfréd Ljudvigovič Bém(1886-1945?). Ruský literární historik, který se narodil v Kyjevě, studoval v Peterburgu a od roku 1922 žil se svoji rodinou v Praze. Od roku 1933 byl členem PLK. Pracoval jako lektor ruštiny na Karlově univerzitě, přednášel literaturu na Pedagogickém institutu, byl hodně aktivní uvnitř ruské kolonie. „Jeho a nikoho jiného můžeme nazvat hybným duchem ruské Prahy,“(srov. též Putna 199, s. 184) tak píše o A. L. Bémovi Martin C. Putna. Ve svých pracích se zabýval tvorbou Puškina, Tolstého, Dostojevského. Nejvýznamnější knihou literárního kritika jsou Psychoanalytické etudy o Dostojevském (1938). K dalším pracím A. L. Béma patří studia o motivu Fausta u Dostojevského a u Puškina, tři svazky sborníku O Dostojevském (na nichž spolupracovali V. Zeňkovskij, D. Čiževskij, I. Lapšin, J. Ljackij), četné kritiky. A. L. Bém se podílel na překladech R. Jakobsona Puškinových děl do češtiny. Od roku 1937 měl české občanství, ale stejně ho to nezachránilo před ruskou rozvědkou. V květnu roku 1945 byl zatčen a o dalším osudu profesora není nic známo. Bohužel Bémovy práce jsou roztroušeny po časopisech a novinách, anebo jsou v rukopisech a čekají na zpracování.

Vznik velkého ruského emigračního centra v Praze umožnil plán Ruská akce. Tento název dostal plán humanitárního přijetí Československou republikou ruských emigrantů v roce 1921. Byla to státní pozvánka ke studiu na vysoké školy. Prezident republiky Tomáš Garrigue Masaryk a vláda si vytýkali za cíl

přípravu mladé vzdělané generace pro budoucí demokratické Rusko. Předpokládalo se, že by se Praha měla stát centrem ruského myšlení a ruské zahraniční inteligence. ČSR, jako jediný stát v Evropě, plánovaně a důsledně nabízela pomoc svým emigrantům: investice ohromného množství peněz do vzdělání a kulturního života (jen během roku 1922-23 bylo investováno 50 mln. Kč), otevření ruského gymnázia ve Strašnicích (2. gymnázium na území ČSR), založení Ruské právnické fakulty (1922-1929, děkanem byl Pavel Novgorodcev), vznik Ruského zemědělského institutu, Pedagogického institutu J. A. Komenského (1922-26, včele s děkanem S. Ostrogorským) a Obchodního institutu (1923-25). Vydávaly se časopisy a noviny v ruštině (např.: Vůle Ruska), vznikl kroužek mladých literátů Poustevna básníků a nakladatelství Plamen, které bylo v letech 1923-25 jedním z nejproduktivnějších ruských emigračních nakladatelství.

Rozkvět ruské Prahy netrval dlouho(1922-25), nepodařilo se zrealizovat zamýšlený plán Ruské akce stoprocentně, ale i přes to všechno 3.500 ruských studentů absolvovalo v Československé republice vysokou školu. Rok 1945 znamenal definitivní zánik ruské Prahy. Po příchodu sovětské armády málo kdo z ruských emigrantů nebyl zatčen. Těch, kdo zůstal na svobodě a ztotožnil se se sovětským myšlením a způsobem života, skoro nebylo (příklad filolog L.Ko-peckij).

Je nutné připomenout, že s Ruskou akcí souvisel vznik Slovanské knihovny (původně Ruská knihovna při ministerstvu zahraničních věcí). Ministerstvo zahraničí založilo knihovnu v roce 1924 s ruským, ukrajinským i běloruským oddělením. To, že tato knihovna byla potřebnou institucí pro ruské emigranty, potvrzuje nám citace z Průvodce po fondech a službách SLK: "...mezi uživateli knihovny převládali v období předválečné republiky čtenáři ruské a ukrajinské národnosti.“(srov. též Velinská 1992, s.3). Knihovna vznikala pod vedením Vladimíra Nikolajeviče Tukalevského. Osudy emigrantů byly těsně propojeny s osudem této instituce. Pracovali tady: I. D. Golub, zahynul v Osvětimi; Petr

Zlenko, zemřel v lágru v Rusku roku 1954; Oleksandr Hajmanivský, vedoucí ukrajinského oddělení SLK, pracoval v knihovně i po propuštění z ruského lágru. Částečně s Ruskou akcí souviselo založení Slovanského ústavu. 25.1.1922 na základě rozhodnutí Parlamentu ČSR a díky osobní iniciativě i finanční podpoře Tomáše Garrigue Masaryka byl založen Slovanský ústav. Cílem SLÚ bylo rozvíjení českoslovanských vztahů. I někteří ruští emigranti se zapojili do práce v ústavu. V roce 1931 byl A.L. Bém přijat za člena Slovanského ústavu a také ruský literární historik J. A. Ljackij, který učil ruský jazyk a literaturu na UK od roku 1922, byl členem SLÚ v Praze.

Na vzniku Pražského lingvistického kroužku měla svůj podíl ruská emigrace. (Kromě R. Jakobsona členy PLK byli N. Trubeckoj, který dojížděl z Vídně, S. Karcevskij, který od roku 1928 žil v Ženevě, A. Bém, který žil a pracoval v Praze do svého zatčení NKVD.)

Ruská akce v Praze umožnila ruským emigrantům po útěku z domova najít si zázemí buď na několik let, nebo na zbytek života tady v České republice.

5. ZÁVĚRY

Textologické porovnání mezi ruštinou a češtinou poskytuje výsledky způsobu překládání slovesných elementů, které nejsou vyjádřeny určitým tvarem slovesa. Těmito slovesnými tvary jsou infinitiv, verbální substantivum jako součást nominální vazby, transgresiv a příčestí.

Na základě zpracovaných příkladů je možné uvést, že se neurčitý slovesný tvar, podstatné jméno slovesné a příčestí můžou překládat symetrickým způsobem, tj. stejným tvarem. Příklady transgresivů se v cílovém jazyku nevyskytly. Tímto se úplně nepotvrzuje tvrzení C. Bosáka, že se všechny slovesné elementy překládají symetrickým způsobem.

Každý z těchto slovesných elementů se může do cílového jazyka překládat asymetrickým způsobem. Infinitiv se do češtiny nejčastěji překládá určitým slovesným tvarem (věta hlavní, nebo věty vedlejší: předmětová, účelová, podmínková). A taky se může neurčitý slovesný tvar v cílovém jazyku nahrazovat verbálním substantivem.

Při porovnání česko-ruských textů se ukázalo (na menším množství příkladů), že infinitiv se překládá buď symetricky (infinitivem), a nebo asymetricky (verbálním substantivem). Jiné příklady nejsou.

Nominální vazby se nejčastěji překládají určitým slovesným tvarem (věta vedlejší), ale se vyskytly příklady, ve kterých se nominální vazba (základem je verbální substantivum) překládá infinitivem.

Zpracované příklady potvrzují, že se přechodníky překládají určitým slovesným tvarem (souřadná věta, násobený predikát, vedlejší věta), nebo verbálním substantivem.

Příčestí se překládá vedlejší větou vztážnou, a to znamená, že se příčestí nahrazuje určitým slovesným tvarem.

Každý z těchto slovesných elementů se může překládat určitým slovesným tvarem, který je základem jakékoliv věty. Tento výsledek potvrzuje, že čeština dává při překládání přednost slovesům v určitém tvaru.

Příklady lexikálních transformací, které se vyskytly při porovnání ruštiny a češtiny, jsou několika druhů: překladatelské rozšíření a redukce. Termíny a terminologické výrazy se substituují v cílovém jazyku. V těchto příkladech jde o asymetrii překládání.

Na základě popsaných příkladů je možné říct, že překládání slovesných elementů určitým slovesným tvarem, jedním z asymetrických výrazových prostředků, je nejfrekventovanějším způsobem překladu.

BIBLIOGRAFIE

Primární literatura

- Babajceva, V., Maksimov, L.: Современный русский язык. Синтаксис. Пунктуация. Москва 1987
- Balcar, M. – Dlouhý, M.: K otázce multiverbálního a univerbálního ekvivalentu v ruštině a v češtině. Preklad odborného textu. Bratislava 1977, s. 149-153
- Bečka, J.: Česká stylistika. Praha 1992
- Běloševská, L.: Duchovní proudy ruské a ukrajinské emigrace v Československé republice (1919-1939). Praha 1999
- Barnet, V.: Slavica Slovaca, 8, 1973, s. 292-301
- Bečka, J.: Konfrontační stylistika odborných textů a překlad. In: Preklad odborného textu. Bratislava 1986, s. 91-98
- Bosák, C.: K syntaxi ruského a českého odborného stylu. In: Kniha o překládání. Praha 1953, s. 229-247
- Bystrov, V.: Z Prahy do Gulagu, aneb, Překáželi. Praha 1999
- Filipec, J., Daneš, Fr., Machač, J., Mejstřík, M.: Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Praha 2001
- Gronová, E., Hrdlička, M. (ed.): Antologie teorie odborného překladu. Nitra-Ostrava 2003
- Havránek, B. – Jedlička, A.: Česká mluvnice. Praha 1960
- Horálek, K.: K charakteristice ruštiny. In: Kniha o překládání. Praha 1953, s. 148-175
- Horálek, K.: O překládání infinitivních konstrukcí. In: Kniha o překládání. Praha 1953, s. 247-258
- Hrala, M.: K některým otázkám teorie překladu v současnosti. In: Preklad včera a dnes. Bratislava 1986, s. 66-84
- Horová, E.: K definici a specifičnosti „odborného“ překladu. In: Preklad včera a dnes. Bratislava 1986, s. 370-375
- Hrdlička, M.: Věda o překladu – výsledky a výhledy. In: Preklad včera a dnes. Bratislava 1986, s. 216-222
- Ilek, B.: Místo teorie odborného překladu v soustavě věd o překladu. In: Preklad odborného textu. Bratislava 1977, s. 9-24
- Jedlička, A.: Slavica Slovaca, 3, 1973, s. 292-301
- Kopřivová, A.: Ruská, ukrajinská a běloruská emigrace v Praze. Praha 1999
- Kubík, M. a kol.: Russkij sintaksis v sopostavlenii s českým. Praha 1982
- Kufnerová, Z., Poláčková, M., Povejšil, J., Skoumalová, Z., Straková, V.: Překládání a čeština. Praha 1994
- Lotko, E.: Slovník lingvistických termínů pro filology. Olomouc 2000
- Man, O.: Metoda překladového porovnávání a lingvistické problémy. In: Preklad odborného textu. Bratislava 1977, s. 99-107
- Oktábec, V.: O překládání ruských přechodníkových vazeb. In: Kniha o překládání. Praha 1953, s. 258-278
- Ožegov, S.I.: Словарь русского языка. Москва. 1988
- Parolková, O.: Zvratná pasivní forma. In: Kapitoly ze srovnávací mluvnice ruské a české. Praha 1956, s. 80-119
- Petr, J.: Mluvnice češtiny 2. Tvarosloví. Praha 1986
- Poldauf, I.: Konfrontační lingvistika ve vstahu k odbornému překladu. In: Preklad odborného textu. Bratislava 1977, s. 71-87.
- Putna, C. M.: Rusko mimo Rusko. Praha 1999.

Rozental, D.: Справочник. Правописание и литературная правка. Москва 1989.
 Rozental, D.: Практическая стилистика русского языка. Москва 1987.
 Sládek, Z.: Ruská, ukrajinská a běloruská emigrace v Praze: katalog výstavy. Praha 1995.
 Šmilauer, V.: Novočeská skladba. Praha 1947.
 Švedova, N.: Краткая русская грамматика. Москва 1989.
 Žváček, D.: Úvod do teorie překladu (pro rusisty). Olomouc 1998.

Sekundární literatura

Achmanova, O.: Словарь лингвистических терминов. 1966
 Barchudarov, L.: Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода. Москва 1975
 Csirihová, M.: Odborný překlad v praxi (na rusko-českém materiálu). Plzeň 2005
 Fedorov, A.: Введение в теорию перевода. Москва 1958
 Komissarov, V.: лингвистика перевода. Москва 1980
 Kopeckij, L.: Пособие по лексикологии русского литературного языка. Прага 1974
 Levý, J.: Umění překladu. Praha 1953

Seznam excerpované literatury

Barnet, V.: Slavia, 46, 1977, s. 337-347
 Daneš, Fr.: Postoje a hodnoticí kritéria při kodifikaci. In: Aktuální otázky jazykové kultury v socialistické společnosti. Praha 1979, s. 79-91
 Hausenblas, K.: Kultura jazykového komunikování. In: Aktuální otázky jazykové kultury v socialistické společnosti. Praha 1979, s. 122-131.
 Horálek, K.: Slavia, 50, 1981, s. 233-241
 Jakobson, R.: Dialogy. Praha 2003
 Jedlička, A.: Teorie jazykové kultury dnes. In: Aktuální otázky jazykové kultury v socialistické společnosti. Praha 1979, s. 12-20
 Šklovskij, V.: Teorija prozy. Moskva 1983
 Tomaševskij, B.: Teorie literatury. Moskva 1996

PŘÍLOHA Č. 1: Seznam infinitivů

1.1. Překlad z ruštiny do češtiny:

Příklady infinitivů ve funkci subjektu.

RUŠTINA	ČEŠTINA
---------	---------

1. Было вполне логично именно путем выяснения всех этих существенных расхождений <u>обосновать</u> внутреннюю сущность нового подхода. (Р. Якобсон, стр. 32)	1. Bylo naprosto logické, <u>že zdůvodnění vnitřní podstaty nového přístupu probíhalo právě tak</u> , že jsme přesně formulovali ... (Jakobson, R. s. 35)
2. При этом особенно важно было четко <u>определить</u> различие между бинарными оппозициями ... (Р. Якобсон, стр. 36)	2. Zvláště důležité při tom bylo zřetelné <u>určení</u> rozdílu mezi binárními opozicemi... (Jakobson, R. s. 38)
3. Любопытно было <u>установить</u> , что существенное различие ... (Р. Якобсон, стр. 37)	3. Zajímavé bylo <u>zjištění</u> , že podstatný rozdíl ... (Jakobson, R. s. 39)
4. Было бы ошибочным <u>полагать</u> , что художественная речь ... (Б. Томашевский, стр. 29)	4. , že ..., by však byl chybný. (Tomaševskij, B. s. 16)

Пříklady infinitivů ve funkci predikátu.

1. <u>Чудно вспомнить</u> , что лет девяти-десяти я пытался изобразить ... (Р. Якобсон, стр. 3)	1. Je to zvláštní, <u>vzpomínám si</u> , že v devíti deseti letech jsem se ... (Jakobson, R. s. 10)
2. ... читатель <u>готов подумать</u> , что это намеренная переключка или ... (Р. Якобсон, стр. 2)	2. ... málem <u>si pomyslí</u> , že jsou to záměrné ohlasy nebo ... (Jakobson, R. s. 9)
3. Вещи, воспринятые несколько раз, <u>начинают восприниматься</u> узнаванием ... (В. Шкловский, стр. 15)	3. Věci několikrát vnímané <u>začínají být vnímány</u> poznáním ... (Šklovskij, V. s. 16)
4. ..., и наше отношение к слову <u>будет определяться</u> нашим отношением к обозначаемому им объективному явлению. (Б. Томашевский, стр. 57)	4. ..., a náš vztah ke slovu <u>bude určen</u> naším vztahem tomu objektivnímu jevu, ... (Tomaševskij, B. s. 41)
5. ... математическая концепция также <u>должна ощущаться</u> , как задний фон, ... (В. Шкловский, стр. 34)	5. ... matematická koncepce taktu <u>musí být pocítována</u> , jako pozadí ... (Šklovskij, V. s. 35)

Пříklady infinitivů ve funkci objektu.

1. Таким же образом можно вообще заставить всякое слово <u>обозначать</u> то, чего оно в своем потенциальном значении не включает, ... (Б. Томашевский, стр. 52)	1. Takto lze donutit každé slovo, <u>aby označovalo</u> to, co není zahrnuto ... (Tomaševskij, B. s. 35)
2. ... именно в поэтике жизненные соотношения между целыми и частями бросались в глаза и побуждали <u>продумать и проверить</u> учение Эдмунда Гуссерля, ... (Р. Якобсон, стр. 10)	2. ... právě v poetice životně důležité vztahy mezi celkem a jednotlivostmi vystupovaly do popředí a podněcovaly nás, <u>abychom ... promýšleli a ověřovali</u> učení Edmunda Husserla ... (Jakobson, R. s. 16)
3. ... в свою очередь этот анализ побуждает <u>включить</u> пространство в круг внутренних языковых факторов. (Р. Якобсон, стр. 62)	3. ... pak zase právě naznačená analýza jazykových (systémů) nás podněcuje k tomu, <u>abychom ... zařadili</u> také prostor. (Jakobson, R. s. 61)
4. ... и еще больше побудило <u>заняться</u> поставленным вопросам, ...	4. ... a ještě více mě mělo k tomu, <u>abych se pustil</u> do tohoto problému, ...

(Р. Якобсон, стр. 18)	(Jakobson, R. s. 23)
5. ... Тастевен ... предложил мне <u>писать</u> домашние сочинения о стихах Малларме. (Р. Якобсон, стр. 6)	5. ... Tasteven mi navrhl, <u>abych</u> místo ... <u>psal</u> domácí práce o Mallarméových verších. (Jakobson, R. s. 12)
6. ... и он предложил мне после выхода его книги <u>выступить</u> с ответными тезисами. (Р. Якобсон, стр. 25)	6. ... navrhl mi, <u>abych</u> po vyjití jeho knihy <u>vystoupil</u> se svými polemickými tezemi. (Jakodson, R. s. 29)
7. ... и этим побудил меня <u>изъять</u> из печати ссылку на мое участие в подготовке нашей программы. (Р. Якобсон, стр. 14)	7. ... a tím mě přiměl <u>k vypuštění</u> odkazu na mou účast při přípravě tohoto programu. (Jakobson, R. s. 19)
8. Это явление побудило <u>принять</u> термин, предложенный и обоснованный Трубецким в 1928 году, ... (Р. Якобсон, стр. 65)	8. Tento jev napomohl <u>přijetí</u> termínu, který navrhl a zformuloval Trubeckoj v roce 1928 ... (Jakobson, R. s. 63)
9. ... анализ этих отношений заставлял <u>абстрагировать</u> парное противопоставление долготы и краткости... (Р. Якобсон, стр. 19)	9. analýza těchto vztahů vedla <u>k abstrahování</u> párové protikladnosti délky a krátkosti ... (Jakobson, r. s. 24)
10. ... заставляли <u>призадуматься</u> над вопросом о внешних и внутренних причинах невозможности развития фонологии ... (Р. Якобсон, стр. 37)	10. ... vedly <u>k zamyšlení</u> nad otázkou, z jakých vnějších a vnitřních příčin se nemohla rozvíjet fonologie ... (Jakobson, R. s. 39)
11. ... невольно заставляло <u>задуматься</u> над привычной лингвистической расценкой звукового материала и <u>подвергнуть</u> таковой основательному пересмотру. (Р. Якобсон, стр. 17)	11. bezděky nutilo <u>k zamyšlení</u> nad obvyklým lingvistickým hodnocením zvukového materiálu a k jeho podstatné revizi. (Jakobson, R. s. 22)
12. ... поскольку стремимся точно <u>передать</u> собеседнику наши мысли и наши чувства ... (Б. Томашевский, стр.22)	12. ... jen v té míře, v jaké se snažíme o přesnost podání myšlenky a emocionálního stavu svému partnerovi; ... (Tomaševskij, B. s. 7)
13. ... московские предания, продолжавшие <u>жить</u> на городских дворах, ... (Р. Якобсон, стр. 4)	13. ... ústní lidovou slovesnost přežívající na městských dvorech, ... (Jakobson, R. s. 11)
14. ... свойства, позволяющие в процессе речевого общения быстро <u>уловить</u> и безошибочно <u>отличить</u> каждый из многочисленных согласных звуков ... (Р.Якобсон, стр. 24)	14. vlastností, umožňujících v procesu jazykové komunikace rychle <u>postřehnout</u> a neomylně <u>odlišit</u> každou z četných souhlásek ... (Jakobson, R. s. 31)
15. ... исследования этих увлекательных вопросов, заставляющих <u>предполагать</u> существование глубоких психо-неврологических соответствий. (Р. Якобсон, стр. 42)	15. ... studia těchto zajímavých otázek, které nás vedou <u>k předpokladu</u> existence hlubokých psycho-neurologických korespondencí. (Jakobson, R. s. 44)
16. ... письмом, просившим <u>поведать</u> , как он	16. ... dopisem ..., v němž jsem ho prosil,

относится к моему назревшему выводу ... (Р. Якобсон, стр. 50)	aby mi sdělil, jaký má názor na můj závěr... (Jakobson, R. s. 50)
---	---

Пříklady infinitivů ve funkci atributu:

1. ... усилие <u>оторваться</u> от осмысленных слов и <u>сосредоточиться</u> на элементарных компонентах слова ... (Р. Якобсон, стр. 8)	1. ... snaha <u>odpoutat se</u> od významově ustálených slov a <u>soustředit se</u> na elementární komponenty slova ... (Jakobson, R. s. 15)
2. ... основанные на них измерения давали возможность <u>очертить</u> в общих линиях моторные предпосылки ... (Р. Якобсон, стр. 25)	2. ... měření, která se na jejich základě konala, dávaly možnost <u>načrtnout</u> v celkových obrysech motorické předpoklady ... (Jakobson, R. s. 32)
3. ... я ощущал необходимость <u>выйти</u> за пределы традиционной учебы. (Р. Якобсон, стр. 9)	3. ... jsem ... cítil potřebu <u>překročit</u> hranice tradičního studia. (Jakobson, R. s. 16)
4. ... но он типичен как способ Толстого <u>добираться</u> до совести. (В. Шкловский, стр. 16)	4. ... ale je to typický způsob Tolstého <u>dobrat se</u> svědomí. (Šklovskij, V. s. 16)
5. ..., обращая внимание собеседника именно на наш способ <u>выражаться</u> . (Б. Томашевский, стр. 29)	5. ..., obracíme pozornost posluchačovu právě na náš způsob <u>vyjadřování</u> . (Tomaevskij, B. s. 16)
6. ... стремление, ... , <u>не впасть</u> в самодовлеющую орнаментальность, а <u>искать</u> значимых элементов в ... (Р. Якобсон, стр. 8)	6. ... snaha, ... <u>nevedla</u> k samoučelnému ornamentalismu, ale <u>k hledání</u> významových prvků ... (Jakobson, r. s. 15)

Пříklady infinitivů ve funkci příslovečného určení.

1. <u>Если рассмотреть</u> все эти связи, то предложение представится как ряд цепей, ... (Б. Томашевский, стр. 67)	1. <u>Zkoumáme-li</u> tyto vztahy, jeví se nám věta jako řada vzájemně spojených řetězců, ... (Tomaševskij, B. s. 51)
2. <u>Если говорить</u> о психологическом значении метафоры, то следует отметить, что ... (Б. Томашевский, стр. 55)	2. <u>Mluvíme-li</u> už o psychologickém významu metafory, musíme poznamenat, že ... (Tomaševskij, B. s. 39)
3. Это ясно, <u>если оставить</u> фразу без эпитета. (Б. Томашевский, стр. 60)	3. Ozřejmí se nám to, <u>vynecháme-li</u> epitheton z fráze. (Tomaševskij, B. s. 44)
4. <u>Если употребить</u> их в разговоре, то сразу создается впечатление ... (Б. Томашевский, стр. 56)	4. <u>Je-li</u> jich užito v řeči, ihned vzniká dojem ... (Tomaševskij, B. s. 40)
5. ... нет равным образом ничего неправдоподобного, <u>если не считать</u> прихотливой игры Судьбы. (В. Шкловский, стр. 51)	5. ... rovněž tu není nic nepravděpodobného, <u>nepočítáme-li</u> rozmarnou hru Osudu. (Šklovskij, V. s. 53)
6. Чтобы усилить этот эффект сопоставления, подбирают иногда эпитет ... (Б. Томашевский,	6. <u>Pro zesílení</u> efektu srovnání jsou někdy volena epitheta ... (Tomaševskij, B. s. 45)

стр. 60)	
7. Мы осознаем речевые различия между нами и нашими собеседниками для того, чтобы понимать последних, ... (Р. Якобсон, стр. 61)	7. Uvědomujeme si rozdíly v řeči mezi sebou a našimi partnery v rozhovoru proto, <u>abychom</u> partnerům lépe <u>rozuměli</u> ... (Jakobson, r. s. 60)
8. Для того, чтобы показать разницу между прозаическим и поэтическим решением вопроса, я предлагаю посмотреть ... (В. Шкловский, стр. 51)	8. <u>Abych ukázal</u> rozdíl mezi prozaickým a poetickým řešením otázky, navrhuji prohlédnout si ... (Šklovskij, V. s. 52)
9. Новая форма является не для того, чтобы выразить новое содержание, ... (В. Шкловский, стр. 32)	9. Nová forma se neobjevuje proto, <u>aby vyjádřila</u> nový obsah, ... (Šklovskij, V. s. 34)
10. И вот для того, чтобы вернуть ощущение жизни, ... (В. Шкловский, стр. 15)	10. Nuže, pro to, <u>aby vrátilo</u> pocit života, ... (Šklovskij, v. s. 15)
11. ... разрезанной на ремни для того, чтобы охватить ею возможно больший участок, ... (В. Шкловский, стр. 30)	11. ..., rozřezané na řemeny za tím účelem, <u>aby obklopila</u> úsek co největší, ... (Šklovskij, V. s. 31)
12. ... все дело только в том, чтобы уловить смысл. (Р. Якобсон, стр. 50)	12. ... jde pouze o to, <u>aby byl postižen</u> smysl. (Jakobson, R. s. 51)
13. ... она как девица отправляется к королю дель-Гарбо, чтобы по первоначальному плану вступить с ним в брак. (В. Шкловский, стр. 53)	13. ... je poslána jako panna ke králi del Garbo, <u>aby</u> podle původního plánu <u>vstoupila</u> s ním v sňatek. (Šklovskij, V. s. 55)
14. ... прежде чем записать их, чтобы не ошибиться в выборе интонационной формы ... (Б. Томашевский, стр. 80)	14. před tím než je zapíše, <u>aby se nezmýlili</u> při volbě intonační formy ... (Tomaševskij, V. s. 62)

1.2. Překlad z češtiny do ruštiny:

Пříklady infinitivů ve funkci subjektu.

1. Cílem kodifikace v našem pojetí je naopak <u>odhalit a zachytit</u> synchronní dynamiku současné spisovné normy, ... (Jedlička, A. s. 56)	1. Целью кодификации, в нашем понимании, является <u>раскрытие и фиксация</u> синхронной динамики современной литературной нормы ... (А. Едличка, стр. 68)
2. ..., jeví se i z tohoto hlediska jako plodné <u>zabývat se</u> dějinami jazykové kultury daného jazyka, ... (Jedlička, A. s. 16)	2. ..., и в этой связи представляется плодотворным <u>обращение</u> к истории языковой культуры данного языка, ... (А. Едличка, стр. 264)
3. ... zdá se nám vhodnější <u>užít</u> nadřazeného termínu běžné mluvený jazyk pro označení fenoménu ... (Jedlička, A. s. 42)	3. ..., нам кажется более удобным <u>употребление</u> вышеуказанного термина «обиходно-разговорный язык» для обозначения феномена, ... (А. Едличка, стр. 51)
4. ... že přirozeným stavem každého jazyka je	4. Поскольку естественным свойством

<u>měnit se</u> , reagují uživatelé i na procesy ... (Daneš, Fr., s. 81)	каждого языка является <u>изменчивость</u> , то носители языка реагируют также и на процессы ... (Ф. Данеш, стр. 284)
5. Cílem a smyslem jazykové výchovy je tedy <u>vypěstovat</u> takové postoje k jazyku, ... (Jedlička, A. s. 118)	5. Целью и смыслом языкового воспитания является, следовательно, <u>выработка</u> такого отношения к языку, ... (А. Едличка, стр. 130)
6. Uvnitř obou funkčních stylů je třeba ještě dále <u>diferencovat</u> , ... (Horálek, K. s. 240)	6. В составе обоих функциональных стилей необходима еще дальнейшая <u>дифференциация</u> . (Горалек, К. стр.36)
7. Nesporně zajímavé by bylo <u>sledovat</u> i vývoj terminologie v této oblasti. (Jedlička, A. s. 51)	7. Бесспорно, было бы интересно <u>проследить</u> и развитие терминологии в этой области ... (А. Едличка, стр. 62)

Пříklady infinitivů ve funkci predikátu.

1. ... měli byste <u>užívat</u> těchto a těchto prostředků tímto a tímto způsobem a <u>vystříhat se</u> jiných, měli byste dávat přednost ... (Daneš, Fr. s. 80)	1. ..., то вам следует употребить такие-то и такие-то средства таким-то и таким-то образом, <u>избегая других</u> , вам следует отдавать предпочтение ... (Ф. Данеш, стр. 283)
2. Nebudeme zde kulturu jazykové komunikace <u>charakterizovat</u> v úplnosti, poukážeme jen na to, v čem se ... odlišuje... (Hausenblas, K. s. 124)	2. <u>Не характеризуя</u> культуру языковой коммуникации с исчерпывающей полнотой, отметим здесь только то, чем она, ... , отличается ... (К. Гаузенблас, стр. 299)
3. <u>Dalo by se říci</u> , že teorie spisovného jazyka ... (Barnet, V. s. 337)	3. <u>Образно говоря</u> , теория литературного языка ... (В. Барнет, стр. 173)

Пříklady infinitivů ve funkci předmětu.

1. ... dále může <u>pomáhati</u> <u>propracovávat</u> funkční a stylistické využití jazykových prostředků ... (Havránek, B. s. 71)	1. Далее, лингвистика может помочь в <u>разработке</u> функциональной нагрузки языковых средств и в расширении стилистических возможностей ... (Б. Гавранек, стр. 370)
2. Snaha ... pomáhá např. <u>rozšiřovat</u> pasivum ve spisovném jazyce. (Havránek, B. s. 49)	2. Стремление ... помогает, например, <u>распространению</u> пассива в литературном языке. (Б. Гавранек, стр. 351)

Пříklady infinitivů ve funkci přívlastku.

1. ... vyplývající pokus <u>formulovat</u> teorii jazykové kultury ... (Horálek, K. s. 241)	1. ... попытка <u>создания</u> теории языковой культуры ... (К. Горалек, стр. 36)
2. ..., že možnost <u>porušovat</u> spisovnou normu je pro básnictví nezbytná.	2. ..., что возможность <u>нарушения</u> литературной нормы для поэзии

(Horálek, K. s. 240)	неизбежна. (К. Горалек, стр. 35)
3. ... možnost <u>odlišit</u> jazykovou výchovou od jazykového vyučování. (Jedlička, A. s. 117)	3. ... возможность <u>отграничения</u> языковой культуры от языкового обучения. (А. Едличка, стр. 129)

PŘÍLOHA Č.2:

Seznam přechodníků z textu Jakobsona, R.: Dialogy.

RUŠTINA	ČEŠTINA
1. ...Трубецкой пришел значительно позже, ПРИМЕНЯЯ к ним уже разработанную методологию «формалистов». (стр.2)	1. ...Trubeckoj dospěl mnohem později, A POUŽÍVAL přitom již rozpracované metodologie „formalistů“. (s.9)
2.Связь мыслей ученого и художника поражает: СОПОСТАВИВ Вашу Новейшую русскую поэзию 1921 с воспоминаниями, а особенно с письмами Малевича Матюшину ... (стр.2)	2.Sepětí myšlenek vědce a umělce je překvapivé: KDYŽ SI čtenář SROVNÁ vaši knihu Novějšaja russkaja poezija se vzpomínkami a zvláště Malečovými dopisy Maťušinovi ... (s.9)
3. ...и тот (Трубецкой) с большой благодарностью вспоминал о нем, ГОВОРЯ: «Богданов требовал от меня не столько готовых сочинений, сколько планов для сочинения, ... (стр.3)	3. ... který (Trubeckij) na něho vzpomínal s velkou vděčností: „Bogdanov ode mne nevyžadoval ani tak hotové slohové práce, jako spíše osnovy těchto prací, ... (s.10)
4.Мне живо помнится, как, НАЧИНАЯ читать газеты и в первую очередь их культурную рубрику, я нашел в московской и петербургской печати конца 1910 года обзоры истекшего десятилетия, ... (стр.5)	4.Živě si vzpomínám, JAK JSEM ZAČÍNAL číst noviny a především jejich kulturní rubriky a jak jsem v moskevském a petrohradském tisu koncem roku 1910 nacházel přehledy uplynulého desetiletí: ... (s.11)
5. ... русские зрительные искусства ... приобрели, НЕ ПРЕУВЕЛИЧИВАЯ, мировое значение. (стр.7)	5. ...ruské výtvarné umění ... získaly – BEZ PŘEHÁNĚNÍ – světový význam. (s.14)
6. ...беспредметная живопись и прозванное «заумным» словесное искусство, АННУЛИРУЯ изображаемый или обозначаемый предмет, ставили наиболее остро вопрос о природе и значимости элементов,... (стр.7)	6. ... jako bylo abstraktní umění a tak zvané „zaumné“ umění slovesné, ANULUJÍCÍ zobrazovaný nebo označovaný předmět, vyostřily otázku povahy a významnosti prvků, ... (s.14)

<p>7. Его все более последовательное отталкивание от изобразительности и в то же время ревнивое стремление, ПОРВАВ с предметностью, не впасть ... , а искать ... , было мне необычайно близко, ...(стр.8)</p>	<p>7. Jeho stále důslednější distance od principu zobrazení a zároveň žárlivá snaha, aby ROZTRŽKA S PŘEDMĚTNOSTÍ nevedla k ... , ale k hledání ... , mi byly neobečejně blízké. (s.15)</p>
<p>8. ... и мне вручили в канцелярии список факультетских отделений, я немедленно, даже НЕ ДОЧИТАВ списка, записался на секцию языка в славяно-русском отделении, ...(стр.8)</p>	<p>8. ... a dostal (jsem) v kanceláři seznam kateder a přednášek, zapsal jsem se okamžitě, ANIŽ JSEM SEZNAM DOČETL, do jazykové sekce na slavisticko-rusistické katedře, ... (s.15)</p>
<p>9. ..., что даже Богатырев, ПЕЧАТАЯ в 1922 году в Берлине подготовленную еще в Москве 1919 года нами обоими «Программу изучения народного театра», вычеркнул из корректуры пункт о коллективном творчестве ...(стр.14)</p>	<p>9. ... že dokonce Bogatyrev, KDYŽ UVEŘEJŇOVAL v roce 1922 v Berlíně článek Program studia lidového divadla, který jsme spolu napsali v Moskvě už v roce 1919, vyškrtl v korektuře bod o kolektivní tvorbě ... (s.19)</p>
<p>10. В частности Богатырев, НАСТАИВАЯ на важности собирания суеверий в различных профессиональных кругах, напечатал свои наблюдения ... (стр.15)</p>	<p>10. Bogatyrev mezi jiným TRVAL na tom, ŽE je důležité sbírat pověry v různých profesních okruzích, uveřejnil své úvahy o ... (s.20)</p>
<p>11. СЛЫША в обществе рассказ того или иного гостя о забавном происшествии, которому он, был свидетелем, ... ученый спокойно вставлял замечание, ... (стр.15)</p>	<p>11. KDYŽ SLYŠEL ve společnosti vyprávění jistého hosta o zábavné příhodě, který prý byl svědkem ... vědec klidně utrousil poznámku, ... (s.20)</p>
<p>12. И они тоже, как Вы указали в труде О чешском стихе, СОПОСТАВЛЯЯ чешские показания с русскими, слагаются в строго бинарные оппозиции. (стр.16)</p>	<p>12. A také ty, jak jste prokázal ve své práci O českém verši PŘI SROVNÁVÁNÍ českého materialu s ruským, se skládají do přísně binárních opozic. (s.21)</p>
<p>13.Когда в 1919 году, РЕДАКТИРУЯ вместе с Хлебниковым его, увы, в то время неосуществленное Собрание сочинений, я пытался уловить лингвистический аспект разнообразных приемов авторского словесного искусства, ...(стр.17)</p>	<p>13.KDYŽ JSEM v roce 1919 REDIGOVAL spolu s Chlebnikovem jeho bohužel tehdy nerealizované Sebrané spisy, pokoušel jsem se postihnout lingvistický aspekt různých postupů autorova slovesného umění; ... (s.22)</p>
<p>14.Те различия ударности-безударности и долготы-краткости, которыми мне пришлось заняться вплотную, ИССЛЕДУЯ чешский стих по сравнению с русским, явно выдвинули на первый план изучение парных противопоставлений, ...(стр.19)</p>	<p>14.Rozdíly mezi přízvučností a nepřízvučností a délkou a krátkostí, kterými jsem se musel důkladně zabývat PŘI PRÁCI NA SROVNÁVÁNÍ českého a ruského verše, zřetelně postavily do popředí výzkum párových opozic; ... (s.24)</p>

<p>15. Летом 1930 года, ГОТОВЯСЬ к фонологической конференции, созванной Пражским Лингвистическим Кружком на декабрь того же года, я пришел к убеждению ... (стр.23)</p>	<p>15.V létě roku 1930, KDYŽ jsem se PŘIPRAVOVAL na fonologickou konferenci, svolanou Pražským lingvistickým kroužkem na prosinec tohoto roku, jsem dospěl k přesvědčení, ... (s.27)</p>
<p>16.Чешский фонетик, Фринта, НЕ НАХОДЯ объяснения этому факту, полушутя написал: «Крайности соприкасаются». (стр.24)</p>	<p>16.KDYŽ český fonetik Frinta NEMOHL NAJÍT vysvětlení pro tento fakt, napůl žertem napsal: „Krajnosti se přitahují.“ (s.28)</p>
<p>17.Между тем физико-акустический анализ звуков речи уже в междувоенную эпоху давал в основе удовлетворительные ответы на вопросы о составе гласных, значительно ОТСТАВАЯ в исследовании согласных. (стр.25)</p>	<p>17.A zatímco fyzikálně-akustická analýza hlásek již v době mezi válkami dávala v podstatě uspokojivé odpovědi na otázky systému souhlásek, studium souhlásek ZAOSTÁVALO. (s.28)</p>
<p>18.ПОБЫВАВ на пороге 38-го года в Вене у Трубецкого, сосредоточенно работавшего над своей книгой об основах фонологии, я отчетливо осознал, ... (стр.25)</p>	<p>18.KDYŽ JSEM POBÝVAL na prahu roku 1938 ve Vídni u Trubeckého, který soustředěně pracoval na své knize o základech fonologie, zřetelně jsem si uvědomil, ... (s.29)</p>
<p>19.Частью ПРИНИМАЯ, частью упорно ОСПАРИВАЯ мои соображения, Трубецкой вынес заключение, что ... (стр.25)</p>	<p>19.Trubeckoj mé vývody částečně PŘIJÍMAL, částečně zuřivě OPONOVAL a nakonec udělal závěr, že ... (s.29)</p>
<p>20.ОСПАРИВАЯ попытки копенгагенского Кружка изъять из круга лингвистических задач звуковую субстанцию речи, я настаивал на необходимости строгого внимания к соотношению формы и субстанции, ... (стр.28)</p>	<p>20.NEMOHL JSEM SOUHLASIT s pokusy kodaňského kroužku vyjmout z okruhu lingvistických úkolů zvukovou substanci jazyka a trval jsem na tom, že je nutně věnovat vzájemným vztahům a substance bedlivou pozornost. (s.31)</p>
<p>21.ОТВЕЧАЯ на вопросы моих датских слушателей и собеседников, я развернул в названном докладе две проблемы, ... (стр.29)</p>	<p>21.VYCHÁZEL JSEM z otázek svých dánských posluchačů a diskusních partnerů, když jsem v uvedené přednášce rozvinul dva problémy, ... (s.32)</p>
<p>22. ... шведским лингвистам того времени, ... вопросы фонологического анализа языковой структуры еще оставались чужды, и ЧИТАЯ доклады в научных обществах Стокгольма и Упсалы. я невольно учился передаче новых</p>	<p>22.Švédským lingvistům v té době, ... (byly) otázky fonologické analýzy ještě cizí, a tak jsem se PŘI SVÝCH PŘEDNÁŠKÁCH ve vědeckých společnostech ve Stockholmu a Upsale bezděkv</p>

идей в широко доступной форме, ...(стр.31)	učil vykládat nové myšlenky co nejpřístupnější formou ... (s.34)
23. ... я невольно учился передаче новых идей в широко доступной форме, по возможности ИЗБЕГАЯ терминологических новшеств, ...(стр.31)	23. ... bezděky (jsem se) učil vykládat nové myšlenky co nejpřístupnější formou a podle možností SE VYHÝBAL terminologickému novotaření. (s.34)
24. На близость таких разысканий к математическим методам и проблемам указал математик Jacques Hadamard, ПРОСЛУШАВ мои лингвистические лекции 1942 года. (стр.34)	24. Na příbuznost takovýchto výzkumů s matematickými metodami a problémy poukázal matematik Jacques Hadamard, KDYŽ VYSLECHL mé lingvistické přednášky v roce 1942. (s.36)
25. Тот уже в тридцатые годы исповедовался в письмах Трубецкому, что ему легче развивать свои независимые лингвистические взгляды, СЛУЖА в страховом обществе, чем ДОМОГАЯСЬ академической карьеры. (стр.35)	25. Už třicátých letech se svěřil v dopisech Trubeckému, že je pro něho snazší propracovávat své nezávislé lingvistické názory VE FUNKCI PRACOVNÍKA POJIŠŤOVNY, NEŽ KDYBY SE DOMÁHAL akademické kariéry. (s.38)
26. ...которые, по мнению Соссюра, «ближе всех подошли к теоретическому взгляду на язык, НЕ ВЫХОДЯ притом за пределы чисто лингвистических умозаключений». (стр.37)	26. ... kteří podle Saussurova názoru „se nejvíce přiblížili k teoretickému pohledu na jazyk, ANIŽ PŘI TOM PŘEKROČOVALI hranice čistě lingvistických závěrů“. (s.39)
27. Разумеется, следует уделить надлежащее внимание вариациям, но не УПУСКАЯ при этом из виду лежащих в их основе универсальных инвариантов. (стр.39)	27. Je třeba pochopitelně věnovat patřičnou pozornost variacím, ale zároveň NEPOUŠTĚT ze zřetele univerzální invarianty, spočívající v jejich základech. (s.41)
28. Поэтическая практика и теория символистов сделала из этого приема чуть ли не главное содержание поэзии как таковой, ВЫДВИГАЯ как ее суть красноречивые звуковые соответствия. (стр.42)	28. Básnická praxe a teorie symbolistů učinila tento princip div že ne hlavním obsahem poezie jakožto takové, a jako její podstatu VYTYČOVALA výmluvné hláskové korespondence. (s.43)
29. ... что синхронию, т.е. округ языковых явлений, ... Соссюр и терминологически, и теоретически отождествлял со статикой, ПРОТИВОПОЛАГАЯ таковую веру в тождество диахронии и динамики. (стр.44)	29. ... že synchronii, tj. okruh jazykových jevů, ... Saussur jak terminologický, tak i teoretický ztotožňoval se statikou a STAVĚL JI DO PROTIKLADU k víře v totožnost diachronie a dynamiky. (s.45)

<p>30.ЗАРУЧИВШИСЬ одобрительной подписью ближайших мне лично и научно лингвистов, Н.С.Трубецкого и С.И.Карцевского, я послал это предложение комитету съезда. (стр.49)</p>	<p>30.ZAŠTÍTIL JSEM SE souhlasným vyjádřením lingvistů S.N.Trubeckého a S.I.Karcevského, kteří mně byli blízcí po lidské i pracovní stránce, a odeslal jsem tento návrh výboru sjezdu. (s.49)</p>
<p>31.ОЦЕНИВАЯ свои собственные идеи касательно фольклора и литературы с перспективы всех этих лет, Вы выдвигаете как важный момент вопрос о ценностях. (стр.53)</p>	<p>31.KDYŽ HODNOTÍTE své vlastní názory na folklor a literaturu z perspektivy všech těchto let, zdůrazňujete jako důležitý moment otázku hodnot. (s.53)</p>
<p>32.Если мы слушаем убегающие звуки, то ЧИТАЯ, мы обычно видим перед собой неподвижные буквы, ...(стр.55)</p>	<p>32.Slyšíme-li plynoucí hlásky, PAK PŘI ČTĚNÍ obvykle před sebou vidíme nehybná písmena, ... (s.55)</p>
<p>33. ... причем герои повествования, ПЕРЕХОДЯ шаг за шагом от конца жизни к ее младенческому истоку, в то же время беседуют о прошлом и будущем в обычном, неперевернутом порядке. (стр.56)</p>	<p>33. ... hrdinové jeho vyprávění KRÁČEJÍ krok za krokem od konce života k jeho počátku, k útlému dětství, přičemž zároveň hovoří o minulosti a budoucnosti v normálním nepřevráceném průběhu. (s.56)</p>
<p>34. ... согласно термину, который я применил, впервые ПОДОЙДЯ к этой проблеме в 1923 году, на общезвукословных страницах книги о чешском стихе. (стр.63)</p>	<p>34. ...tento termín jsem poprvé užil v roce 1923, KDYŽ JSEM SE ZAČAL ZABÝVAT touto problematikou v obecně fonologických partiích knihy o českém verši. (s.62)</p>
<p>35.ПРОСЛЕЖИВАЯ историю как звуко-вых, так и грамматических изменений в различных языках, я все более проникался убеждением в необходимости постоянного сочетания двух противоположных сил, ...(стр.64)</p>	<p>35.KDYŽ JSEM SE ZABÝVAL historií jak hláskových, tak gramatických změn v různých jazycích, docházel jsem stále více k přesvědčení o nutnosti trvalého spojování dvou protikladných sil, ... (s.62)</p>
<p>36. ... причем такое распространение ... очень часто захватывает далекие по строю и по происхождению языки, иногда ОГРАНИЧИВАЯСЬ при этом лишь частичными их ареалами. (стр.65)</p>	<p>36. ... přičemž takovéto šíření se velmi často týká jazyků, vzdálených svou strukturou i původem a někdy SE OMEZUJE pouze na jejich částečné areály. (s.63)</p>
<p>37. ... такие междуязыковые структурные особенности, ПРИВЛЕКАЯ к себе внимание исследователей туземных языков Америки и Африки, оставались большей частью незамеченными ...(стр.65)</p>	<p>37. ... že mezijazykové strukturální zvláštnosti, KTERÉ POUTALY pozornost odborníků na domorodé jazyky v Americe a Africe, zůstávaly většinou nepovšimnuty, ... (s.63)</p>

38. ... но отказывались приписать таким знакам общности какое бы то ни было научное значение, ОБЪЯВЛЯЯ все эти многочисленные примеры простою случайностью. (стр.66)	38. ..., ale odmítali připisovat takovémuto znakům jazykového společenství jakýkoliv vědecký význam a PROHLAŠOVALI všechny tyto četné příklady za náhodné. (s.64)
39.Как бы ЩЕГОЛЯЯ своей импонирующей близостью с соседским языком, они ... вносят иноязычные звуковые или грамматические черты в свою родную речь. (стр.67)	39.Jako by svou imponující blízkost k sousednímu jazyku STAVĚLI NA OBDIV , vnášejí do své mateřštiny jinojazyčné hláskové nebo gramatické rysy. (s.65)

Seznam přechodníků z textu Tomaševského, B.: Teorie literatury.

RUŠTINA	ČEŠTINA
1. ... формулы, которые, раз ВОЗНИКНУВ , не отмирают, повторяются и сохраняются с тем, что могут быть снова воспроизведены (стр.22)	1. ...formule, které, KDYŽ VZNIKLY , neodumírají, opakují se a zachovávají tak, že mohou být znova použity ... (s.8)
2.литературное произведение может остаться незафиксированным; СОЗДАВАЯСЬ в момент его воспроизведения (импровизации), но оно может исчезнуть. (стр.23)	2. ... Literární dílo může zůstat nezafixované; KDYŽ JE „ŘEČENO“ v okamžiku svého vzniku (improvizace), může zase zaniknout. (s.9)
3. ИГРАЯ в человеческой жизни ту же роль, что и чисто литературные произведения, ИСПОЛНЯЯ их функцию и ПРИНИМАЯ на себя их значение, эти импровизации входят в состав литературы, ...(стр.23)	3.Improvizace HRAJÍ v lidském životě stejnou roli jako díla čistě literární, PLNÍ jejich funkci a MAJÍ jejich význam, jsou tedy součástí literatury ... (s.9)
4, АНАЛИЗИРУЯ отдельные части и стороны произведения, он стремится лишь к пониманию и интерпретации целого. (стр.25)	4. АНАЛÝЗОУ jednotlivých částí a stránek díla se snaží pouze o uchopení a interpretaci celku. (s.10)
5. ОПИСЫВАЯ общий ход развития литературы, историк интерпретирует это различие, ... (стр.25)	5. Historik POPISUJE celkový vývoj literatury, interpretuje jeho diferenciaci, ... (s.11)
6. ...историк интерпретирует это различие, ОБНАРУЖИВАЯ причины данной	6. Historik ... interpretuje jeho diferenciaci, ODHALUJE jeho příčiny iak uvnitř

эволюции, заключавшиеся как внутри самой литературы, так и в ... (стр.25)	literatury, tak i ve ... (s.11)
7. ... да и эти произведения (как, например, античная литература ...) настолько видоизменяются, ПРЕЛОМЛЯЯСЬ сквозь условную интерпретацию новейшего времени, что трудно говорить о ... их воздействии на литературную традицию. (стр.27)	7. ... tato díla (např. antická literatura, ...) se natolik proměnila v konvenční interpretaci nejnovější doby, že lze těžko mluvit o jejich působení na literární tradici. (s.13)
8.ИМЕЯ обычно возможность проверять, насколько нас понимает собеседник, мы относимся небрежно к выбору и конструкции фраз, ... (стр.28)	8. PROTOŽE obvykle MÁME možnost kontrolovat, v jaké míře nám posluchač rozumí, máme dosti nedbalý vztah k výběru a konstrukci frází, ... (s.15)
9. ... мы относимся небрежно к выбору и конструкции фраз, ДОВОЛЬСТВУЯСЬ любой формой выражения, лишь бы быть понятными. (стр.28)	9. ... máme dosti nedbalý vztah k výběru a konstrukci frází, SPOKOJUJEME SE s jakoukoliv formou vyjádření, jen když jsme pochopeni. (s.15)
10. ИЗУЧАЯ выражение, мы должны обратить внимание на выбор самих слов и на способ их объединения. (стр.30)	10.ZKOUMÁME-LI výraz, musíme si všítat výběru slov a způsobu jejich spojování. (s.17)
11.СОПОСТАВЛЯЯ это с фразой – «Сегодня я иду в театр», мы видим, что это представление о времени ... (стр.31)	11.SROVNÁME-LI ji s frází: „Dnes jdu do divadla“, vidíme, že tato časová představa ... (s.18)
12.Но учимся языку и свыкаемся с языком мы не по словарям, а в живой речи, т.е. ВОСПРИНИМАЯ фразы. (стр.31)	12.Ale jazyku se učíme, přivýkáme mu ne podle slovníku, ale v živé řeči, VNÍMÁNÍM SLOV VE FRÁZI. (s.18)
13.Но, СОЕДИНИВШИСЬ с другим атомом водорода, он даст газ – водород, в других соединениях он даст воду, ... (стр.32)	13.Ale VE SPOJENÍ s jinými atomy vodíku dává plyn – vodík, v jiných sloučeninách dává vodu, ... (s.19)
14.АНАЛИЗИРУЯ эти ассоциации – то, что мы чувствуем, ... - мы иногда находим общее в его смысловых возможностях. (стр.32)	14.PŘI ANALÝZE těchto asociací, toho, co pociťujeme, ... nacházíme někdy v jeho smyslových možnostech něco společného. (s.19)
15. ... то, что мы чувствуем. ДУМАЯ об	15. ... toho, co pociťujeme. KDYŽ

отдельном слове, - мы иногда находим общее в его смысловых возможностях. (стр.32)	PŘEMYŠLÍME o jednotlivém slově, nacházíme někdy v jeho smyslových možnostech něco společného. (s.19)
16.Можно выражение сделать осязаемым, ВНЕДРЯЯ в речь слова, заимствованные из чужой лексической среды. (стр.33)	16.Výrazu výraznosti můžeme dosáhnout tím, že v řeči UMÍSTÍME slova z cizího lexikálního prostředí. (s.20)
17.Здесь Мятлев, ИМИТИРУЯ типичный для эпохи говор, перемешивающий русские слова с французскими, достигает особого комического эффекта ...(стр.35)	17. Není český text.
18.По мере повторяемости варваризмы усваиваются языком и перестают быть стилистическими варваризмами, ПРЕВРАЩАЯСЬ в слова иностранного происхождения, ...(стр.38)	18.Častým opakováním jazyk barbarismy vstřebává, přestávají být stylistickými barbarismy a MĚNÍ SE v prostá slova cizího původu, ... (s.24)
19.ЯВЛЯЯСЬ по природе теми же варваризмами, они отличаются лишь тем, что берут слова из говоров более знакомых и преимущественно нелитературных, ...(стр.39)	19.JSOU v podstatě stejnými barbarismy ..., liší se pouze tím, že jsou to slova z nářečí známějších a většinou nespisovných, ... (s.24)
20.Кроме того, УЧИТЫВАЯ тот факт, что они берутся из говоров лиц, далеких от литературной культуры, здесь мы везде замечаем некоторое «снижение» языка, ...(стр.39)	20. Kromě toho, protože se berou z hovoru osob, jimž je literární kultura cizí, pozorujeme při jejich použití jistě „poklesnutí“ jazyka; ... (s.25)
21.ОБРАЩАЯСЬ к мещанскому говору, писатели обычно отмечают следующую особенность лексики, ...(стр.41)	21.PŘI POUŽÍVÁNÍ městského nářečí zdůrazňují spisovatelé především tuto vlastnost jeho lexiky ... (s.26)
22. ... мещанские слои тяготеют к усвоению чисто литературных слов ..., но УСВАИВАЯ их, коверкают и переосмысливают. (стр.41)	22. ... měšťanské vrstvy se snaží o osvojení čistě spisovných slov ..., přitom je ale komolí a dávají jim jiný smysl. (s.26)
23.Эти архаизмы обычно имеют иное значение в сравнении с русским словом, ОТНОСЯСЬ к области отвлеченных и «высоких» слов ...(стр.46)	23.Tyto archaismy obvykle mají ve srovnání s ruským slovem jiný význam, PATŘÍ do oblasti abstraktních „vysokých“ slov ... (s.30)

<p>24.ПОЛЬЗУЯСЬ законами русского словообразования, мы можем по аналогии с существующими словами создавать новые слова так, что они будут понятны для восприятия. (стр.46)</p>	<p>24.PŘI POUŽITÍ zákonů ruského tvoření slov můžeme podle analogie s existujícími slovy tvořit nová slova tak, že budou srozumitelná. (s.31)</p>
<p>25.Так, НАЗЫВАЯ глаза звездами, мы в слове «звезды» ощущаем признак блеска, яркости ... (стр.52)</p>	<p>25.NAZÝVÁME-LI oči hvězdami, pocítujeme ve slově hvězdy příznak lesku, jasu ... (s.36)</p>
<p>26.НЕ ПЕРЕЖИВАЯ слова мыслью, мы зато переживаем его чувством. (стр.55)</p>	<p>26.NEPROŽÍVÁME slova myšlenkově, prožíváme je citově. (s.39)</p>
<p>27.ОСВОБОЖДАЯ слово от всех ассоциаций, связанных с его лексической, языковой природой, ...мы можем пользоваться им как строгим условным обозначением объективного, определенного явления, ... (стр.57)</p>	<p>27.VYVÁŽÍME – LI slovo ze všech asociací, souvisejících s jeho lexikou a jazykovou povahou, ... můžeme ho používat jako přesného konvenčního označení objektivního a určitého jevu ... (s.41)</p>
<p>28.В таком случае мы прибегаем к составным терминам, ПРИСОЕДИНЯЯ к общему термину грамматическое определение, ... (стр.58)</p>	<p>28.V tomto případě se uchylujeme k termínům složeným a k obecnému termínu PŘIPOJUJEME gramatický atribut, ... (s.42)</p>
<p>29. ... чем эпитет, который имеет самостоятельное значение и произносится с большей самостоятельностью, ПРИНИМАЯ на себя хотя бы ослабленное логическое ударение. (стр.59)</p>	<p>29. ... než epitheton, které má samostatný význam, vyslovuje se samostatněji A JE NA NĚM, i když oslabený, logický přízvuk. (s.43)</p>
<p>30. ... мы часто испытываем и в разговорной речи, ПОЛЬЗУЯСЬ в качестве эпитета словами «такой», «какой-то» и т.п. (стр.59)</p>	<p>30.Potřebu indiferentních epithet pro úplnost fráze, pro odlišení určovaného pocítjeme často i v řeči hovorové a jako epithet UŽÍVÁME slov „takový“, „jakýsi“ atd. (s.44)</p>
<p>31.Мы произносим каждую группу слов ... обособленно, ДОСТИГАЯ этого обособления при помощи логического ударения, ... (стр.68)</p>	<p>31.Každou skupinu slov ... pronášíme odděleně a tohoto oddělení DOSAHUJEME logickým přízvukem, ... (s.52)</p>
<p>32.ИНТОНИРУЯ разным способом одну и ту же фразу, мы получаем особые оттенки значения. (стр.68)</p>	<p>32.Různým INTONOVÁNÍM téže fráze získáváme zvláštní významové odstíny. (s.52)</p>
<p>33.Например. ДЕЛАЯ логические ударения</p>	<p>33.JESTLIŽE BUDEME KLÁST logický</p>

то на одном, то на другом слове, мы можем получить четыре варианта одного предложения ... (стр.68)	пřízvuk na různá slova, můžeme dostat čtyři různé varianty jedné věty ... (s.52)
34.Того же можно достичь, ИЗМЕНЯЯ словесную структуру. (стр.68)	34.Téhož můžeme dosáhnout ZMĚNOU slovní struktury. (s.53)
35. РАСЦЕНИВАЯ предложение с точки зрения подобных значений членов предложения, мы обнаруживаем в нем психологическое сказуемое и психологическое подлежащее, которые вообще совпадают с грамматическими, но ... (стр.69)	35.HODNOTÍME-LI větu z hlediska podobných významů větných členů, nacházíme v ní psychologický predikát a psychologický subjekt, které se s gramatickým přísudkem a podmětem vcelku shodují, ... (s.53)
36.АНАЛИЗИРУЯ различные синтаксические конструкции, всегда следует учитывать момент психологических связей в предложении. (стр.70)	36.PŘI ROZBORU různých syntaktických konstrukcí je vždy třeba přihlížet k momentu k momentu psychologických souvislostí ve větě. (s.54)
37.Выражение можно сделать осязаемым, ПРИБЕГАЯ к необычным формам сочетания слов в предложении. (стр.70)	37.Výraznosti je možno dosáhnout POUŽITÍM neobvyklých forem spojování slov ve větách. (s.54)
38.ВОЗВРАЩАЯСЬ к необычным согласованиям, не мотивированным заимствованием из чужой лексической среды, отмечу также конструкции, в которых не хватает ... (стр.73)	38.PŘI NÁVRATU k neobvyklým shodám, které nejsou motivovány převzetím z cizího jazyka, všimněme si ještě těch vazeb, v nichž pro úplnou strukturu chybí některé členy, ... (s.57)
39. ..., и некоторые писатели, УЧИТЫВАЯ этот момент в творческом процессе, произносят свои произведения вслух, ... (стр.80)	39. ... a někteří spisovatelé, KTEŘÍ SI tento moment v tvůrčím procesu UVĚDOMUJÍ, hlasově realizují svá díla před tím než ... (s.62)

ПРÍЛОНА Ā.3

Seznam přičestí z textu Jakobsona, R.: Dialogy.

RUŠTINA	ĀEŠTINA
---------	---------

1. ... в годы реакции, СМЕНИВШЕЙ революционное движение 1905 года. (s.4)	1. ...v letech reakce, KTERÁ VYSTRĚDALA revoluční dobu roku 1905. (s.10)
2. Нарский ..., УМЕВШИЙ передать свое увлечение по крайней мере части своих учеников. (s.4)	2. Narskij ... a UMĚL přenést své zaujetí alespoň na část svých žáků. (s.10)
3. ... предания, ПРОДОЛЖАВШИЕ жить на городских дворах, ...(s.4)	3. ... slovesnost PŘEŽÍVAJÍCÍCH na městských dvorech, ... (s.11)
4.Статьи ..., ПОСВЯЩЕННЫЕ разбору одного пушкинского стихотворения ...(s.5)	4. Studie ..., VĚNOVANÉ rozboru jedné Puškinovy básně ... (s.12)
5. ... элементов, НЕСУЩИХ семантическую функцию в пространственных фигурах с одной стороны и в языке с другой. (s.7)	5. ... prvků, NESOUCÍCH sémantickou funkci v prostorových útvarech na jedné straně a v jazyce na straně druhé. (s.14)
6. ...законы русских сектантских глоссолалий, ЗАПИСАННЫХ в ХУП век, ...(s.7)	6. ... zákony ... (glossolalie) u ruských sektářů ZAPSANÉ v XVIII. století ... (s.14)
7. ... дружба, ОЗНАМЕНОВАВШАЯСЯ совместной публикацией «заумных стихов» и Заумной гниге, ...(s.7)	7. ... přátelství, ZPEČETĚNÉ společným zveřejněním zaumných veršů v publikaci Zaumnaja gniga ... (s.14)
8. ...в Заумной гниге, недавно ВСПЛЫВШЕЙ в качестве библиофильского раритета на парижском антикварном рынке. (s.7)	8. ... Zaumnaja gniga, KTERÁ SE nedávno OBJEVILA jako bibliografická rarita na pařížském antikvárním trhu. (s.14)
9. ...оригинальный ум, ЦЕПЛЯВШИЙСЯ за все великое, странное. (s.8)	9. ... originální intelekt, KTERÝ ho PŘITAHOVAL ke všemu velkému a podivnému. (s.14)
10. звуках речи самих по себе, ОСВОБОЖДЕННЫХ и от сомнительных аналогий с музыкальностью, и от смешения звука с его служебной, буквенной нотацией. (s.8)	10. ... na hlásky o sobě, OSVOBOZENÉ jak od pochybných analogií s hudebností, tak i od směřování hlásky s její služebnou, písmenkovou notací. (s.15)
11. Такой подход, ПРИШЕДШИЙСЯ по душе и надолго ЗАПОМНИВШИЙСЯ Малевичу, (s.8)	11. Takovýto přístup, KTERÝ Malevičovi zcela VYHOVOVAL a nadlouho mu UTKVĚL v paměti, ... (s.15)
12.... Буслаевым. УНАСЛЕДОВАВШИМ	12. ... Buslaiev. KTERÝ ZDĚDIL obecně

общеромантическую идею крепких уз между языкознанием и литературоведением в обеих его разновидностях ... (s.9)	romantickou ideu pevných vazeb mezi jazykovědou a literární vědou v obou variantách jejího předmětu ... (s.15)
13. ... термин, СОХРАНИВШИЙСЯ поныне для обозначения литературы как предмета исследования ... (s.9)	13. ... termín, ZACHOVANÝ až podnes, pro označení literatury jakožto předmětu zkoumání, ... (s.15)
14. термин, ... и СТАВЯЩИЙ ее в прочную этимологическую связь со словом: «словесность» ... (s.9)	14. ... termín, KTERÝ ji UVÁDÍ do úzkého etymologického spojení se slovem slovesnost, ... (s.16)
15. Фортунатова, ПРОВОЗГЛАШАВШЕГО основной темой лингвистики вскрытие общих законов языка. (s.9)	15. Fortunatova, KTERÝ za základní téma lingvistiky POVAŽOVAL odhalování obecných zákonů jazyka. (s.16)
16. ...вопрос, КАСАЮЩИЙСЯ фольклора ... (s.11)	16. ... otázka, TÝKAJÍCÍ SE folkloru, ... (s.17)
17. ... мир, ОБОСОБЛЕННЫЙ от культуры верхов. (s.11)	17. ... o světě ODDĚLENÉM od vysoké kultury. (s.17)
18. ... суть подступов сегодняшней антропологии, ВСКРЫВАЮЩЕЙ мифологические начала во всех проявлениях жизни данного народа, ... (s.11)	18. ... podstata přístupů dnešní antropologie, ODHALUJÍCÍ mytologické základy ve všech projevech daného národa, ... (s.17)
19. ... работы ..., ПРЕДПРИНИМАЕМЫЕ в настоящее время московской группой ученых (s.11)	19. ... práce ... KTERÉ PROVÁDÍ v současné době moskevská skupina lingvistů, ... (s.17)
20. ... в народные низы..., все еще близко СТОЯЩИХ к живым воспоминаниям исторического прошлого и менее ЗАДЕТЫХ дальнейшим развитием и преобразованием страны. (s.12)	20. ... do lidových vrstev, ... KTERÉ MAJÍ ještě blízko k živým vzpomínkám na historickou minulost a JSOU méně ZASAŽENY dalším vývojem a přeměnami země. (s.18)
21. ... произведениями, ЗАХВАТЫВАЮЩИМИ как исполнителей, так и слушателей. (s.12)	21. ... díly, ZASAHUJÍCÍ jak interprety, tak posluchače. (s.18)
22. ... в окружении, далеко УШЕДШЕМ от тех жизненных условий, ... (s.13)	22. ... v prostředí, KTERÉ SE velice VZDÁLILLO od těch životních podmínek, ... (s.18)
23. ... ряд дальнейших показаний, ОПРЕДЕЛЯЮЩИХ своеобразность	23. ... řada dalších postulátů, URČUJÍCÍCH osobitost existence folkloru na rozdíl

фольклорного бытия в отличие от существования индивидуальных литературных произведений. (s.13)	od existence individuálních literárních děl. (s.19)
24. ... ранние разыскания ..., ПРОДИСКУТИРОВАННЫЕ в Московском лингвистическом кружке, ... (s.14)	24. ... rané výzkumy ..., O NICHŽ SE DISKUTOVALO v Moskevském lingvistickém kroužku, ... (s.20)
25. ... побуждений, ЗАСТАВЛЯВШИХ нас преодолеть отрыв учения о звуках речи от анализа значений. (s.17)	25. ... z hlavních pohnutek, KTERÁ nás PŘIMĚLA překonat odtrženost učení o zvukové vrstvě jazyka od analýzy významů. (s.22)
26. ... учение ..., ПРОТИВИВШЕЕСЯ официальной доктрине и СУЛИВШЕЕ новые возможности, ...(s.17)	26. ... učení ... KTERÉ OPONOVALO nové možnosti, ... (s.22)
27. Понятие фонемы, ВЫДВИНУВШЕЕ неразрывную связь между звуком и значением в интерпретации Льва Владимировича Щербы и Евгения Дмитриевича Поливанова, ...(s.17)	27. Pojem fonému, ZDURAZŇUJÍCÍ nerozlučnou spojitost mezi hláskou a významem v interpretaci Lva Vladimiroviče Ščerby a Jevgenije Dmitrijeviče Polivanova, ... (s.22)
28. ... задач, ВЫПОЛНЯЕМЫХ всеми элементами в языке. (s.19)	28. ... úkolů, KTERÉ plní všechny UVEDENÉ prvky v jazykovém systému. (s.23)
29. ... от отдельных гласных, ПОДВЕРГАВШИХСЯ данному противопоставлению. (s.19)	29. ... od jednotlivých samohlásek, KTERÉ JSOU do daného protikladu postaveny. (s.24)
30. ... серии звуковых пар, ДОПУСКАЮЩИХ подобное деление, ...(s.19)	30. ... sériím párových hlásek, KTERÉ UMOŽŇOVALY obdobné rozčlenění, ... (s.24)
31. ... различие звонкости и глухости, ХАРАКТЕРИЗУЮЩЕЕ такие пары согласных, ...(s.19)	31. ... rozdíl mezi znělosti a neznělosti, CHARAKTERIZUJÍCÍ takové páry souhlásek, ... (s.24)
32. В противоположность XIX веку, РЕКОМЕНДОВАВШЕМУ ходовой эстетике русского стиха избегать «неблагозвучного» скопления согласных, ...(s.23)	32. V protikladu k XIX. století, KTERÉ DOPORUČOVALO běžné estetice ruského verše vyhýbat se „nelibozvučnému“ kumulování souhlásek. (s.26)
33. ... свойства. ПОЗВОЛЯЮЩИЕ в	33. ... vlastnosti. UMOŽŇUJÍCÍ v procesu

процессе речевого общения быстро уловить и безошибочно отличить каждый из многочисленных согласных звуков? (s.24)	jazykové komunikaci rychle postřehnout a neomylně odlišit každou z četných souhlásek? (s.27)
34. ... обвинения в субъективизме, ТРЕБУЮЩЕМ объективного обоснования. (s.25)	34. ... obvinění ze subjektivismu, KTERÝ JE prý třeba zobjektivizovat. (s.28)
35. ... период нашего совместного труда, НОСИВШЕГО ... всегда диалогический, дискуссионный характер. (s.27)	35. ... období naší společné práce, KTERÁ MĚLA vždycky, ... dialogický, diskusní charakter. (s.30)
36. Международного Съезда Лингвистов, ИМЕВШЕГО собраться в Брюсселе, ... (s.29)	36. ... Mezinárodní lingvistický sjezd, KTERÝ SE MĚL sejít v Bruselu ... (s.32)
37. Руководящим принципом, ЛЕЖАЩИМ в основе этих заданий, ... (s.29)	37. Určujícím principem těchto úkolů je, ... (s.32)
38. ... характер ..., ПРОЯВЛЯЮЩИЙСЯ не только в структуре звуковых систем, но также в систематике грамматических значений, ... (s.29)	38. ... charakter ..., PROJEVUJÍCÍ SE NEJEN VE STRUKTUŘE HLÁSKOVÝCH SYSTÉMŮ, ale také v systematicke gramatických významů, ... (s.32)
39. Тенденции, ОБНАРУЖИВАЕМЫЕ при изучении порядка приобретаемых ребенком фонологических противопоставлений, (s.29)	39. Při zkoumání, v jakém pořadí SI OSVOJUJE dítě fonologické opozice, ... (s.32)
40. ... сопоставлению этих языков, ОПИРАЮЩЕМУСЯ на прочное единство методологических предпосылок, ... (s.30)	40. ... srovnání těchto jazyků, OPÍRAJÍCÍ SE o pevnou jednotu metodologických východisek, ... (s.33)
41. Диффузия фонологических явлений, широко ВЫХОДЯЩАЯ за пределы отдельных языков и языковых семейств, ... (s.30)	41. Difúze fonologických jevů, PŘEKRAČUJÍCÍ hranice jednotlivých jazyků a jazykových rodin ... (s.33)
42. ... за этот урок, ПОСЛУЖИВШИЙ мне в моей последующей работе. (s.31)	42. ... za tuto lekci, KTERÁ mi BYLA k užitku v mé další práci. (s.34)
43. ... круг тезисов, ПОЗВОЛИВШИХ нам вывести из небольшого ряда строго соотнесенных основных законов все многообразие существующих разновидностей мордовского песенного стиха. (s.32)	43. ... okruh tezí, KTERÉ nám DOVOLILY z nevelké řady přísně usouvztažněných základních zákonů celé bohatství existujících druhů mordovského písňového verše. (s.34)

44. ... курс, ПРОЧИТАННЫЙ в этой французской школе и недавно опубликованный в Париже... (s.32)	44. ... cyklus, PŘEDNESENÝ na půdě této francouzské školy a nedávno zveřejněný v Paříži - ... (s.35)
45. В лекциях, ПОСЕЩАВШИХСЯ моими французскими коллегами, ...(s.32)	45. Při přednáškách, NAVŠTĚOVANÝCH mými francouzskými kolegy, ... (s.35)
46. ... в двух тезисах, ПОЧИТАВШИХСЯ им за основные, ... (s.32)	46. ve dvou tezích, JEŽ POVAŽOVAL za základní, ... (s.35)
47. Сороковые годы, СВЯЗАННЫЕ для меня с преподаванием в Колумбийском университете, ...(s.34)	47. Čtyřicátá léta, SPOJENÁ pro mě s přednášením na Columbijské univerzitě, ... (s.36)
48....люди, НЕ ПОНЯВШИЕ Блумфилда. (s.34)	48. lidé, KTEŘÍ Bloomfielda NEPOCHOPILI. (s.37)
49. ... свойств, ПРИСУЩИХ как согласным так и гласным, ... (s.36)	49. ... rysů, vlastních jak souhláskám, tak samohláskám, ... (s.38)
50. в духовной обстановке, ЦАРИВШЕЙ на исходе прошлого века. (s.37)	50. ... v duchovní atmosféře VLADNOUCÍ koncem minulého století. (s.39)
51. ... Гуннара Фанта, ПРИЕХАВШЕГО для исследовательской работы в названном Институте. (s.37)	51. ... Gunnarem Fantem, KTERÝ PŘIJEL do toho institutu jako výzkumný pracovník. (s.39)
52. ... и положительные достижения, ОСТАЮЩИЕСЯ по сей день вехой для дальнейших исследований. (s.38)	52. ..., tak kladné výsledky, KTERÉ ZŮSTÁVAJÍ až podnes orientačními body pro další výzkum. (s.40)
53. ... инвариантную суть, НАХОДЯЩУЮ себе четкое определение и в моторных, и в акустических, и в перцептивных терминах. (s.39)	53. ... invariantní podstatu, zřetelně SE PROJEVUJÍCÍ jak v motorické, tak v akustické i v perceptivní sféře. (s.41)
54. разделение поэтического и практического языка, ОСТАВЛЯЮЩЕЕ порою без учета факт особой функциональности последнего. (s.40)	54. ... oddělení básnického a praktického jazyka, KTERÉ občas NEBRALO v úvahu fakt zvláštní funkčnosti jazyka praktického. (s.42)
55. ... экспрессивным и избыточным чертам, НЕ ВХОДЯШИМ непосредственно	55. ... expresivním a redundantním rysům, KTERÉ bezprostředně NEPATŘÍ do

в смысловозначительный репертуар. (s.41)	repertoáru významově rozlišujících zvukových prvků. (s.43)
56. ... материю, ЛЕЖАЩУЮ вне языковедческого кругозора, ...(s.41)	56. ... materiál, KTERÝ LEŽÍ mimo jazykovědný obzor ... (s.43)
57. ... исследования этих увлекательных вопросов, ЗАСТАВЛЯЮЩИХ предполагать существование глубоких психо-неврологических соответствий...(s.42)	57. ... studia těchto zajímavých otázek, KTERÉ nás VEDOU k předpokladu existence hlubokých psycho-neurologických korespondencí. (s.44)
58. В московской газете «Искусство», ПРОСУЩЕСТВОВАВШИЙ в се несколько месяцев 1919года, ...(s.44)	58. v moskevském listu Iskusstvo, KTERÝ VYCHÁZEL pouze několik měsíců v roce 1919, ... (s.45)
59. ... в статье, ПОСВЯЩЕННОЙ футуризму, ... (s.44)	59. ... v článku o futurismu ... (s.45)
60. ... округ языковых явлений, СОСУЩЕСТВУЮЩИХ в данном речевом коллективе, ...(s.44)	60. ... okruh jazykových jevů, EXISTUJÍCÍ vedle sebe v daném jazykovém kolektivu, ... (s.45)
61. ... языковых модификаций, СОВЕРШИВШИХСЯ в языковом коллективе с одного дня на другой. (s.45)	61. ... jazykové změny, KTERÉ BY SE USKUTEČNILY v jazykovém kolektivu z jednoho dne na druhý. (s.46)
62. ... процессы ... гармонии гласных, РАСПРОСТРАНЯЮЩЕЙ единство той или иной черты в составе гласных на все гласные в пределах слова. (s.47)	62. ... procesy ... vokální harmonie, KTERÁ ROZŠÍRUJE jednotnost toho či onoho rysu v systému samohlásek na všechny samohlásky v rámci slova. (s.47)
63. ... с Юрием Тыняновым, ГОСТИВШИМ в то время у меня в Праге. (s.49)	63. ... s JURJEM TYŇANOVEM, JENŽ BYL tehdy na návštěvě u mě v Praze. (s.49)
64. ... и какая-то закономерность, этот параллелизм обуславливающая. (s.51)	64. ... i jakási zákonitost, tento paralelismus PODMIŇUJÍCÍ. (s.51)

Seznam příčestí z textu Tomaševského, В.: Teorie literatury

RUŠTINA	ČEŠTINA
1. ... к науке, ИЗУЧАЮЩЕЙ язык,... (стр.22)	1. ... vědy, JEŽ ZKOUMÁ jazyk ... (s.7)
2. ... вопросы, ПРИНАДЛЕЖАЩИЕ именно	2. ... otázky čistě literárně teoretické. (s.7)

поэтике. (стр.22)	
3. ... выражения, наиболее СООТВЕТСТВУЮЩИЕ нашей мысли и эмоциям. (стр.22)	3. ... výrazy, KTERÉ nejvíce ODPOVÍDAJÍ této myšlence a emocionálnímu stavu. (s.7)
4. ... условия, ВЫЗЫВАЮЩИЕ разговор, ... (стр.22)	4. ... podmínky, V NICHŽ rozmluva VZNIKLA, ... (s.8)
5. выражение, ЗАПОМНИВШЕЕСЯ и ПОВТОРЯЕМОЕ, ... (стр.23)	5. ... výraz, KTERÝ SI lidé PAMATUJÍ A ОРАКУJÍ, ... (s.8)
6-7. ... получаем устную литературу, ПОЛУЧАЮЩУЮ свое развитие главным образом в среде, НЕ ЗНАЮЩЕЙ письменности. (стр.23)	6-7. ... pak máme literaturu ústního podání, KTERÁ SE ROZVÍJÍ hlavně v prostředí, JEŽ NEZNÁ písemnictví. (s.8)
8. ... речь, ИМЕЮЩУЮ случайный и временный характер, ... (стр.23)	8. ... řeč, KTERÁ MÁ podle podmínek ... náhodný a přechodný charakter. (s.8)
9. ... ряд явлений, несомненно ПРИНАДЛЕЖАЩИХ к изучаемой области, ... (стр.24)	9. ... řada jevů, KTERÉ do zkoumané oblasti nepochybně PATŘÍ - ... (s.9)
10. ... явлений, только более или менее ОБЛАДАЮЩИХ отмеченным признаком... (стр.24)	10. ...jevů, KTERÉ SE jen více či méně VYZNAČUJÍ uvedeným příznakem, ... (s.9)
11. ... целью высказывания, ЛЕЖАЩЕЙ вне чисто литературной деятельности человека. (стр.24)	11. ... cíl jazykového projevu, KTERÝ LEŽÍ vně čistě literární lidské činnosti. (s.9)
12. Но существует литература, НЕ ОБЛАДАЮЩАЯ этой объективной, явной целью. (стр.24)	12. Ale je literatura, KTERÁ NEMÁ takový objektivní, zjevný a vnější cíl. (s.9)
13. ... посредством возбуждения иных интересов, ЗАМКНУТЫХ в самом литературном произведении. (стр.24)	13. ...prostřednictvím probouzení jiných zájmů, UZAVŘENÝCH v samém literárním díle. (s.10)
14. Интерес, ПРОБУЖДАЕМЫЙ в нас поэзией, ... (стр.24)	14. Zájem, KTERÝ v nás PROBOUZÍ poezie, ... (s.10)
15. ... чувства, ВОЗНИКАЮЩИЕ при восприятии поэтических произведений, ... (стр.24)	15. city, VZNIKAJÍCÍ při vnímání děl poezie, ... (s.10)
16. ... чувствам, ВОЗБУЖДАЕМЫМ восприятием произведений искусства, музыки, живописи, танца, орнамента, ... (стр.24)	16. ... citům, KTERÉ v nás PROBOUZÍ vnímání uměleckých děl – hudby, malířství, tance, ornamentu, ... (s.10)
17. Дисциплина, ИЗУЧАЮЩАЯ конструкцию нехудожественных произведений, называется риторикой; (стр.25)	17. Disciplína, KTERÁ ZKOUMÁ stavbu neuměleckých děl, se nazývá rétorika, ... (s.10)
18. ... дисциплина, ИЗУЧАЮЩАЯ конструкцию художественных произведений, - поэтика. (стр.25)	18. ... disciplína, KTERÁ ZKOUMÁ stavbu uměleckých děl – poetika. (s.10)

19. Существует ряд иных дисциплин, ИЗУЧАЮЩИХ тот же самый объект. (стр.25)	19. Existuje i řada jiných disciplín, ZKOUMAJÍCÍCH týž předmět. (s.10)
20. ... вопрос об историческом значении литературного произведения в целом, РАССМАТРИВАЕМОГО как некоторая органическая система,... (стр.26)	20. ... otázka historického významu literárního díla vcelku, NAZÍRANÉHO jako jistý organický systém, ... (s.11)
21. Литературные кодексы, ВЫРАЖАЮЩИЕСЯ в литературных манифестах и декларациях, ...(стр.26)	21. Literární kodexy, VYJADŘOVANÉ literárními manifesty a deklaracemi, ... (s.12)
22. ... содержание нормативной поэтики, ОПРЕДЕЛЯЮЩЕЙ бытие отдельных произведений и эволюцию этого содержания в сменах литературных школ (стр.26)	22. ... odhalují ... obsah normativní poetiky, URČUJÍ bytí jednotlivých děl a vývoj tohoto obsahu ve střídání literárních škol. (s.12)
23. ... поэтикой французского классицизма, УСТАНОВИВШЕЙСЯ в ХУП в. и ГОСПОДСТВОВАВШЕЙ в литературе на протяжении двух веков. (стр.26)	23. ... poetikou francouzského klasicismu, KTERÁ SE USTÁLILA v XVII. století a PANOVALA v literatuře dvě stě let. (s.12)
24. ... классиками и романтиками, ВОЗГЛАВЛЯВШИМИ новую поэтику; (стр.27)	24. ... k rozkolu mezi klasicisty a romantiky, KTERÍ STÁLI v čele nové poetiky; (s.12)
25. ... заметная в настоящее время, ЯВЛЯЮЩЕЕСЯ революционным во всех областях человеческой культуры, ...(стр.27)	25. ... zvláště patrné v přítomné době, KTERÁ JE revoluční ve všech oblastech kultury, ... (s.12)
26. ... норма, ВЫДВИГАЕМАЯ одним течением, ...(стр.27)	26. ... norma, PROKLAMOVANÁ jedním směrem, ... (s.12)
27. ... принципы, ЗАМЕНЯЕМЫЕ новыми в новом течении, ...(стр.27)	27. ... padají i její principy a JSOU VYMĚNĚNY novými principy směru, ... (s.13)
28. ... в новом течении, ПРИХОДЯЩЕМ на смену старого. (стр.27)	28. ... novými principy směru, KTERÝ VYSTRÍDAL starý. (s.13)
29. поэтику, ПРЕТЕНДУЮЩОУ на устойчивость, (стр.27)	29. ... poetiku S NADĚJÍ na stálost ... (s.13)
30. ... кризис искусства, ВЫРАЖАЮЩИЙСЯ в быстрой смене литературных течений и в изменчивости их, ...(стр.27)	30. ... je v krizi, JEŽ SE PROJEVUJE v rychlém střídání a proměnlivosti literárních směrů, ... (s.13)

31. ... лишь немногие произведения, СОЗДАННЫЕ раньше, ...(стр.27)	31. ... a jen nemnoho děl, VYTVOŘENÝCH dříve, ... (s.13)
32. Внимание, ОБРАЩЕННОЕ на самое выражение, ...(стр.28)	32. Pozornost SOUSTŘEDĚNÁ na samotný výraz ... (s.15)
33. ...науке, ИЗУЧАЮЩЕЙ человеческую речь во всех ее проявлениях. (стр.29)	33. ... vědě, ZKOUMAJÍCÍ lidskou řeč ve všech jejích projevech. (s.16)
34. ... из слов, ОРГАНИЗОВАННЫХ во фразовые единства. (стр.30)	34. ... ze slov ORGANIZOVANÝCH ve fráze. (s.17)
35. слов, ВХОДЯЩИХ в состав художественной речи, ...(стр.30)	35. ... slov, KTERÁ JSOU součástí umělecké řeči, ... (s.17)
36. Часть стилистики, ИЗУЧАЮЩАЯ принципы звуковой организации речи, ...(стр.30)	36. Část stylistiky, KTERÁ STUDUJE principy zvukové organizace řeči, ... (s.17)
37. ... отделами, ИСЧЕРПЫВАЮЩИМИ проблемы поэтической стилистики. (стр.30)	37. ... oblasti, KTERÉ VYČERPÁVAJÍ problémy básnické stylistiky. (s.17)
38. ... единства, СОЧЕТАЮЩИЕСЯ в свою очередь между собою. (стр.30)	38. ... (Zvuky se sdružují) do určitých celků a ty zase mezi sebou. (s.18)
39. ... единства, ОЩУЩАЕМЫЕ нами как отдельные члены речи, ...(стр.30)	39. ... zvukové celky, KTERÉ POCÍŤUJEME jako jednotlivé členy řeči, ... (s.18)
40. ... представления, СВЯЗЫВАЕМЫЕ нами с речевым процессом. (стр.31)	40. ... představy, KTERÉ SPOJUJEME s mluvním procesem. (s.18)
41. ... промежуток времени, ныне ДЛЯЩИЙСЯ и, по всей вероятности, ВХОДЯЩИЙ за временные пределы дня, ...(стр.32)	41. úsek času, KTERÝ nyní TRVÁ a pravděpodobně PŘESAHUJE hranice dne, ... (s.19)
42. ... небольшой промежуток времени, ВХОДЯЩИЙ в сегодняшний день. (стр.32)	42. ... časový úsek, JENŽ PATŘÍ do dnešního dne. (s.19)
43. ... в фантастических романах, РИСУЮЩИХ жизнь на иных планетах, ... (стр.32)	43. ... ve fantastických románech, POPISUJÍCÍCH život na jiných planetách, .. (s.19)
44. ... признаки, ВОЗНИКАЮЩИЕ при осмыслении слова во фразе, ...(стр.32)	44. ... příznaky, KTERÉ VZNIKAJÍ při použití slova ve frázi, ... (s.19)
45. ... форма обыденной речи, ВЫЗЫ-	45. ... forma každodenní řeči, KTERÁ JE

ВАЕМОЙ обыкновёнными, привычными, повторяющимися бытовыми обстоятельствами. (стр.33)	PODMÍNĚNA opakujícími se a obvyklými situacemi každodenního života. (s.20)
46. ... следует отличать суффиксы, УСВОЕННЫЕ языком, ... (стр.38)	46. ... je třeba rozlišovat přípony, KTERÉ SI jazyk OSVOJIL, ... (s.24)
47. ... следует отличать ... от суффиксов, ОЩУЩАЕМЫХ как иностранные. (стр.38)	47. ... je třeba rozlišovat přípony ... od těch, KTERÉ POCÍŤUJE jako cizí. (s.24)
48. Термины эти, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ лексические варваризмы, ... (стр.38)	48. Termínů, CHARAKTERIZUJÍCÍCH lexikální barbarismy, ... (s.24)
49-50. ... слова и речения, ПРОНИКШИЕ в говор литературно говорящих горожан, но НЕ ПОЛУЧИВШИЕ распространения по всей территории и УПОТРЕБЛЯЕМЫЕ только в какой-нибудь одной местности. (стр.40)	49-50. ... slova a výrazy, KTERÉ PRONIKLY do mluvy spisovně mluvících občanů měst, ale NEROZŠÍŘILY SE po celém národním území, POUŽÍVÁ SE jich pouze v určité oblasti. (s.25)
51-52. ... говора городских слоев, ЗАНИМАЮЩИХ промежуточное положение между слоями, ПОЛЬЗУЮЩИМИСЯ литературным языком, и слоями, ГОВОРЯЩИМИ на чистом диалекте. (стр.41)	51-52. ... jazyka městských vrstev, KTERÉ SE NACHÁZEJÍ mezi vrstvami, POUŽÍVAJÍCÍMI spisovného jazyka, a vrstvami, POUŽÍVAJÍCÍMI čistého dialektu. (s.26)
53. Произведения, ПОЛЬЗУЮЩИЕСЯ лексикой мещанских говоров, ... (стр.41)	53. Díla, PRO NĚŽ JE lexika měšťanského nářečí CHARAKTERISTICKÁ, ... (s.26)
54. ... смысловых сопоставлений, ПРОИЗВОДЯЩИХ комический эффект. (стр.42)	54. ... možnost významových konfrontací, KTERÉ MAJÍ komický efekt. (s.27)
55. ... этими новообразованиями, МОТИВИРОВАННЫМИ «народной этимологией», ... (стр.42)	55. ... tyto novotvary, MOTIVOVANÉ „lidovou etymologií“ ... (s.27)
56. ... стилистических явлений, ОСНОВАННЫХ на искажении речи, ... (стр.42)	56. ... stylistických jevů, ZALOŽENÝCH na komolení řeči, ... (s.28)
57. ..., а также говоров, ВОЗНИКАЮЩИХ в известной бытовой обстановке ... (стр.43)	57. ... nářečí, KTERÁ VZNIKAJÍ v určitém životním prostředí - ... (s.28)
58-59. В лингвистике архаизмом называют слово, ПРИНАДЛЕЖАЩЕЕ к вымершей в языке группе и ПЕРЕЖИВШЕЕ аналогичные ему слова. (стр.45)	58-59. V lingvistice nazýváme archaismem slovo, NÁLEŽEJÍCÍ do skupiny, která v jazyce zanikla, ale KTERÉ PŘEŽILO slova analogická. (s.30)

60. Народные этимологии у Островского и Лескова, УПОТРЕБЛЯЕМЫЕ как лексика мещанского говора, ... (стр.46)	60. Lidové etymologie u Ostrovského a Leskova, KTERÉ tam JSOU POUŽITY ve funkci lexiky měšťanského nářečí, ... (s.31)
61. Прозаизмом именуется слово, ОТНОСЯЩЕЕСЯ к прозаической лексике, УПОТРЕБЛЕННОЕ в поэтическом контексте. (стр.48)	61. Prozaiismem nazýváme slovo, KTERÉ PATŘÍ do prozaické lexiky, ALE JE ho POUŽITO v poetickém kontextu. (s.33)
62. ... слова нового происхождения, ИМЕЮЩИЕ полное право гражданства в прозаическом языке. (стр.48)	62. ... slova nového původu, JEŽ JSOU zcela oprávněna v jazyce prozaickém. (s.33)
63. Поэтому в каждую эпоху есть ряд слов, НЕ УПОТРЕБЛЯЕМЫХ в стихах. (стр.48)	63. Proto v každé epoše existuje řada slov, KTERÝCH SE v poezii NEUŽÍVÁ. (s.33)
64. ... слова, ИМЕВШИЕ поэтические синонимы. (стр.49)	64. ... slova, KTERÁ MĚLA poetická synonyma. (s.33)
65. ... в отборе слов, АССОЦИИРУЕМЫХ с определенной лексической средой. (стр.49)	65. ... ve výběru slov, KTERÁ ASOCIUJÍ s určitým lexikálním prostředím. (s.33)
66. Таковы случаи варваризмов (...), ИЗОЛИРОВАННЫХ прозаизмов в стихах и т.п. (стр.51)	66. Takové jsou výskyty barbarismů (...), IZOLOVANÝCH prozaizmů ve verších atd. (s.34)
67. Таково, например, слово «штука», ЗАМЕНЯЮЩЕЕ любое существительное, или «такой», ЗАМЕНЯЮЩЕЕ любое прилагательное. (стр.51)	67. Takové je v ruštině např. slovo „штука“, KTERÉ NAHRAZUJE jakékoliv substantivum, nebo „takov“, KTERÉ NAHRAZUJE jakékoliv adjektivum. (s.35)
68. ... явление, ОЗНАЧАЕМОЕ прямым, основным значением, ...(стр.52)	68. ... jev, OZNAČENÝ přímým, základním významem, ... (s.36)
69. вторичных признаков, ИГРАЮЩИХ связывающую роль между прямым и переносным значением. (стр.53)	69. ... druhotné příznaky, JEJICHŽ ÚLOHOU JE SPOJOVAT přímý a přenesený význam. (s.36)
70. ..., аналогичные признакам, СОПУТСТВУЮЩИМ представлению об улье; ... (стр.53)	70. ... jsou analogické příznakům, PROVÁZEJÍCÍM představu úlu;... (s.37)
71. ... словами, ВЫРАЖАЮЩИМИ живые явления, ... (стр.53)	71. ... slovy, KTERÁ OZNAČUJÍ živé jevy, např. ... (s.38)
72. Эффект, ПРОИЗВОДИМЫЙ метафорой,	72. Efekt, KTERÉHO DOSAHUJE

...(стр.54)	metafora, ... (s.38)
73. Эти субъективные ассоциации, ВОЗНИКАЮЩИЕ при сосредоточении внимания на потенциальном значении метафорического слова, ...(стр.55)	73. Tyto subjektivní asociace, KTERÉ VZNIKAJÍ, když soustředíme vnímání na potenciální význam metaforického slova, ... (s.39)
74. ... слов, ВОЩЕДШИХ в язык, ...(стр.56)	74. metaforických slov, KTERÁ SE STALA součástí slovní zásoby jazyka, ... (s.40)
75. ... то слово «лист», ОБОЗНАЧАВШЕЕ только древесные, растительные листья, ... (стр.56)	75. ... význam slova list, OZNAČUJÍCÍHO dosud listů stromů a rostlin, ... (s.40)
76. ... метафоры, ЗАУЧИВАЕМЫЕ с детства в произведениях классиков и ВОСПРОИЗВОДИМЫЕ уже с ясным сознанием раннего употребления их в соответствующем переносном значении. (стр.56)	76. ... metafory, OSVOJENÉ v dětství z děl klasiků, OBNOVOVANÉ se zřejmým vědomím jejich dřívějšího užití v odpovídajícím přeneseném významu. (s.40)
77. ... математическую фигуру, СОСТАВЛЕННУЮ из пересечения трех прямых линий. (стр.57)	77. ... geometrický obrazec, UTVOŘENÝ průsečíky tří přímek. (s.41)
78. ..., общих всем явлениям, ВХОДЯЩИМ в состав объема, ... (стр.57)	78. ... všem jevům, PATŘÍCÍM do rozsahu daného termínu, ... (s.41)
79. ... соответственного понятия, ВЫРАЖАЕМОГО термином. (стр.57)	79. ... obsahem ODPOVÍDAJÍCÍHO pojmu. (s.41)
80. ... признаки, ОТЛИЧАЮЩИЕ эти здания от других предметов, ...(стр.57)	80. ... příznaky, KTERÉ ODLIŠUJÍ tyto budovy od jiných předmětů. (s.42)
81-82. ... особой группе домов, ВЫДЕЛЯЮЩИХСЯ из числа прочих особым признаком или рядом признаков, ОТСУТСТВУЮЩИХ у других домов, ... (стр.57)	81-82. ... skupinu, KTERÁ SE od ostatních LIŠÍ nějakým zvláštním příznakem nebo řadou příznaků, JEŽ ostatní domy NEMAJÍ, ... (s.42)
83-84-85. ... грамматическое определение, ЗАКЛЮЧАЮЩЕЕ в себе признак, ВЫДЕЛЯЮЩИЙ данную группу явлений из общего объема явлений, ОБОЗНАЧАЕМЫХ термином. (стр.58)	83-84-85. ... gramatický atribut, JENŽ OBSAHUJE příznak, KTERÝ VYDĚLUJE danou skupinu z rozsahu termínu. (s.42)
86-87. Грамматическое определение, СУЖАЮЩЕЕ объем термина и ЗАКЛЮЧАЮЩЕЕ в себе новый признак, ПРИСОЕДИНЯЕМЫЙ к содержанию термина, ...(стр.58)	86-87. Gramatický atribut, JENŽ SNIŽUJE rozsah termínu a OBSAHUJE nový příznak ..., (s.42)
88. ... не вводит нового признак, НЕ ЗАКЛЮЧАЮЩЕГОСЯ в слове опреде-	88. ... a nevádí nový příznak, KTERÝ BY NEBYL OBSAŽEN v určovaném slovu.

ляемом. (стр.58)	(s.42)
89. ... дает сопоставление слова, НАЗЫВАЮЩЕГО предмет в прямом значении, со словом, НАЗЫВАЮЩИМ его метафорически. (стр.60)	89. ... dává konfrontaci slova, KTERÉ NAZÝVÁ předmětem v přímém významu, se slovem, KTERÉ jej ZNAMENÁ metaforicky. (s.45)
90. ... выражается законченным предложением, ОТМЕЧАЮЩИМ отдельный этап мысли, ...(стр.60)	90. ... vyjadřuje se úplnou větou, KTERÁ ZAZNAMENÁVÁ jednotlivé etapy myšlení -... (s.45)
91. ... явления, ОБОЗНАЧАЕМЫЕ прямым и переносным значениями, ...(стр.64)	91. jevy, POJMENOVANÉ v přímém i přeneseném významu slov ... (s.48)
92. ... напиток, СОДЕРЖАЩИЙСЯ в чаше, ...(стр.64)	92. ... nápoj, JENŽ JE v číši OBSAŽEN, ... (s.10)
93. ... как орудие профессии, ДОСТАВЛЯЮЩЕЙ средства к жизни. (стр.64)	93. nástroj zaměstnání, KTERÝM SE DOBÝVAJÍ životní prostředky. (s.48)
94. ... употребляются вместо явлений, СВЯЗАННЫХ с данным местом; (стр.64)	94. ... jevů, SOUVISEJÍCÍCH s daným místem: ... (s.48)
95. ... вместо шерстяной материи, ВЫДЕЛЯЕМОЙ в Кашмире. (стр.64)	95. ... místo vlněné tkaniny, VYRÁBĚNÉ v Kašmiru. (s.48)
96. Присоединим к приведенным примерам еще несколько, ИЛЛЮСТРИРУЮЩИХ различные метонимические выражения;... (стр.64)	96. K uvedeným příkladům jen připojím několik dalších ILUSTRACÍ různých metonymických výrazů; ... (s.48)
97. ... употребление слов, ВЫРАЖАЮЩИХ порицание, ...(стр.65)	97. ... použití slova, VYJADŘUJÍCÍHO výtku v lichotivém smyslu; ... (s.49)
98. Такие описательные формулы, ЗАМЕНЯЮЩИЕ обычное слово, ...(стр.66)	98. Takové opisné výrazy, KTERÉ NAHRAZUJÍ slova nebo jména, ... (s.50)
99. ... сказуемое и подлежащее, СОГЛАСОВАННЫЕ между собой; (стр.67)	99. ... přísudek a podmět, KTERÉ SE SHODUJÍ; ... (s.51)
100. Связи, СУЩЕСТВУЮЩИЕ между словами, ...(стр.67)	100. Vztahy mezi slovy ... (s.51)
101. ... как ряд цепей, СВЯЗАННЫХ между собой и СХОДЯЩИХСЯ к главным членам предложения. (стр.67)	101. ... jako řada vzájemně SPOJENÝCH řetězců, SOUSTŘEĐUJÍCÍCH SE k hlavním větným členům. (s.51)
102. ... слов, СОСТАВЛЯЮЩИХ предло-	102. ... slov, KTERÁ TVOŘÍ větu. (s.52)

жение. (стр.68)	
103. ... при помощи пауз, РАЗДЕЛЯЮЩИХ фразы, ... (стр.68)	103. ... pomocí pauz, ODDĚLUJÍCÍCH fráze, ... (s.52)
104. ... роды лирических произведений, ИМИТИРУЮЩИХ ораторскую речь. (стр.69)	104. ... druhy děl lyrických, KTERÁ IMITUJÍ řečnický projev. (s.53)
105. Возвращаясь к необычным согласованиям, НЕ МОТИВИРОВАННЫМ заимствованием из чужой лексической среды, ...(стр.73)	105. Při návratu k neobvyklým shodám, KTERÉ NEJSOU MOTIVOVÁNY převzetím z cizího jazyka, ... (s.57)
106. ... для законченной структуры некоторых членов предложения, ДОПОЛНЯЕМЫХ психологически из остального контекста. (стр.73)	106. ... pro úplnou strukturu chybí některé větne členy, JEŽ psychologicky DOPLŇUJEME z kontextu. (s.57)

ПРИЛОЖЕНИЕ Ч. 4

Seznam lexikálních transformací.

Пřekladatelské rozšíření:

1. Прозаический образ есть средство отвлечения: арбузик вместо круглого <u>абжура</u> ... (В.Шкловский, стр. 12)	1. Prozaický obraz je prostředkem abstrakce: dýně místo kulatého <u>stínítka na lampu</u> , ... (Šklovskij, V. s. 12)
--	---

Пřekladatelská redukce.

Пřekladatelská redukce ve výchozím jazyce:

1. ... в одном из случаев («Холстомер») рассказ ведется от <u>лица</u> лошади, ... (В.Шкловский, стр. 16)	1. ... v jednom případě (Cholstoměr) vypravuje kuň ... (Šklovskij, V. s. 16)
2. ... чувствуется убеждение, что <u>путем</u> обведения участка земли ремнем совершился юридический акт, ... (В. Шкловский, стр. 30)	2. ... je cítit přesvědčení, že obložením části země řemenem se naplnil právní akt, ... (Šklovskij, V. s. 32)
3. Особый интерес к началам Вашей работы над фонологической теорией вызван <u>фактом</u> ее существенного сопряжения с ... (Р.Якобсон, стр. 2)	3. Mimořádný zájem o počátky vaší práce na fonologické teorii byl vyvolán tím, že byla podstatně spojena... (Jakobson, R. s. 9)
4. Ваши же разыскания <u>по вопросам</u> лингвистики шли параллельно с трудами по поэтике. (Р.Якобсон, стр. 2)	4. Vaše lingvistická bádání probíhala paralelně s prací o poetice. (Jakobson, R. s. 9)

5. Меня сразу поразил тот <u>факт</u> , что памятников народной поэзии ученые искали ... (Р. Якобсон, стр. 4)	5. Překvapilo mě, že památky lidové poezie hledali vědci ... (Jakobson, R. s. 11)
6. ..., мы основали в марте 1915 года Московский Лингвистический Кружок с соответствующей учредительной программой. (Р.Якобсон, стр. 9)	6. ..., jsme v březnu roku 1915 založili Moskevský lingvistický kroužek s jeho ustavujícím programem. (Jakobson, R. s. 16)
7. В <u>вопросе</u> фольклорных текстов нас все более интересовали особенности их структуры. (Р. Якобсон, стр. 12)	7. Na folklorních textech nás stále více zajímaly vlastnosti jejich struktury. (Jakobson, R. s. 18)
8. Это повышение внимания <u>по отношению</u> к выражению называется установкой на выражение. (Б. Томашевский, стр. 28)	8. Toto zvýšení pozornosti k výrazu se nazývá zaměření na výraz. (Tomaševskij, B. s. 15)
9. при помощи пауз, разделяющих фразы (...) и <u>путем</u> повышения и понижения голоса. (Б. Томашевский, стр. 68)	9. ...; pomocí pauz, oddělujících fráze (...), a také zvyšováním a snižováním hlasu. (Tomaševskij, B. s. 52)
10. ..., и если нет особой установки <u>внимания</u> на «фигуральность» выражений и их литературность не подчеркивается ... (Б.Томашевский, стр. 78)	10. ... a nejde-li o zaměření na „figurálnost“ výrazů a nezdůrazňuje-li se jejich literárnost ... (Tomaševskij, B. s. 62)
11. ..., но и для общей организации речи, <u>путем</u> установления интонационных соответствий в произведении. (Б. Томашевский, стр. 80)	11. ... i pro celkovou organizaci řeči ustanovením intonačních korespondencí v díle. (Tomaševskij, B. s. 62)

Пřekladatelská redukce v cílovém jazyce:

1. Целью искусства является дать ощущение вещи как видение, а не как узнавание; ... (В. Шкловский, стр. 15)	1. Cílem umění je dát pocit věcí jako <u>faktů</u> vidění, nikoli <u>faktů</u> poznání; ... (Šklovskij, V. s. 15)
2. Привычное сечение остранено и описанием, и предложением изменить его форму, не изменяя сущности. (В. Шкловский, стр. 16)	2. Obvyklá <u>věc</u> mrskání je ozvláštněna i popsáním i návrhem změnit její formu, bez změny její podstaty. (Šklovskij, V. s. 16)
3. Но это был все тот же прием, при помощи которого Толстой воспринимал и рассказывал окружающее. (Б. Томашевский, стр. 20)	3. Ale byla to stále táž metoda, kterou Tolstoj vnímal a vypravoval o <u>věcech</u> svého okolí. (Tomaševskij, B. s. 19)
4. Его все более последовательное отталкивание от изобразительности и в то же время ревнивое стремление, ... (Р. Якобсон, стр. 8)	4. Jeho stále důslednější distance od <u>principu</u> zobrazení a zároveň žárlivá snaha, ... (Jakobson, R. s. 15)

Lexikální transformace terminologických výrazů.

Genitivní vazba (transpozice):

1. ..., решающие задачи путей к новому искусству и к новому пониманию <u>элементов значения</u> , как в живописи, так и в языке, ... (Р. Якобсон, стр. 7)	1. ... tyto rozhodující úkoly hledání cest k novému umění a k novému chápání <u>významových prvků</u> , v malířství i v jazyce, ... (Jakobson, R. s. 14)
2. Нам предстояло шаг за шагом преодолевать принципы и <u>приемы работы</u> фольклористов старших поколений. (Р. Якобсон, стр. 12)	2. ... krok za krokem překonávat principy a <u>pracovní postupy</u> starších generací. (Jakobson, R. s. 18)
3. ..., начинающего создавать в области <u>теории литературы</u> какое-нибудь построение. (В. Шкловский, стр. 9)	3. ..., začínali budovat v oboru <u>literární teorie</u> nějakou konstrukci. (Šklovskij, V. s. 9)
4. ... <u>теория Джемса</u> о телесной основе аффекта. (В. Шкловский, стр. 12)	4. <u>Jamesovu teorii</u> o tělesném základu afektu, ... (Šklovskij, V. s. 13)
5. ... привычным поэтическим языком был приподнятый <u>стиль Державина</u> , а <u>стиль Пушкина</u> , ... (В. Шкловский, стр. 24)	5. ... byl obyčejným básnickým jazykem vznešený <u>styl Děržavinův</u> , a <u>styl Puškinův</u> ... (Šklovskij, V. s. 24)
6. ... (возможность появления <u>школы Северянина</u>). (В. Шкловский, стр. 24)	6. ... (možnost objevení <u>školy Severjaninovy</u>). (Šklovskij, V. s. 25)
7. Этнографическая школа, ... создавая поэтику сюжетов, пришла к следующему выводу ... (В. Шкловский, стр. 27)	7. Škola etnografická, ... , budujíc sujetovou poetiku, došla k tomuto vývodu: ... (Šklovskij, V. s. 28)
8. Но <u>совпадение сюжетов</u> встречается и там, где ... (В. Шкловский, стр. 27)	8. Ale <u>sujetovou shodu</u> nalézáme i tam, kde... (Šklovskij, V. s. 29)
9. ... сказка, ..., вовсе не отличается такой <u>устойчивостью</u> своего <u>текста</u> . (В. Шкловский, стр. 28)	9. ... pohádka, ..., takovou <u>textovou stálostí</u> vůbec nevyniká. (Šklovskij, V. s. 29)
10. Как общее правило, прибавляю: <u>произведение искусства</u> воспринимается на фоне и путем ассоциирования ... (В. Шкловский, стр. 32)	10. Jako pravidlo obecně dodávám: <u>umělecké dílo</u> je chápáno na pozadí uměleckých děl jiných a cestou asociování ... (Šklovskij, V. s. 34)
11. В поэзии геометрически застывшая <u>система ритма</u> ... (В. Шкловский, стр. 34)	11. V poesii geometricky ustydělý <u>rytmický systém</u> : ... (Šklovskij, V. s. 35)
12. ... эти различия оживляют <u>строение стихов</u> ; ... (В. Шкловский, стр. 34)	12. Tyto rozdíly oživují <u>veršovou stavbu</u> ; ... (Šklovskij, V. s. 35)

Genitivní vazba (transpozice neterminologických výrazů).

1. ... или говоря <u>словами Потебни</u> ... (В. Шкловский, стр. 9)	1. Čili mluveno <u>slovy Potebňovými</u> : ... (Šklovskij, V. s. 9)
---	---

2. ... может быть, верные в частном <u>случае языка</u> , ... (В. Шкловский, стр. 13)	2. ... snad správné v speciálním <u>jazykovém případě</u> , ... (Šklovskij, V. s. 13)
3. ... <u>после смерти автора</u> ... (В. Шкловский, стр. 15)	3. ... <u>po autorově smrti</u> . (Šklovskij, V. s. 15)
4. ... <u>авторитет Миллера</u> ... (Р. Якобсон, стр. 4)	4. ... <u>s Millerovou autoritou</u> , ... (Jakobson, R. s. 11)
5. ... <u>сонетов Малларме</u> ... (Р. Якобсон, стр. 4)	5. ... <u>Mallarméových sonetů</u> , ... (Jakobson, R. s. 12)
6. ... секретарем редакции журнала ... (Р. Якобсон, стр. 6)	6. ... jako redakční tajemník časopisu ... (Jakobson, R. s. 12)
7. ... томик <u>манифестов Маринетти</u> ... (Р. Якобсон, стр. 6)	7. ... svazeček <u>Marinettiho manifestů</u> . (Jakobson, R. s. 12)
8. ... живейшую <u>поддержку юбиляра</u> ... (Р. Якобсон, стр. 14)	8. ... s živou <u>jubilantovou podporou</u> , ... (Jakobson, R. s. 19)
9. ... оригинальном <u>творчестве поэта</u> ... (Р. Якобсон, стр. 17)	9. ... v originální <u>básnickově tvorbě</u> , ... (Jakobson, R. s. 22)

Terminologická spojení s přívlastkem shodným:

1. <u>Образное мышление</u> не есть, во всяком случае, то, что объединяет все силы искусства... (В. Шкловский, стр.11)	1. <u>Myšlení v obrazech</u> není rozhodně tím, co spojuje všechny druhy umění, ... (Šklovskij, V. s. 11)
2. ..., так как <u>восприимательный процесс</u> в искусстве самоцелен и должен быть продлен; ... (В. Шкловский, стр. 15)	2. ..., poněvadž <u>proces vnímání</u> je v umění sám o sobě cílem a musí být prodlužován; ... (Šklovskij, V. s. 15)
3. Ритм случайный, стихи – явно из обычных <u>былинных оборотов</u> . (В. Шкловский, стр. 28)	3. Rytmus je náhodný, verše pocházejí zřejmě z obvyklých <u>obratů v bylinách</u> . (Šklovskij, V. s. 29)
4. ...вытекает ряд дальнейших показаний, определяющих своеобразность <u>фольклорного бытия</u> ... (Р. Якобсон, стр. 13)	4. ... vyplývá řada dalších postulátů, určujících osobitost <u>existence folkloru</u> ... (Jakobson, R. s. 19)

Víceslovná terminologická sdružená pojmenování:

1. ..., она же является <u>исходной точкой</u> для ученого-филолога, ... (В.Шкловский, стр. 9)	1. ... a je <u>východištěm</u> i učenému filologovi, ... (Šklovskij, V. s. 9)
2. ..., мнение Анненского об особой поэтичности <u>славянского языка</u> , таково, ... (В.Шкловский, стр. 11)	2. ... mínění Annenského o zvláštní poetičnosti <u>slovanštiny</u> ; ... (Šklovskij, V. s. 11)

3. Указание на то, что в поэтическом японском языке есть звуки,... (В. Шкловский, стр. 13)	3. Objev, že v básnické japonštině jsou zvuky, ... (Šklovskij, V. s. 13)
4. То есть отличие нашей точки зрения от точки зрения Потебни ... (В. Шкловский, стр. 20)	4. To je, rozdíl hlediska našeho a hlediska Potebňova ... (Šklovskij, V. s. 20)
5. ..., так и в характере расположения слов, и в характере смысловых построений, ... (В. Шкловский, стр. 23)	5. ... tak i po charakteru slovosledu a charakteru významových konstrukcí, ... (Šklovskij, V. s. 23)
6. ..., то есть нечто, недоступное чувственному восприятию. (В. Шкловский, стр. 33)	6. ... to je něco smysly nepostřehnutelného. (Šklovskij, V. s. 34)
7. ..., потому что дифференциальные впечатления качественно отличаются между собой по их исходному моменту, ... (В. Шкловский, стр. 33)	7. ... poněvadž dojmy diferenciacní se kvalitativně podle svého východiště, ... liší ... (Šklovskij, V. s. 34)
8. ..., сделаться исходным пунктом и мерою для отклонений, ... (В. Шкловский, стр. 33)	8. ... může se stát se své strany východištěm a měrou pro úchyly, ... (Šklovskij, V. s. 35)
9. ... звуковыми явлениями речи под углом зрения их значимых функций мы определяли фонему... (Р. Jakobson, стр.20)	9. ... zvukovými jevy řeči z hlediska jejich významových funkcí, definovali jsme foném ... (Jakobson, R. s. 25)

Вícesловные терминологические поименования в слóвém языке:

1. Пушкин употреблял просторечие как особый прием остановки внимания,... (В. Шкловский, стр. 24)	1. Puškin užíval lidové mluvy jako zvláštní metody pro brzdění vnímání, ... (Šklovskij, V. s. 24)
2. ... я буду говорить уже в статье о сюжетосложении. (В. Шкловский, стр.25)	2. ... budu mluvit v stati o sujetové stavbě. (Šklovskij, V. s. 25)
3. ... Богданов требовал от меня не столько готовых сочинений, сколько планов для сочинений, ... (Р. Jakobson, стр. 3)	3. ... Bogdanov ode mne nevyžadoval ani tak hotové slohové práce, jako spíše osnovy těchto prací, ... (Jakobson, R. s. 10)
4. Вот я и стал собирать московские предания, ... (Р. Jakobson, стр. 4)	4. Tak jsem začal sbírat ústní lidovou slovesnost ... (Jakobson, R. s. 11)
5. ... давал нам Нарский о тогдашнем состоянии русского литературоведения и фольклористики... (Р. Jakobson, стр. 4)	5. ... nám poskytoval N. Narskij o tehdejšímu stavu ruské literární vědy a folkloristiky, ... (Jakobson, R. s. 11)
6. ... Крученых наводил меня на коварные вопросы взаимоотношения и сочетаемости рационального с бессознательным ...	6. ... zatímco Kručových mě přiváděl k základným otázkám vzájemného vztahu a spojitelnosti racionálních a nevědomých prvků ...

(Р. Якобсон, стр. 7)	(Jakobson, R. s. 15)
7. Фольклор, его <u>местонахождение</u> и его носители, все это представлялось... (Р. Якобсон, стр. 11)	7. Folklor, <u>místa jeho výskytu</u> a jeho nositelé byli ... <u>chápání</u> ... (Jakobson, R. s. 17)
8. Так Д.И. Писарев отрицал <u>самоценность</u> Евгения Онегина как литературного шедевра. (Р. Якобсон, стр. 15)	8. Tak D.I. Pisarev odmítal <u>samostatnou hodnotu</u> Evžena Oněgina jakožto prvořadého literárního díla. (Jakobson, R. s. 20)
9. <u>Соотнесение</u> поэтического материала, да и материала изобразительных искусств, ... (Р. Якобсон, стр. 16)	9. <u>Vzájemný vztah</u> poetického materiálu, ba i materiálu výtvarných umění, ... (Jakobson, R. s. 21)